KAPITAN MARRYAT

NA KORALJNOM OTOKU

585

ZABAVNA BIBLIOTEKA

17294

ZABAVNA BIBLIOTEKA
UREĐUJE DR. NIKOLA ANDRIĆ

CAPTAIN MARRYAT

NA KORALJNOM OTOKU

ROBINZONADA JEDNE PORODICE

KOLO XLIV. ZAGREB 1932. KNJIGA 535.

NAKLADA ZAKLADE TISKARE NARODNIH NOVINA

MASTERMAN READY

S ENGLESKOG PREVEO:
ISO VELIKANOVIĆ

I

U BURI I POGIBIJI

Bilo je to u mjesecu listopadu 18 . . godine, kad je ljut vjetar vitlao ispred sebe po dalekom Atlantskom oceanu naočiti brod »Pacifik«. Brod je bio razapeo tek nekoliko jedara, jer je vjetar bio tako silan, da se jedra zamalo nisu potrgala od bijesnog daha njegova, kojim je vijao brod po valovima. Ponekad je vjetar dizao krmu i gnjurao brodu pramac u morsku dubljinu tako duboko, da se je činilo, kao da će brod zaroniti pod valove. Ali »Pacifik« je bio valjan brod, a kapetan dobar pomorac, koji se je, što god je mogao bolje, starao za dobro svoga broda, a dalje se uzdao u onu Providnost, koja nas navijek čuva.

Kapetan je stajao pred krmom i pazio na ljude, koji upravljaju brodom, jer kad brod juri ispred

ljuta vjetra, treba dobro paziti na krmu, pa kako se je oglédao oko sebe i uzglédao gore k nebu, pjevuckao je tihim glasom pomorsku pjesmu:

Svud oko nas daleka pučina,
A iznad nas crna oblačina.

A tako im je i bilo: — bili su nasred Atlantika, nikakav se brod nije vidio, a nebo se pokrilo crnim oblacima, koje vitla bijesna oluja; more je iskakivalo poput brda i rasipalo se u goleme, bijele, zapjenjene vršike, a divlji vjetar urlao kroz brodsku opremu.

Osim brodskoga kapetana i one dvojice uz krmu, bila su na palubi još dva lica: dječak od dvanaestak godina, i stari mornar, otvrdnuo u olujama, kojemu su se na vjetru vijale prosjede vlasi, kad je koraknuo unatrag i pogledao sa krme.

Dječak spazi, kako grdan val navaljuje na krmu, zgrabi starca za ruku i zavikne:

— Ne će li se taj veliki val svaliti na nas, Ready (čitaj Redi)?

— Ne će, Williame (Viljem), ne će. Zar ne vidiš, kako brod izdiže svoj stražnji dio prama valu? I, eto, sad je prošao ispod nas. Ali bi se moglo dogoditi . . . a šta bi onda bilo s tobom, ako se ja ne održim, a ne održiš se ni ti? Val bi te otplaknuo s palube.

— Ja more ne volim jako, Ready. Želio bih, da smo opet živi i zdravi na kopnu, — odgovori dječak. — Zar se ne čine valovi, kao da bi da razmrskaju brod?

— Jest, takvi su, a urlaju, kao da se ljute, što ne mogu da brod pokopaju pod sobom. No ja sam,

Willy, privikao na njih, a s ovako valjanim brodom i s valjanim kapetanom i momčadi, nije me strah od njih.

— No gdjekada tonu brodovi, i onda se svi dave.

— Jest, Williame, a vrlo često tonu baš oni brodovi, koje mornari drže za najsigurnije. Mi možemo jedino da vršimo svoju dužnost, a sve drugo valja prepuštati volji božjoj.

— Kakve su to male ptice, što lete tik iznad vode?

— To su, Williame, galebovi. Rijetko se viđaju, nego jedino za oluje, ili kad nastaje oluja.

— A je li vam se kada razbio brod na kakvom pustom otoku, kao Robinsonu Crusoe?*)

— Jest, Williame, ali nisam nikad čuo za Robinsona Crusoe. Mnogima su se razbili brodovi.

— No sve to piše u jednoj knjizi, koju sam ja čitao. Ispripovijedat ću vam sve, dok se opet smiri brod, ali sad vas molim, pomozite mi da siđem, jer sam obećao mami, da ne ću dugo ostati na palubi.

— Drži, dakle, uvijek svoju riječ, kao dobar dječak, — odgovori starac, — a sada mi daj ruku, da ne padneš, pa kad opet bude lijepo vrijeme, pripovijedat ću ti, kako mi se je razbio brod, a ti ćeš mi sve ispripovijedati o Robinsonu Crusoe.

Pošto je ispratio Williama do vrata u kabinu, vrati se starac mornar na palubu, jer je bio u službi.

Masterman Ready, kako se je zvao, proveo je više od pedeset godina na moru, jer mu je bilo tek deset godina, kad su ga primili za maloga na ugljarskoj lađi, koja je plovila iz South Shieldsa (Sauth Šildz). Lice mu je bilo potamnjelo, a obrazi se izbrazdali, ali je još vazda bio živ i okretan čovjek. Mnogo je godina služio na ratnom brodu, te je obišao sve krajeve: znao je pripovijedati mnogo neobičnih zgoda, a morao si mu vjerovati i kad su zgode neobične, jer on nikad ne bi izrekao neistinu. Biblije se je načitao i prečitao. Veoma mu je pristajalo ime Ready,**) jer je rijetko zapadao u nepriliku, a u poteškoćama i opasnostima nije se kapetan skanjivao da pita za njegovo mišljenje i često

*) Čitaj: Robinson Kruso, a ne: Robinzon Kruzo, kako se je pogrešno uobičajalo kod nas.

**) Znači: žustar, spretan, vješt.

je prihvaćao njegov savjet. Na brodu je on bio drugi krmilar.

»Pacifik« je, kako smo spomenuli, bio veoma valjan brod i prikladan da se bori s najžešćom burom. Imao je preko četiri stotine tona, a putovao je sad u New South Wales (Nju Sauth Welz), sa vrijednim teretom, sa željeznarijom, nožarskom i drugom robom. Kapetan je bio dobar brodar i pomorac, i k tomu dobar čovjek, vesele volje, pa kad bi se dogodila nezgoda, uvijek se je volio smijati nego se mrštiti. Zvao se je Osborn. Prvi krmilar, po imenu Mackintosh (Mekintoš), bio je Škot, surov i mrzovoljan, ali je strogo pazio na svoju službu i kapetan se je mogao uzdati u njega, premda ga nije volio.

Bilo je na brodu još trinaest mornara, svakako premalo za tolik brod; no baš kad su htjeli da otplove, otišlo je s broda pet mornara, koji nisu trpjeli Mackintoshov postupak, a kapetan Osborn nije htio da čeka, dok mjesto njih ne dobije druge mornare. Kako će se po kasnijim zgodama vidjeti, bilo je to na nesreću.

William je bio najstariji sin u porodici, koja je putovala tim brodom, a sastojala se je od oca, matere i četiri djeteta. Otac mu je bio gospodin Seagrave (Sigrev), obrazovan, uman čovjek, koji je mnogo godina bio vladin činovnik u Sydneyu (Sidne), glavnom gradu New South Walesa, te se onamo vraćao nakon odsustva od tri godine. Bio je od vlade kupio nekoliko tisuća jutara zemlje, koja je otad jako poskočila u vrijednosti, a stada ovaca i goveda, što je tamo odgojio, bila su mu izvor veliku dobitku. Sada je dovozio mnoge potrepštine za svoju kuću i za gospodarstvo.

Gospođa je Seagrave bila mila ženska, ali slaba zdravlja. Porodica se je sastojala od Williama, najstarijeg sina, razumnog i značajnog dječaka, ali u isti mah veselog i šaljivog; Tommy, kojemu je bilo šest godina, a bio je vrlo bezbrižan dječak i dobre volje, no pun pakosti i vazda u nezgodi; Caroline, djevojčice od sedam godina i Alberta, mališa, kojemu nije bilo još ni godina dana: on je pod paskom crnkinje djevojke, koja je sa Rta dobre nade bila došla u Sydney i s gospođom Seagrave doputovala u Englesku. Ne treba da se zaborave još dva ovčarska psa gospodina Seagrave i mali jazavčar kapetana Osborna, veliki ljubimac njegov.

Oluja se je slegla tek četvrtog dana, a onda pomalo popuštala, dok se nije gotovo smirila. Ljudi, koji su noć po noć za oluje vršili službu, iznijeli su sad svu svoju odjeću, vlažnu od kiše i omaje, i povješali je na brodsku opremu, da se suši; i jedra, koja su bila smotana i naskroz se provlažila, budu sad odmotana i razastrta, da se ne upare. Vjetar je duhao blago i tiho, more se stišalo, i brod je plovio brzinom od četiri milje po prilici na sat.

Sutradan ujutro stigao je »Pacifik« k Rtu dobre nade i usidrio se u luci.

Seagrave se odveze na kopno s kapetanom Osbornom, a s njima također William i Tommy, koji je majci obećao da će biti dobar, ali je zaboravio svoje obećanje. Najprije su posjetili jednog gospodina, s kojim je kapetan Osborn bio poznat, a onda otišli svi u zoološki vrt.

Kad su došli pred krletku, u kojoj je bilo osam do deset lavova, uzme kapetanov znanac pripovijedati vrlo zanimljive priče o lavovima. Svi su ga slušali i nisu ni opazili, kako je Tommy umaknuo k lavljoj

krletki i uzeo bacati kamenje na mladog lava od koje tri godine. Isprva se činilo, da lav to i ne opaža, jer se nije micao, premda je oči bio upiljio u dječaka. Tommy se razjunačio, te sve dalje bacao kamenje i primicao se rešetki.

Ali odjednom zarikne lav strahovito i skoči prama Tommyju, pa da željezne šipke nisu bile silno jake, bio bi ih prekrhao. Kako su se protresle šipke, osuo se zid. Tommy zavrisne, ali na sreću se svoju izvali na leđa, jer inače bi ga bile dohvatile lavlje pandže.

— Odnesite me . . . odnesite me na brod! — uzvikao se Tommy, strahovito prestravljen.

Seagrave je svojski izgrdio dječaka, ali se on nije smirio, dok nije bio dobro odmaknuo od lavlje krletke. Pošto su još razgledali druge životinje i objedovali kod kapetanova znanca, vrate se naveče na brod.

Sutradan ujutro utovare na brod svježe vode i živeža, te »Pacifik« opet razapne jedra. Bio je nekoliko dana povoljan vjetar i nadali su se brzoj plovidbi. Ali vjetar nije potrajao, more se stišalo i tako je ostalo gotovo tri dana. Na dalekoj pučini vjetrić ni da bi dahnuo. Činilo se, da sva priroda otpočiva. Tek ponekad bi se iza broda spustio albatros, koji bi polako plivao povijenih krila i pipkao otpatke hrane, zbacivane s broda.

— Kakva je to velika ptica, Ready? — zapita William.

— To je albatros, Williame, najveća morska ptica, koju imamo. Krila su mu vrlo duga. Vidio sam ih, kojima je bilo jedanaest stopa, kad razastru krila.

— Ovo je prvi, kojega ja vidim, — reče William.

— Zato, jer oni rijetko nailaze prama sjeveru od Rta dobre nade. Kažu ljudi, da oni spavaju na svom krilu, ljuljuškajući se visoko u zraku.

— Tata, — okrene se William k ocu, koji je stajao do njega, — zašto jedna ptica zna plivati, a druga ne zna? Sjećaš se, kad je Tommy utjerao kokoši u ribnjak, kako su se stresale, i perje im se ovlažilo, i nisu mogle da se održe na vodi, nego se potopile? A kako morska ptica može tako dugo da ostane na vodi?

— Može zato, Williame, jer morska ptica ima neku mast, kojom maže perje s vanjske strane, i ta mast priječi, da voda ne prodire u perje. Zar nisi opazio, kako patke na obali taru kljunom po perju? To se one služe tom mašću, da im perje bude nepromočno.

— Kako je to čudnovato!

— Nemoj, Williame, govoriti, da je čudnovato. Ta se riječ ne upotrebljava, kad govorimo o ruci Svemogućega, koji ne zaboravlja ni najsitnije stvorenje, — bolje ti je da kažeš: divno!

Trećega dana pade barometar tako duboko, da se je kapetan Osborn nadao ljutoj oluji, pa se sve pripravilo, da je dočekaju. I nije se prevario. Oko ponoći se naglo zgomilali oblaci, a munje zasijevale po njima na sve strane. S oblacima se digao i vjetar, najprije u jakim udarima, a zatim se uzeo stišavati.

— Ready, — zapita kapetan, — šta mislite, kakav će nam biti vjetar?

— Da vam reknem istinu, kapetane, ne vjerujem, da će dugo duhati s jedne strane. Ljuto će zaduhnuti valjda najprije sa sjevera, ali mislim, da će brzo okrenuti na drugu stranu i zaduhnuti još ljuće.

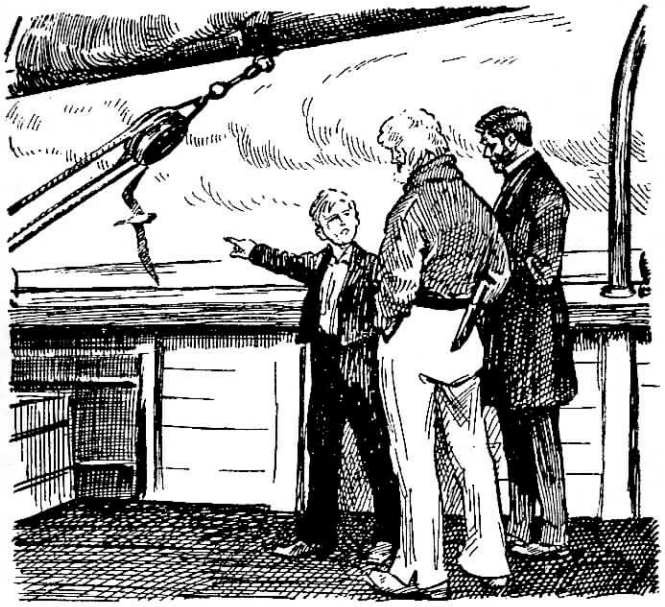

— Šta mislite vi, Mackintosh?

— Pa bit će nam mnogo vjetra i duge, neprestane bure, sudim ja. Što prije metnemo mrtva svijetla, to će bolje biti.

William je za tog razgovora stajao uz Seagrava, a uz riječ »mrtva« svijetla javio mu se na licu strah. Ready opazi to i reče:

— To su ludo ime nadjenuli kapcima, kojima zaklapaju prozore na kabinama, da ne bi provalila voda, kad vjetar vitla brod. Ti znaš, da smo zaklopili prozore i posljednji put za oluje, nemoj dakle sila-

ziti i plašiti majku kazivanjem, da se meću mrtva svijetla.

— Nisam se ja uplašio, Ready, nego sam pomislio na majku, priznajem; bila je vrlo slaba ova dva posljednja dana.

— No zašto, — zapita kapetan Osborn, — mislite vi, Ready, da će se vjetar preokrenuti?

— Pa ne znam. Možda sam ja krivo sudio, — odvrati starac, — a gospodin Mackintosh ima pravo, — i on ode kompasnoj kućici i pogleda kompas.

Seagrave i William siđu dolje, a Mackintosh ode napred, da izda naloge. Čim su svi oni bili otišli, priđe Ready opet kapetanu i reče mu:

— Ja bih, kapetane, bio ostao pri svojem mišljenju, da nisu uz nas stajali gospodin i njegov sin, no sada, kad je zrak čist, velim vam, imat ćemo nešto gore od ljuta vjetra. Ja sam plovio po tim širinama, a stari sam pomorac, kao što znate. Nešto je u zraku, a tišina za ova tri posljednja dana predobro me sjeća na ono, što sam već doživio. Siguran sam, da će nas uhvatiti pravi orkan, a potrajat će dulje, nego što obično traju orkani. Ja sam sve promotrio, pa i ptice mi kazuju tako, a njima kazuje njihova priroda, koja se nikad ne vara. Tišina je bila samo odmor vjetrovima, prije nego što će da se razbjesne.

— Pa i ja se slažem s vama, Ready.

Nisu mogli gubiti vremena ... Tek što su svršili pripreme, navali sa sjevero-istoka bijesna bura. More se naglo uzvitla; košna se jedra redom ubirala, a o sumraku je letio »Pacifik« ispred jedra s podvezanim prvenim jedrom i olujnim letnim jedrom. S teškom su mukom tri mornara držala krmu. Ni jedan mornar, koji je bio slobodan, nije silazio da spava te noći; previše je bila strahovita oluja.

Oko tri sata ujutro odjednom se stiša vjetar, ali samo na jedan ili dva časa, a onda navali na brod s druge strane, kako je i bio prorekao Ready. Prvenо jedro bude razderano u komadićke. Na nebu je bio mrkli mrak, a jedina je svjetlost bila bijela pjena odasvud oko broda.

Kad je vjetar okrenuo da duha sa zapada-sjeverozapada, nastade vrtlog, te valovi preplaknuše brod. Jedan jadnik mornar bude otplaknut s palube, i zaludno bi bilo svako nastojanje da ga spase.

Kapetan je Osborn stajao na rubu, držao se za klin, te će reći Mackintoshu, koji je bio uz njega:

— Šta mislite, koliko će to potrajati?

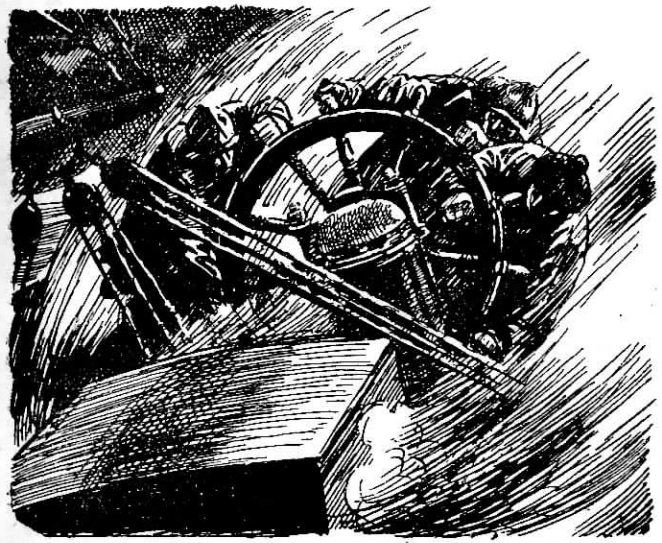

— Dulje nego brod, — odgovori krmilar ozbiljno.

— Nadam se, da ne će, — odvrati kapetan, — gore i ne može biti. Šta mislite vi, Ready?

— Bojim se sad mnogo više odozgor nego odozdol, — odgovori Ready i pokaže na rtove na jarbolskim križevima, iz kojih su izbijali električni plamečci. — Pogledajte, gospodine, ona dva oblaka, što jure jedan na drugi; ako ja . . .

Ready nije dospio da izgovori, kad bljesne munja, koja ih je sve zaslijepila i oni na nekoliko trenutaka obnevidjeli, a onda se sav brod od pramca do krme stresao od trijeska i grmljavine. Prasak — trzaj — i vrisak se čuo, a kad im se vratio očinji vid, bio je prednji jarbol raskoljen od groma, kao da je letva, a brod planuo: ona trojica na krmi, zaslijepljena od munje i prestravljena, nisu mogla da krmane; brod se nagnuo, veliki se jarbol svalio s broda — sve se razbilo, zbrkalo, zapalo u strah.

Na svu sreću, teški valovi, koji su preplaknuli kašteo na provi, brzo su pogasili plamenove, jer inače svi bi bili izginuli. Ali brod je sad ležao nemoćan, na milosti valovima, kako su bijesno udarali o prekrhane jarbole, koji su plivali u zavjetrini, ali su ih još konopci čvrsto držali uz brod.

Čim su se snašli od prepasti, pohite Ready i prvi krmilar na krmu, da bi izveli brod pred vjetar, ali nisu mogli, jer nakon gubitka prednjeg i glavnog jarbola nije se srednji jarbol primicao k vjetru, niti se povodio za krmom.

Ready uputi dva mornara na krmu i dade Mackintoshu znak, jer sada je vjetar tako hujao, da se nije čuo govor, pa oni prihvate sjekire i odbiju opremu sa srednjeg jarbola. Srednji se jarbol sruši

s broda, i onda je krnjadak prednjeg jarbola bio dovoljan, da brod izvede opet pred vjetar. Ali tek uz mnogo okapanje i zbrku raščistili su krhotine jarbolske, pa su tek sada razabrali, da su grom i prednji jarbol pobili četiri mornara. Preostala su dakle samo osmorica, osim kapetana Osborna i dvaju krmilara.

No pomorcu ne će u opasnosti klonuti srce, doklegod se iole nada, da će se izbaviti svojim vlastitim trudom. Sve nezgode nisu odvratile mornare od rada, kakav im je bio potreban u nevolji. Mackintosh ih okupi i odredi im, da na okrnjeni prednji jarbol, koji se je još pušio, pričvrste jedro, tako da je brod zaplovio brže ispred vjetra i dao se bolje krmaniti.

Nastala opet noć, ali nije bilo otpočinka. Momčad se premorila. Kapetan Osborn i Ready silazili su često da mire i tješe putnike u kabini. Gospođa se Seagrave od straha i tjeskobe ozbiljno razboljela, a muž ju dvorio; djeci su bili odredili, da ostanu u krevetima, a djetence i nije silazilo s ruke strpljivoj i neumornoj crnkinji, Junoni.

Kad je svanuo treći olujni dan, bile su prilike svejednako opasne. Valovi, koji su se neprestano prebacivali preko krme, bili su otplavili kompasnu kućicu, te se sad nije znalo, kamo brod plovi, ni koliki put prevaljuje. Od žestokih udara popucao brod, i bilo je očito, ako oluja ne popusti, da se brod ne može dulje održati protiv valova.

Sabrani kapetan Osborn jako se uznemirio: na njemu je bila teška odgovornost — može da izgubi skupocjenu lađu i još skupocjeniji teret, sve ako i ne izginu svi oni, jer sada su se približavali kraju,

po kojem su razasuti niski koraljni otoci. Valovi i vjetar mogu ih baciti na te otoke, a oni su nemoćni da se ikako obrane.

Ready je stajao uz kapetana Osborna, kad će on reći:

— To mi se nikako ne mili, Ready; srćemo sad u pogibiju, a ne možemo da se odupremo.

— Istina je, — odgovori Ready, — ne možemo da se odupremo; takva je, gospodine, božja volja, i neka se ona vrši.

— Amen, — odvrati kapetan Osborn svečano, a zatim nastavi nakon časka: — Mnogi su mi kapetani zavidjeli, kad sam dobio komandu ovog lijepog broda — a bi li se oni sad mijenjali sa mnom?

— Mislim, těško, kapetane; ali nikad se ne zna, šta će biti. Otplovili ste s ovim brodom puni nade, a sada je i pravo, što vas ponešto hvata očaj; no tko može znati? Možda će biti volja Svemogućeg, da suzbije te ljute vjetrove i valove, pa ćemo sutra opet živjeti u najljepšoj nadi. Bilo kako bilo, vi ste izvršili svoju dužnost — nitko ne može više. Volio bih, da gospodin Mackintosh ne kune tako; sve mislim, da onda vjetrovi ljuće dušu.

— Pravo velite, — odgovori kapetan Osborn, — ali sada se držite čvrsto, Ready, jer ovaj će nas val poklopiti.

Ready je jedva dospio da se obadvjema rukama uhvati za klin, a lađu preplaknuo tolik val, da ih je otplavio s nogu; ali oni se objesili snažno i naposljetku stali na noge.

— Taj je gruhaj odbio valjda jednu ili dvije grede, — reče Ready i skine kapu, da strese vodu.

— Bojim se, da ni najčvršće sagrađen brod ne bi mogao dugo podnositi takve udarce, — odgovori

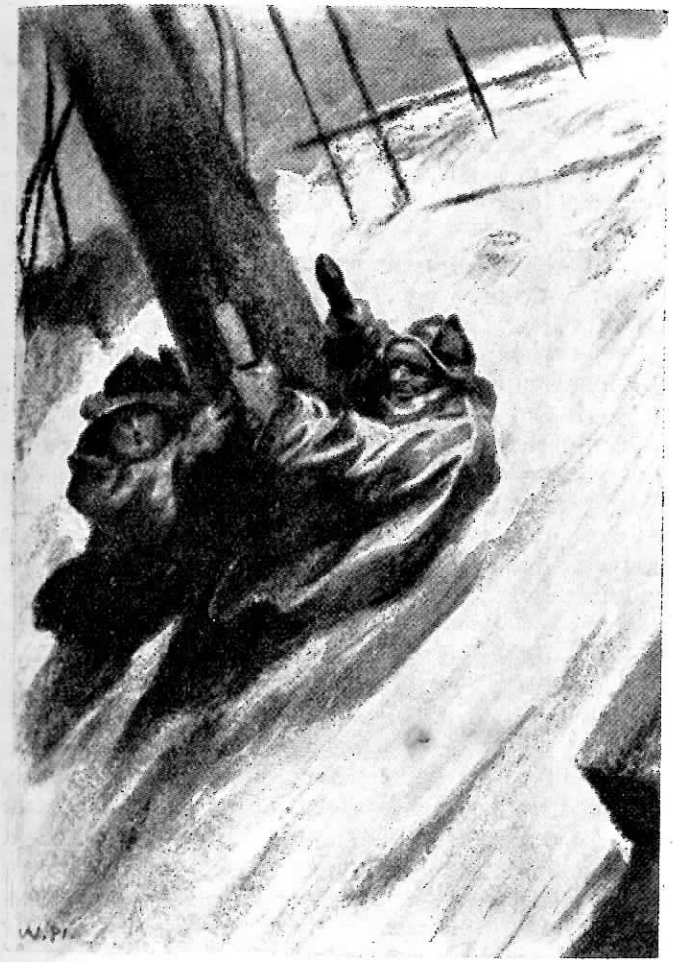

kapetan Osborn, — a sada, s našom slabom momčadi, ne vjerujem da možemo dalje ploviti.

Cijelu je noć jurila lađa ispred vjetra. O svanuću popusti vjetar, a more se umiri. No lađa je i dalje plovila na vjetru, jer je bila odviše pretrpjela, da bi joj smjeli izložiti bok. Uzeše se spremati da dignu za nuždu jarbole, i izmoreni se mornari marljivo zaposlili pod upravom kapetana Osborna i dvojice krmilara, kad se na palubu popeše Seagrave i William.

William je piljio oko sebe: opazio je i čudio se, kako je nestalo visokih jarbola sa svim konopcima i jedrima, a sva je paluba zbrkana i neuredna.

— Ta kako ćemo mi, oče, — reći će Willy nakon časka, — stići ikad u Sydney bez jarbola i jedara?

— No, Williame, — odgovori Ready, — mi moramo raditi, što možemo: mi mornari nismo nikad u neprilici; do večeri ćemo imati opet nekakva jedra. Izgubili smo velike jarbole, pa ćemo dići jarbole za nuždu, i na njima mala jedra, a ako bude božja volja, stići ćemo već u Sydney. Kako je, gospodine, gospođi? — okrene se Ready gospodinu Seagravu, — je li joj bolje?

— Nažalost, vrlo je slaba i bolesna, — odgovori Seagrave; — ništa joj ne može pomoći, nego jedino lijepo vrijeme. Mislite li, da će se sad razvedriti?

— Da vam reknem istinu, gospodine, bojim se, da ćemo imati još i goreg vremena. Ne mili mi se onaj oblak, što se tamo skuplja, gospodine Seagrave, i ne bih se začudio, ako opet zaduhne vjetar s istog kraja, i to još prije mraka.

Seagrave i William siđu opet u kabinu, a tamo je baš i bilo mnogo posla. Kuhar je bio donio djeci

zdjelu vrele graškove juhe. Tommy, koji je sa sestrom sjedio na krevetu, zgrabio Junoni zdjelu iz lijeve ruke, jer je na desnoj držala djetešce, pa izlio juhu na Carolinu i ona zavrisnula. A Junona, da brže pomogne Carolini, oklizne se i padne s djetetom, koje se je uzvikalo od straha, premda se nije ozlijedilo. Na nesreću, Junona se srušila na jazavčara Vixena, koji ju je za uzvrat ugrizao za nogu, pa se zato uzvikala i ona. A gospođa Seagrave izvirila s postelje, sva prestravljena, ali nemoćna da pomogne. Sva sreća, što je baš u taj mah sišao Seagrave, pa digao Junonu i dijete, a onda se potrudio da umiri malu Carolinu, koja se i nije jako opurila, jer se je juha bila ohladila.

Međutim nisu mornari na palubi besposličili: tesar je dizao za nuždu jarbol, a momci udešavali konopce. Na nesreću je na brodu bila pukla rupa, pa je bilo posla s pumpama. Kako je Ready bio prorekao, pred noć je zaduhnuo žestok vjetar, more se opet uzbibalo, a rupa se na brodu provaljivala sve jače, tako da su se radi pumpanja okanili svakog drugog posla. Dva je dana još trajala oluja, a za to se vrijeme premorila momčad — nisu više mogli da pumpaju: kako se je brod ljuljao, opažalo se. da u njem ima mnogo vode. Kapetan je stajao na prednjem kaštelu i izdavao momcima naloge, ali uto popusti konopac na krnjatom prednjem jarbolu, a križ i jedro spadnu na palubu i ljuto ga udare, da se je onesvijestio. Dok je kapetan Osborn zapovijedao mornarima, toliko su silno vjerovali u njegove pomorske sposobnosti i toliko ih je hrabrila dobra volja njegova, da su voljno i veselo radili. No sada, ako i nije bio ubijen, ipak je bio u nesvjestici i nemoćan, pa se oni nisu više osjećali pod

paskom. Mackintosha nisu nikako voljeli i nisu marili za njegove riječi. Nisu mu hajali ni za naloge ni za molbe, nego se sami uzeli dogovarati.

— Pretrgla se oluja, ljudi, sad će nam biti lijepo vrijeme, — primijeti Ready momcima, kojima je pristupio na prednjem kaštelu. — Vjetar se brzo smiruje.

— Jest, — odvrati jedan mornar, — a brzo će se smiriti i brod, to je posve pouzdano.

— Valjalo bi sad potegnuti koji put za pumpu, — reći će Ready. — Šta velite, momci?

— Još bi bolje bilo potegnuti koju čašicu groga, — odgovori mornar. — Šta mislite, momci? Mislim, to nam ne bi uskratio siromak kapetan, da može govoriti.

— Što vam pada na pamet, djeco? — zapita Mackintosh. — Valjda se ne ćete opijati?

— Zašto ne bi? — priklopi treći mornar, — brod će i onako brzo potonuti.

— Možda i hoće, ja to ne poričem, — reče Mackintosh, — ali to nije nikakav razlog, da se mi ne bi spasili. No ako se vi opijete, nema nitko nade, da će se spasiti, a meni je moj život dragocjen. Ja sam pripravan, da se s vama združim u svemu, što vas god volja, i vi odlučujte, šta treba da se radi, ali opiti se ne ćete vi, ako ja budem mogao da spriječim, to je pouzdano.

— A kako bi vi mogli to spriječiti? — odvrati jedan mornar osorno.

— Mogu zato, jer dva odrešita čovjeka mogu mnogo, ili možda tri, jer u tom će slučaju Ready biti uz mene, a mogu u pomoć zovnuti i putnika iz kabine — sjetite se, da je sve vatreno oružje u

kabini. No čemu bi se mi prepirali? Kažite odmah, šta kanite učiniti, a ako još niste smislili, poslušajte, što ja predlažem!

Kako su dobro poznavali Mackintoshovu hrabrost i odrešitost, posavjetovali se mornari opet i onda ga upitali, šta predlaže.

— Preostao nam je samo jedan dobar čamac, nova jola na palubi: druge su nam, kako znate, otplaknuli valovi, osim malog čamčića na krmi, koji ne vrijedi ništa, jer je gotovo razbijen. Mi zacijelo nismo jako daleko od otočića, a ja mislim, da smo baš među njima. Hajde da taj čamac opskrbimo svime, što nam treba i da ponesemo dovoljno hrane. Čamac ima jarbole, jedra i vesla, pa bi bilo pravo čudo, kad se ne bismo spasili kudagod. Ready, savjetujem li ja dobro ili zlo?

— Vrlo dobro savjetujete vi, Mackintosh, no šta će biti s putnicima iz kabine, sa ženama i s djecom? I zar mislite ostaviti siromaka kapetana Osborna, koji u nesvjestici leži na krmi? Ili šta kanite?

— Ne ćemo mi ostaviti kapetana, — reći će jedan mornar.

— Ne ćemo, ne ćemo! — zaviknu i drugi.

— A putnici?

— Jako mi ih je žao, — odgovori prijašnji govornik, — ali dosta će nam posla biti da spasavamo sami sebe. Čamac nije prevelik.

— No, djeco, ja se slažem s vama, — reče Mackintosh. — Milosrđe se otpočinje od sebe. Šta velite dakle? . . . Hoće li biti tako?

— Hoće, — odgovore mornari jednodušno, a Ready je znao, da bi se uzalud bilo prepirati.

Uzmu oni sad spremati čamac i opskrbljivati ga svojim potrepštinama. Dvopek, usoljena svinjetina,

dvije-tri male bačvice vode i burence ruma budu skupljeni na mostić; Mackintosh donese svoj kvadrant i kompas, nekoliko pušaka, baruta i naboja; tesar uz pomoć drugih mornara sasiječe ogradu do ruba, da se čamac može spustiti s broda, jer ga dabogme ne mogu izdići, kad su nestali jarboli. Za jedan se sat spremilo sve. Dug konopac bude privezan za čamac, koji su odvukli na rub, da bude spušten, a onda okrenu brod bokom k vjetru. Ready nije radio s njima, nego sjeo uz kapetana, koji je vazda još ležao u nesvjestici.

Kad je brod bio okrenut k vjetru, javi se na palubi Seagrave i ogleda se. Smotri čamac, spreman da bude spušten, živež i vodu na mostiću, brod okrenut k vjetru, a naposljetku ugleda Readyja, gdje sjedi uz kapetana Osborna, koji se čini mrtvim.

— Šta je sve to, Ready? — zapita Seagrave. — Zar će otići s broda? Zar su ubili kapetana Osborna?

— Nisu, gospodine . . . nije toliko zagrdjelo. Na siromaka se je kapetana srušio križ i on je vazda još u nesvjestici. Ali da odu s broda, to su nažalost odlučili; eto vidite, da spuštaju čamac.

— No moja sirotica žena ne će moći otići; ona ne može ni da se makne, tako joj je zlo!

— Strah me je, gospodine Seagrave, da oni i ne kane povesti vas, ni vašu ženu, ni vašu djecu.

— Šta? Zar će nas ostaviti, da poginemo? Sveti Bože, kakvi su barbari! Moja žena! Moja djeca! — uzvikne Seagrave i zakrije rukama lice. — No ja ću govoriti s njima, — nastavi on nakon časka; — ne će valjda biti tako nečovječni. Bilo kako mu drago, gospodin će Mackintosh imati neku vlast nad njima. Šta mislite vi, Ready?

— Ako treba da kažem, priznajem vam, gospodine Seagrave, da među njima nema kućeg srca nego što je u Mackintosha, i uzalud je govoriti bilo s njim, bilo s ikim od njih. Čamac je malen, a da oni povezu vas i vašu porodicu, svi bi se zajedno potopili.

— Šta da uradim dakle, Ready?

— Treba, gospodine Seagrave, da se pouzdamo u milost božju, a on će nam dosuditi, što misli da valja.

— To i moramo! A zar vi ne idete s njima?

— Ne idem, gospodine Seagrave. Za ovog sam posljednjeg sata razmišljao o tom, pa sam smislio da ostanem s vama. Oni kane da povedu kapetana Osborna, a ponudili su da će povesti i mene, no ja ću ostati ovdje.

— Da poginete? — uzvrati Seagrave iznenađen.

— Kako bude božja volja. Ja sam starac, pa to nije važno, a nadam se, da sam dovoljno pripravan. Velim vam, gospodine Seagrave, više ja mislim o vašoj djeci nego o sebi. Malo hajem, hoću li umrijeti godinu-dvije prije, ali ne volim, da cvjetovi ginu za ranog proljeća. Možda ću koristiti, ako ostanem, jer meni je na ramenima stara glava, i ne mogu vas sve ostaviti, da poginete, kad bi se vi mogli spasiti, samo da znate, šta bi radili. Ali evo dolaze mornari — čamac je sasvim spreman, i oni će povesti siromaka kapetana.

Mornari dođu na krmu i dignu onesviještenog kapetana. Kad su odlazili, reče jedan od njih:

— Hodite, Ready, nema vremena da se gubi.

— Ne vodi brigu o meni, Williams; ja ostajem na brodu, — odgovori Ready. — Od svega vam

srca želim sreću, a molim vas, gospodine Mackintosh, da mi obećate samo jedno, i nadam se, ne ćete mi odbiti, to jest, dok se spasite, da ne ćete zaboraviti ove, koje ostavljate tu na brodu, nego ćete se postarati, da budu potraženi među otocima.

— Besmislica, Ready! Hodite u čamac! — odgovori prvi krmilar.

— Ja ću ostati ovdje, gospodine Mackintosh, i jedino vas molim, da mi obećate, što od vas tražim. Javite prijateljima gospodina Seagrava, što se je dogodilo i gdje se on po svoj prilici može naći, ako bude volja Boga da nas izbavi: to je sve što treba. Obećavate li mi to?

— Učinit ću, Ready, ako ste odlučili da ostanete, no, — nastavi on te priđe k Readyju i šapne mu: — to je ludost, hodite, čovječe!

— Zbogom, gospodine Mackintosh, — odgovori Ready, pružajući mu ruku. — Vi ćete održati riječ?

Nakon mnogog nagovaranja Mackintoshova i mornarskog, kojemu se je Ready oglušio, otisne se čamac od broda i otplovi k sjevero-istoku.

II

BRODOLOM I SPASENJE

Kad se je čamac otisnuo od broda, starac je Ready ostao neko vrijeme skrštenih ruku i šuteći gledao za njim. Seagrave je stajao uz njega, a srce mu zamrlo, jer kako je čamac dalje odmicao od broda, tako se je njemu činilo, da nestaje i posljednjeg tračka nadi, te su na propast osuđeni njegova žena i djeca, i starac uz njega. Na licu mu je bio krajnji očaj. Naposljetku progovori starac Ready:

— Oni misle, da će se spasiti, a mi da moramo poginuti, gospodine Seagrave; a zaboravljaju, da nad nama ima Moć, koja će sama odlučiti o tom, Moć, uz koju je nastojanje slabog čovjeka sasvim uzaludno.

— Istina je, — odgovori Seagrave tihim glasom, — ali kakvu nadu možemo još imati na brodu, koji tone, s tolikim nemoćnim stvorenjima oko nas, priznajem, da ne mogu dokučiti.

— Kad bih ja mislio, da imamo nade, — odvrati Ready, — iskreno bih rekao; ali nade ima uvijek, pa i u najgoroj nevolji, i uvijek se valja uzdati u Boga, bez čijega znanja ni vlas ne spada s glave. No ja ću vam, gospodine Seagrave, govoriti kao pomorac, i reći ću vam, kakvi su nam izgledi. Brod nam se do pola napunio vodom, no otkad je po-

pustio vjetar, krenulo je opet na bolje. Mjerio sam i razabrao, da je za dva posljednja sata porasla voda tek za nekoliko palaca. Ako dakle po božjoj volji potraje lijepo vrijeme, nema nam straha, da će brod brzo potonuti. A kako smo sada među otocima, nije nemoguće, pa i sva je prilika, da ćemo nasukati brod i tako se spasiti. Sada bi, mislim, bilo najbolje, da vi siđete u kabinu i da vesela lica ohrabrite siroticu gospođu. Ako ona ne zna, da su mornari otišli s broda, ne kazujte joj. U Williama se možete pouzdati, pa ako ga pošljete ovamo k meni, ja ću se razgovoriti s njim. Šta mislite, gospodine Seagrave?

Seagrave stisne Readyju ruku i siđe u kabinu. Žena mu je bila zaspala i nije se budila. I djeca su mu mirno ležala u krevetima. Junona i William jedini su sjedili.

William mahne ocu, da mati spava, a onda mu šapne:

— Ne volim odlaziti iz kabine, dok si ti na palubi, ali kuhara nema već dva sata; otišao je, da pomuze kozu, i nije se vratio.

— Otiđi, Williame, na palubu, — odgovori otac, — Ready bi da govori s tobom, a ja ću ostati ovdje.

William ode na palubu k Readyju, koji mu brzo razjasni, u kakvim su prilikama. Naglasi mu, kako mora sve uraditi, da pomogne ocu i njemu, ali ne smije uzbuđivati mater, koja je slaba zdravlja. William se jako uozbiljio, te odmah pristao uz Readyja i prihvatio se da uradi štogod može.

— Vi znate, Ready, — reče on, — da je kuhar otišao s drugim mornarima, a dok se mati probudi, zapitat će, zašto djeca nisu dobila zajutrak. Šta bih uradio?

— Ja ću ti pokazati, kako se muze, pa ti pomuzi jednu kozu, a ja ću otići i uraditi drugi posao.

Sjedinjenim silama Readyjevim i Williamovim prigotovio se zajutrak, dok je gospođa Seagrave još spavala. Brod se je sad veoma slabo micao, samo se sporo ljuljao, jer je otežao od vode. More se i vjetar smirili, a sunce sinulo.

Ready, koji je na časak sišao u kabinu, predloži Seagravu, neka Junona i djeca odu na palubu. Seagrave ostavi Williama u kabini, neka čuva mater. Sirotica se Junona sva zaprepasti, kad se je popela uz stepenice i opazila, kakav je brod i da su nestali mornari. Seagrave joj reče, šta se je dogodilo i upozori je, neka ništa ne kazuje gospođi. Junona obeća, da ne će, a kako je malog Alberta pritisla na grudi i suze joj potekle niz obraze, nije ni mislila o sebi, nego šta će biti s mališem. Pa i Tommy i Carolina su zapitkivali, gdje su jarboli i jedra, i šta je s kapetanom Osbornom.

— Pogledajte, gospodine! — pokaže Ready Seagravu neke resine, koje su plovile po moru. — Ovo još nije potpun dokaz, ali mi mornari imamo i drugih znakova. Vidite li one ptice, što lijeću iznad valova?

— Vidim.

— Te ptice dakle ne lete nikad daleko od kopna. A sada ću ja, gospodine, donijeti svoj kvadrant, jer ako sad i ne znam pravo geografsku duljinu, mogu svakako odrediti, u kojoj smo širini, a onda se može po mapi nekako pogoditi, gdje smo, ako skoro ugledamo kopno. Evo mape, gospodine, a ja sam olovkom povukao crtu kroz našu širinu: kako vidite, crta presijeca ovu hrpu otoka, pa mislim, da smo

među njima, ili jako blizu. Sad moram da pripravim štogod za objed, a zatim da oštro pazim na kopno. Bi li vi, gospodine Seagrave, razgledali, osobito sprijeda i pokraj kljuna?

Starac brže priredi komad usoljene govedine i nešto krumpira, metne na tavu i vrati se na palubu.

— Ready, — reći će mu Seagrave, — mislim, da vidim nešto, ali ne znam reći, šta je: čini se, da je u zraku, a ipak nisu oblaci. Pogledajte, kud ja pokazujem prstom.

— Pravo velite, gospodine, — odgovori Ready, — nešto jest. Nije to kopno, što vi vidite, ali je na kopnu drveće, koje se odražava, kao da je u zraku. To je otok, znajte pouzdano. I jest kopno, — reći će, pošto je pogledao kroz durbin. — Da sam ga samo prije ugledao! No i ovako hvala Bogu.

— Zašto, Ready?

— Zato, jer brod plovi polagano, te se bojim, da ne ćemo prije mraka stići kopnu, a ja bih volio, da bismo lijepo za dana pristali uz kopno.

— Slab je sada vjetar.

— Nadajmo se, da će ojačati, — odgovori Ready, te ode na krmu i upravi brod prama kopnu, koje nije bilo tako daleko, kako je mislio, jer otok je bio vrlo nizak. Vjetar je postupice jačao, te su brže plovili, i sada se drveće, koje se je činilo da je u zraku, spojilo sa zemljom, pa razabraše, da je to nizak koraljni otok, pokriven gajevima kokosovih paoma.

Ready preda krmilo Seagravu i ode napred, da razgleda. Kad su im bile tri-četiri milje do otoka, vrati se Ready s kaštela i reče:

— Mislim, gospodine, da sad razbiram prilično jasno, kud mi je put. Kako vidite, mi smo otoku s vje-

trovite strane, a otud je uvijek duboka voda, a u zavjetrini su grebenovi i pličine. Moramo zato naći kakvu pukotinu u koraljnoj litici, da onamo idemo. Inače može brod zapasti opet na dubljinu, makar prije toga i naišao na pličinu, jer ti se otoci ispinju ponekad kao zidine, a voda je četrdeset-pedeset hvati duboka s vjetrovite strane. No ja vidim jedno mjesto, gdje mislim, da ćemo sigurno pristati. Vidite li na obali one tri kokosove paome na okupu? Kad krmanim, ne vidim ih dobro, otiđite vi dakle napred, pa kad treba da krmanim desno, pružite ruku nadesno, a kad treba lijevo, pružite nalijevo; a kad je brodu pravac, kakav treba da bude, spustite ruku, koju ste bili digli.

— Razumijem vas potpuno, Ready, — odgovori Seagrave, ode napred, pa je upravljao, kako treba krmaniti, dok su se približavali otoku. Kad im nije bilo ni pol milje do otoka, promijeni se vodi boja na veliku radost Readyju, koji je razabrao, da vjetrovita strana na otoku nije onako strma, kako je obično; uza sve to je bio uzbudljiv momenat, kad su nailazili na obalu. Nisu bili ni konop duljine od kopna, a još ne dohvaćaju dno; primakli se još, a brod zastrugao po dnu — to su se krhala koraljna drvca, koja su kao šuma rasla pod vodom. Opet zastruže brod, ali oporije, zatim udari jedan i dva puta; naposljetku udari žestoko, kad ga je bibavica digla, i onda se učvrsti i smiri. Ready ostavi krmu, da se uvjeri o položaju broda. Pogleda sa stražnjega kraja i oko broda, i razabere, da se je brod i sprijeda i straga uglavio u ležaj koraljnih litica.

— Zasad je sve dobro, gospodine, — reče Ready Seagravu, — i hvala Bogu.

Ready klekne na palubi, skine kapu i pomoli se. Seagrave učini isto tako. Djeca su isprva gledala i čudila se, a onda se povela za Junonom i klekla uz njih.

Kad su bili ustali, dođe William na palubu i reče:

— Oče, poslala me je mama k tebi. Probudila se od gromota pod brodom i uplašila se — hoćeš li sići k njoj?

— Hoću odmah, sinko, — odgovori Seagrave.

— Šta je to, dragi moj, i gdje ste bili svi vi? — uzvikne gospođa Seagrave, kad joj je došao muž.

Seagrave joj ispripovjedi potanko sve, što se dogodilo. Gospođa ga je saslušala bez ijedne riječi, a kad je završio, baci mu se u zagrljaj i zaplače gorko.

Seagrave ju je tješio svakojako, sve dok se nije Junona vratila s djecom, a onda se on vrati na palubu, da se posavjetuje s Readyjem.

— Dakle, gospodine, — reći će Ready, — ja sam dobro razmotrio sve uokolo i mislim, da možemo zahvaliti Bogu. Brod se je čvrsto zaglavio i ne će se maknuti, ako ne navali žestoka oluja i ne raskrha ga, ali toga straha sad nema: ovaj se slabi vjetrić smiruje i prije zore će nastati tišina.

— I ja mislim, Ready, da nam nema skore opasnosti, no kako ćemo se iskrcati? — a dok budemo na kopnu, kako ćemo živjeti?

— O tom sam mislio i ja, gospodine, pa mi morate pomoći vi, a i William, da mali čamac dovučemo na brod i opravimo ga: dno mu je izbijeno doduše, ali ja sam priličan tesar, pa ću ga s nešto dobro okatranjena platna učiniti dovoljno neprobojnim za vodu, da se mognemo svi ukrcati, a kasnije će biti prilike da ga udesim bolje. Moramo se o svanuću prihvatiti posla.

— A dok se iskrcamo?

— Pa gdje ima, gospodine Seagrave, toliko kokosovih paoma, kao na ovom otoku, nema straha da ćemo skapati, sve da i nemamo nikakve hrane na brodu. Nadam se maloj neprilici s vodom, jer otok je nizak — vrlo nizak i malen; ali ne smijemo se nadati da ćemo sve naći baš onako, kako želimo.

— Hvalim Svemogućemu, što nas je očuvao, Ready, no ipak ima čuvstava, kojih ne mogu da se otresem. Zabačeni smo ovamo na samotan otok, kojemu se možda nikad ne će približiti lađa, pa imamo malo nade, da ćemo se izbaviti odatle. Ovdje nam je živjeti i pomrijeti — ovdje će odrasti moja djeca i ostarjeti, pošto budu posahranjivali vas, oca, mater, a za nama će kasnije u isti grob.

— Gospodine Seagrave, ja vam starac velim, da ste vi nezahvalni Bogu. Šta piše u knjizi Jobovoj? Zar da od Boga primamo samo dobro, a nikad da ne primamo zlo?

— Hvala vam, — odgovori Seagrave, — ne ću više mrmljati.

Sutradan ujutro dođe Ready u kabinu i zovne Seagrava i Williama. Motkama zakače čamac, dozovu još Junonu, koja je bila snažna djevojka, te uz njenu pomoć uzvuku čamac.

Čamac bude izvrnut, i nije potrajalo do podneva, Ready ga je pokrpio. Čamac spuste na konopcu u vodu, i na veliku radost njihovu, tek je malo propuštao vodu.

Ready metne u čamac jedro, sjekiru, pušku i komad užeta, te on i Seagrave uđu i zaplove prama obali.

Kad su pristali, razabraše, da se nikako ne vidi otok od gustih kokosovih gajeva; ali po prilici će-

tvrt milje nadesno spaze malu pješčanu dražicu, po kojoj je ispred kokosovih paoma izraslo grmlje.

— Ovo će, — pokaže Ready, — biti naše mjesto. Hajdemo opet u čamac, pa ćemo onamo odveslati. Nije daleko, ali bi bio dalek put, da nosimo stvari iz čamca.

Za nekoliko časaka stigoše u dražicu. Voda je bila plitka, a bistra kao kristal. Pod čamcem su vidjeli krasne školjke i ribe, koje lete na sve strane.

Pijesak se razastirao četrdesetak lakata od vode, a onda se započinjalo grmlje, koje se je širilo u pozadinu još četrdesetak lakata, a bilo izmiješano s pojedinim kokosovim paomama, dok se nije nastavio kokosov gaj. Doveslali su u dražicu i iskrcali se.

— Kako je to milo mjesto! — klikne Seagrave, — a možda nije tu bio još nijedan smrtnik: ovi su kokosovci rodili iz godine u godinu, ginuli su i drugi su mjesto njih izrastali, i to je mjesto možda stoljećima bilo spremno, da tu čovjek živi i uživa, došao kad mu drago.

— Providnost je dobrostiva, — odgovori Ready, — i ispunjava naše želje, kad se najmanje nadamo. Ako vam je po volji, otići ćemo malo u šumu: za sigurnost ponesite, gospodine, pušku, premda se ne čini, da će nam mnogo trebati — na ovim malim otočićima rijetko ima ikakve divlje životinje, osim koje svinje, koju su na obalu pustili promišljeni kršćani. Plovio sam jednom po ovim morima s nekim kapetanom, koji ne bi nikad pristao na kojem pustom otoku, a da ne ispusti na obalu par svinja ili nešto nalik, neka se kote, ako se kasnije desi kakav brodolomac. Bila je to dobrodušna misao.

— I jest, Ready. No, šta ćemo sad, kad smo u gaju?

— Tražio sam mjesto, gdje ćemo zasad razapeti čador. Mislim, da će dobro mjesto biti ova mala uzvisina. No sada nemamo vremena, jer do noći moramo još mnogo obilaziti.

Kad su zaveslali natrag, reći će Ready:

— Ja bih rekao, da bismo na obalu prevezli najprije Junonu i Williama, jer će nam oni trebati.

— Neka William ostane s materom i s djecom.

— Dobro dakle, a ja ću prevesti vas, Junonu, Tommyja i oba psa, da nas čuvaju, ako ustreba.

Za nekoliko trenutaka bili su već Junona i Tommy na palubi. Ready unese u čamac nešto oruđa i nekoliko lopata, te se oni opet iskrcaju u pješčanoj dražici. Tommy je piljio oko sebe, ali nije govorio, dok nije spazio školjke, koje su ležale po obali, a onda zavrisnuo od radosti i uzeo ih skupljati, što je brže mogao. Psi su lajali i skakali, veseli nadasve, što su opet na kopnu, a Junona se obazirala, smješkala se i govorila Readyju:

— Kako je to divno mjesto!

Pošto su sve stvari odnijeli na brežuljčić, koji je Ready bio pokazao, vrate se po motke, te u dva puta prenesu sve onamo, a Tommy je koračao s malom lopatom na ramenu, vrlo ponosit, što je i on zaposlen.

Ready i Seagrave svežu motke povisoko, razapnu na njih jedro i tako im se stvorio prostran šator.

Ready se vrati na brod. Zabrinutoj gospođi saopći, da će se Seagrave, ako bi se što dogodilo, javiti pucnjem iz puške. No tek što je otišao od nje, oglasi se hitac. Gospođa Seagrave, uzbuđena, istrči iz kabine, a Ready zgrabi pušku, skoči u čamac i zavesla brže k obali. Stigao je bez daha, a na obali

zatekao Seagrava i Junonu u poslu oko šatora, dok je Tommy sjedio na zemlji i ljuto plakao. Dok su Seagrave i Junona bili zaposleni, on se je bio odšuljao k puški, naslonjenoj na kokosovu paomu, dirnuo otponac i puška opalila. Kako je cijev bila uperena u vis, odbio je hitac dva krupna kokosova oraha, koji spadoše pod drvo tik uz Tommyja, a da su ga pogodili, zacijelo bi ga bili ubili. Seagrave je znao, kakvu će to uzbunu stvoriti na brodu, pa je ispsovao Tommyja, i sad je dječačić plakao, da pokaže, kako se kaje.

Uz pomoć Seagravovu i Junoninu sastavio je Ready i drugi šator, pa se još dva puta odvezao na brod po stvari i živež. Iza toga se dovezla i gospođa Seagrave s djecom.

Seagrave se je sutradan ujutro probudio prvi i ustao. Izišao iz šatora i ogledao se. Nebo je bilo vedro i sjajno. Lak je vjetrić mreškao more, a sitni se valići nadbijali po bijelom pijesku u dražici. S lijeve strane uz dražicu dizalo se kopno u malim brežuljčićima, a iza njih se nizali kokosovi gajevi. S desne je strane nizak koraljni greben iskakivao iz mora gotovo kao zid te se za stotinak koraka sastajao s travnjakom i šipragom, a razbijeni je brod »Pacifik« ležao kao golema nasukana neman, koja se ispinje u kraju. Sunce je palilo, kud je moglo da dopre sa svojim zrakama, ali tamo, gdje je stajao Seagrave, kokosove su paome pomahivale na vjetru svojim pernatim lišćem i pod njima je bila neprobojna hladovina. Seagrava obuze osjećaj o divnoj krasoti toga prizora.

— Jest, — pomisli on, — kad bih umoran od svijeta i njegovih tjeskoba tražio mirno i krasno utočište, to bi bilo ovakvo mjesto. Kako je umiljata ta

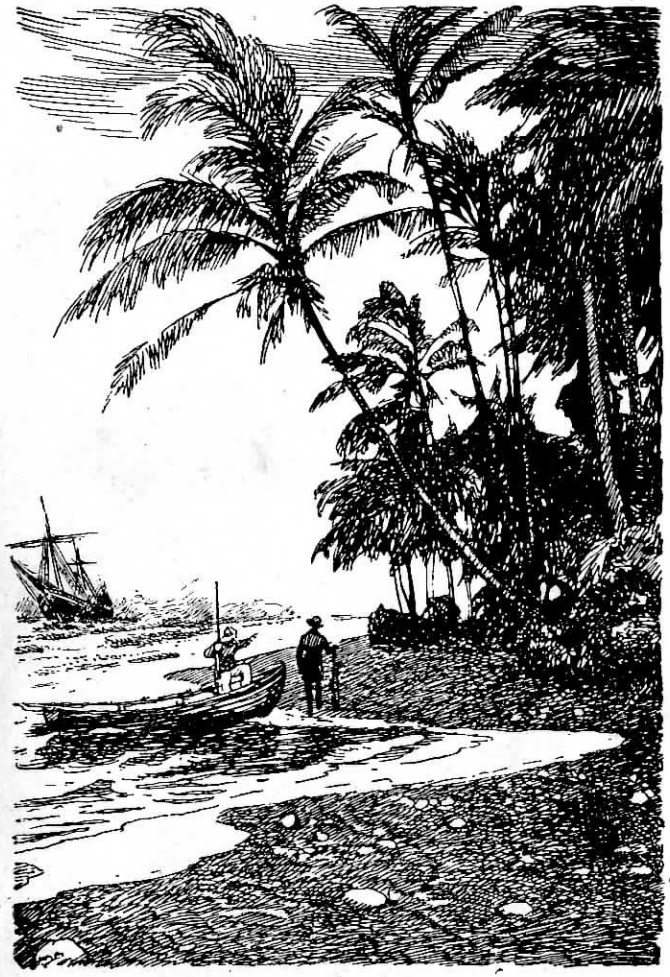

slika! Kako je milostiv bio Bog, koji nas je očuvao, kad se je činilo, da je nestalo svake nade. A ipak sam se ja usudio da mrmljam, kad sam trebao biti nadasve zahvalan! Oprosti mi, Bože! Žena, djeca, svi su se spasili; žaliti mogu jedino za nešto zemaljskog dobra i što ću neko vrijeme biti odijeljen od svijeta — jest, ali dokle? Šta, zar se još bunim!... Onoliko će to potrajati, koliko bude božja volja da odredi!

Vrati se k svojemu šatoru. William, Tommy i starac Ready čvrsto su spavali.

— Plemeniti starče, — pomisli on, — ako se ikad vratimo u posleni život, tvoja će dobrota i kršćanski osjećaji biti nagrađeni, koliko ti budem mogao uzvratiti. Kakvo se ljudsko srce krije pod tom hrapavom korom! Da nije bilo njegove odanosti, njegove požrtvovnosti, šta bi bilo od svih ovih milih stvorenja! Spavaj, dobri starče, i Bog te blagoslovio!

Psi, koji su se bili ušuljali u šator i legli na strunjače uz Williama i Tommyja, uzeše se ulagivati Seagravu. Od njihove se cike probudi William, obuče se i iziđe.

— Da vidimo, — reče mu otac, — hoćemo li pogoditi da im priredimo zajutrak. Od ovog suhog kokosovog lišća bit će izvrsna vatra.

— No kako ćemo, oče, naložiti vatru, kad nemamo žigica?

— Može se i drugačije. Divljaci stružu mekan komad drveta o tvrdo drvo. Imat ćemo dosta posla, ali mi imamo baruta, pa ga možemo pokvasiti i trljati o komadić papira, ili o meko drvo. A barut možemo upaliti na dva načina — ili ognjilom, ili povećalom, koje u žarištu skuplja sunčane zrake.

— Mi nemamo povećala.

— Nemamo; ali možemo iz dalekozora izvaditi leću. Sada nam nema drugog sredstva osim puške.

Čamac je bio uz obalu. Oni ga otisnu i premda nisu bili vješti veslanju, stigoše brzo k brodu. William siđe u kabinu po čaj i kavu, a onda namuze mlijeka u bocu.

Kad su se za čas vratili, zateknu Junonu na obali, gdje se umiva. Svi su se već bili probudili osim starca Readyja. Lećom bude upaljena vatra, a za pola sata bila je uzavrela voda i skuhao se čaj.

Junona odnese djecu u dražicu, zagazi do koljena u vodu, zagnjuri djecu u more i tako ih na najkraći način okupa. A William zapita oca, bi li probudio Readyja, te ode i protrese ga za rame. Ready se

obuče brzo, jer je bio skinuo samo kaput. Kad je izišao, začudi se, što su se svi već okupili uz zajutrak, prostrt na zemlji.

William spomene, kako je Junona gnjurila djecu u more.

— Neka to Junona ne čini više, — primijeti Ready, — dok ja ne udesim sigurno mjesto. Oko ovih otoka ima mnogo morskih pasa, te je vrlo opasno zalaziti u vodu.

— Ah, kolikoj su opasnosti umakli! — zastrepi gospođa Seagrave.

— Istina je, — nastavi Seagrave, — morski se psi doduše ne nalaze toliko na vjetrovitoj strani uz otoke, gdje smo mi sada, no ipak vole zalaziti na to tiho mjesto. Ne odlazite dakle onamo, dok vam ne udesim sigurno kupalište. No prije toga ima još mnogo drugog posla, a prije nego što prenesemo s broda sve što želimo, valja nam se odlučiti, hoćemo li ovdje ostati ili ne ćemo.

— Ostati ovdje ili ne ostati! Šta vi to mislite, Ready?

— Pa nismo još našli vode, a to je prva potreba za život. Ako ne bude vode na ovoj strani otoka, moramo svoje šatore razapeti na kojem drugom mjestu.

— Istina je, — odgovori Seagrave; — ja bih, da pretražimo otok.

— Možemo, gospodine, ali ne treba da propustimo ovo lijepo vrijeme. Sutra može da bude nepogode, i onda ne ćemo moći ništa donositi s broda. Bolje je da odemo sad. Vi i William ostanite na brodu i skupljajte stvari, ja ću ih prevoziti na obalu, a Junona će odnositi.

Cio su dan proveli prevozeći svakakve stvari, o kojima su mislili da će im trebati. Konopci, užeta, jedra, bačvice, pile, dlijeta, krupni čavli, brestove i hrastove daske budu prije objeda donesene na obalu. Stolovi i stolice iz kabina, sva odjeća njihova, dvije kutije svijeća, dvije vreće kave, dvije vreće riže, dvije vreće dvopeka, nekoliko komada suhe govedine i svinjetine, brašno u vrećama, još vode, i Seagravova apoteka bude iskrcana.

— Bit će najbolje, — reče Ready, — ako prije mraka prebacimo sve životinje na kopno. Ne volim, da plivaju, ali u čamcu su one nespretne. Pokušat ćemo za svaki slučaj s jednom svinjom. Dok je ja budem otpravljao, svežite vi i William peradi noge i odnesite ih u čamac. Što se tiče krave, nju ne možemo prevesti, iznemogla je i ne će više ustati. Tako je s tim životinjama. No ja sam joj dao dosta sijena, a ako se ne bude digla, zaklat ću je, pa ćemo je usoliti.

Ready siđe i vrati se na palubu sa svinjom, koju je objesio na leđa, pa mu je skvičala. Baci je s broda u more. Svinja se najprvo zapraćakala, ali za nekoliko trenutaka okrenula glavu od broda i zaplivala k obali.

— Udara ravno k obali, — reče Ready, koji je sa Seagravom i Williamom promatrao životinju, ali nakon časka uzvikne:

— Kako sam se nadao, tako će i biti, — propala nam je!

— Kako to? — zapita Seagrave.

— Vidite li onu crnu stvar, što nad vodom brza k svinji? To je hrptena peraja morskoga psa, taj će zgrabiti jadnicu — evo ju je već zgrabio! — reče

Ready, kad je svinja teško pljusnula i nestala pod vodu. — Nema je, ali je bolje da se to dogodilo svinji, nego da su nestala djeca.

— Hvala bila Bogu! — odgovori Seagrave.

— Sada ćemo, — reče Ready, — drugim svinjama svezati noge i tako ih prevesti.

Kad su se svinje natovarile na čamac, odvesla ih Ready na obalu. Dotle su Seagrave i William pripravili koze i ovce, te se svi zajedno prevezli.

Koze i ovce odveo je William k šatoru, gdje su se smirile, ali svinje se i kokoši razbježale, kako su se i bili nadali.

Ova je obala bila puna stvari, koje su bili donijeli.

— Sutra ćemo imati mnogo posla, — primijeti Seagrave, — da sve smjestimo, kuda valja.

— Bit će nam mnogo posla neko vrijeme, — odvrati Ready. — Za dva mjeseca po prilici nastaje kišno doba, pa treba dotle da budemo pod krovom, ako se može. Ne možemo se cijele godine nadati ovakvu vremenu.

— Šta treba najprije da se uradi? — zapita Seagrave.

— Sutra ćemo razapeti još jedan ili dva šatora, da pod njih spremimo stvari, koje smo donijeli na obalu.

— Istina je, a šta ćemo onda?

— Onda, mislim, moramo krenuti i pretražiti otok, da nađemo, gdje bi bilo najbolje sagraditi kuću.

— Zar mi možemo sagraditi kuću? — zapita William.

— Možemo, pa i lakše, nego što ti misliš. Nema vrednijeg drveta nego što je kokosova paoma, a drvo joj je tako lako, da ga lako možemo nositi.

— A u čemu je velika vrijednost kokosove paome? — zapita gospođa Seagrave.

— Kazat ću vam, gospođo: prvo, imate drvo, od kojega gradite kuću; onda imate koru, od koje pravite konopce i povraze i mreže; onda imate lišće, kojim pokrivate kuću, a pokrivate i glavu, ako vas je volja, jer od njega se prave dobri šeširi, pa i košarice; onda imate plod, koji valja za jelo, a vrlo dobro služi i kad se skuha; u mladom orahu ima mlijeka, koje je također vrlo zdravo; onda imate ulje, koje gori, a od ljuske se prave čaše, ako ih nemate; i onda se iz drveta dobiva paomovo vino, »toddy«, vrlo ugodno piće, dok je svježe, ali vrlo opojno, kad predugo stoji; i onda, možete napositljetku toddy pretvoriti u »arak«, a to je vrlo žestoko piće. Nema drveta, koje bi toliko koristilo čovjeku, jer kokosova mu paoma naknađuje gotovo sve.

— No, sada je, mislim, vrijeme spavanju, — reći će Seagrave. — Williame, donesi mami Bibliju!

* * *

Sutradan poslije zajutraka reći će Ready:

— Sada treba da se posavjetujemo o sutrašnjem pohodu. Prvo je pitanje, tko će učestvovati u pohodu?

— Meni se čini, — odgovori Seagrave, — da ćemo vi i ja.

— Ne možete obojica, — prekine mu riječ gospođa Seagrave. — Vi bi mogli i bez moga muža.

— Volio bih dabogme, — odgovori Ready, — da je sa mnom gospodin Seagrave, ali mislim, da vam

William ne bi bio dovoljna zaštita, pa je bolje, neka gospodin Seagrave ostane s vama.

— Zar bi vi, Ready, htjeli da idete sami? — zapita Seagrave.

— To se ne bi preporučilo. Ja bih zato volio, da tko pođe sa mnom; sada je pitanje, ili William ili Junona?

— Povedite mene! — javi se Tommy.

— Tebe! — nasmije se Ready. — Onda moram povesti i Junonu, da tebe dvori. Ti moraš skupljati suharke za vatru i paziti na sestricu i na brata.

— Koga bi vi dakle voljeli? — zapita gospođa Seagrave.

— Svakako Williama, gospođo, ako ga budete pustili sa mnom.

— Neka dakle ide! — reče gospođa, — a Bog vas čuvao obojicu!

— Dobro, William će s vama, — pristane Seagrave, — a šta dalje?

— Treba se pripraviti za put, — odgovori Ready. — Moramo ponijeti nešto hrane i vode, pušku i nešto municije, veliku sjekiru meni i malu sjekiricu Williamu; a ako vam je po volji, s nama će psi Romulus i Remus, a Vixen neka ostane uz vas.

— Kada se vi kanite vratiti? — zapita gospođa Seagrave.

— Hrane imamo za tri dana. Ako krenemo sutra, u srijedu, nadam se, da ćemo se vratiti u petak naveče, najkasnije u subotu ujutro.

— Laku noć... i zbogom, majko! — reče William, — jer sutra se ne ćemo vidjeti.

— Bog te blagoslovio i čuvao, drago dijete! — odgovori mati.

III

PUT PO KORALJNOM OTOKU

Ready ustade prije sunca i probudi Williama. Obukli su se šuteći, jer nisu htjeli da probude gospođu Seagrave. Uprtnjače su im već bile pune, a u svakoj po dvije boce vode, ovijene kokosovim lišćem, da se ne razbiju, i u svakoj suhe govedine i svinjetine. U Readyjevoj uprtnjači, jer je veća, bilo je dvopeka i nekih drugih stvari, koje je Ready pripravio, neka se nađu, a oko struka je omotao dva konopca, da sveže pse, ako ustreba.

Čim su uprtili uprtnjače, dohvati Ready sjekiru i pušku, te upita Williama, bi li mogao ponijeti na ramenu malu lopatu. William odgovori, da bi; a psi, koji su se činili, kao da znaju, da će na put, stajali su već uz njih, Ready se napije vode, dade vode Williamu, a zatim napoji pse.

U isti mah, kad je sinulo sunce, krenu oni u kokosov gaj i brzo odmaknu s dogleda.

— A znaš li ti, Williame, — zapita Ready i stade, kad su prešli dvadeset lakata, — kako ćemo mi pogoditi natrag, jer eto vidiš, nema u šumi staze, koja bi nas vodila?

— Ne znam ja. Patuljak je u priči bacao grašak, da pogodi natrag, ali nije pogodio, jer su ptice pozobale sav grašak.

— Patuljak nije dobro radio, mi ćemo uraditi bolje. Mi ćemo, kao Amerikanci u svojim šumama, urezivati drveće. Urezivat ćemo koru po prilici svakomu desetomu drvetu. Započet ćemo dakle: ti ćeš s one strane, jer će ti biti zgodnije, da ti je sjekirica u desnoj ruci, a ja ću s lijeve strane. Gledaj: samo komadićak kore; već samom težinom sjekire odsijeca se to, a godinama će služiti vodičem kroz šumu. Ali ja imam još jednog prijatelja u džepu.

— Kakvog?

— Džepni kompas siromaka kapetana Osborna. Znamenja na drveću dovest će nas natrag, ali ona nam ne kazuju, kamo sada treba da idemo.

— Razumijem, ali kažite mi, Ready, zašto smo ponijeli lopate. Jučer niste spominjali, da ćemo ih ponijeti.

— Nisam, jer nisam htio da plašim tvoju mater, no ja sam ti u brizi, ima li na tom otoku vode. Ako nema, morat ćemo prije ili kasnije otići s otoka, jer ako se u pijesku i dokopamo do vode, bit će prilično slana i svi ćemo se razboljeti. Na obali je nemamo mnogo, a ako nastane ružno vrijeme, ne ćemo je moći ni donositi s broda. No često se nalazi voda, makar se i ne razbiralo ništa na površini; zato sam i ponio lopatu.

— A kamo ćemo sada, Ready?

— Ravno u zavjetrinu, na onu stranu otoka, koja je zaklonjena od vjetra, a nadam se, da ćemo stići onamo prije mraka.

— U zavjetrinu?

— Jest, jer na ovim otocima duše vjetar vazda s jedne strane. Mi smo se iskrcali na vjetrovitoj strani, vjetar nam je za leđima; digni prst, pa ćeš osjetiti vjetar čak i ovdje među drvećem.

— Ne osjećam, — reče William, kad je digao prst.

— Onda pokvasi prst i pokušaj iznova!

William pokvasi prst u ustima i opet ga digne.

— Jest, osjećam sada, — reče, — no zašto je to?

— Zato, jer vjetar otpiruje vlagu i onda osjećaš hladnoću.

Dok je Ready govorio, zarežali psi, zatim potrčali i zalajali.

— Šta je to? — zavikne William.

— Mir, Williame, — odvrati Ready i napne pušku, — ja ću otići da vidim.

Ready se otputi oprezno, s puškom u ruci. Psi udarili još u bješnji lavež, a na koncu konca prova-

lile iz hrpe kokosova lišća sve one svinje, koje su bili iskrcali, pa grokćući odjurile, koliko su mogle, a za njima psi u potjeru.

— Samo su svinje, Williame, — Ready će smješkajući se. — Nisam nikad mislio, da će me uplašiti pitoma svinja. Hodi, Romule, hodi, Reme, vratite se! — nastavi Ready, dozivajući pse. — To nam je, dakle, Williame, prva pustolovina.

— Ne dao Bog, da naiđemo na opasniju, — odvrati William smijući se, — ali ja priznajem, da sam se uplašio.

Ready i William još su dulje nego sat urezivali po šumi drveće. Onda sjednu da zajutarkuju, a psi se ispružili do njih.

— Nemoj, Williame, psima davati ni vode ni usoljena mesa, nego samo dvopeka.

— Ta žedni su; ne bih li im dao malo?

— Nemoj: trebat će to i nama, a onda, ja i želim, da oni žeđaju. A ti poslušaj mene i pij samo malo, jer što više piješ, sve više želiš piti.

— Dođu dalje, a nakon pola sata razaberu, da zemljište nije više ravno: čas se penju, čas silaze. Uđu u malu uvalu, a zatim opet na brežuljak.

Kad su se popeli na vrh, uzvikne William:

— More, Ready, evo mora!

— Istina je, Williame, i nije mi žao.

— Mislio sam, ne ćemo se više iskopati iz te ružne šume, — reče William te nestrpljiv prodre na kraj šume. Ready ga stigne brzo i šuteći uzeše razmatrati prizor pred sobom.

— Ah! Krasota! — klikne najzad William. — Mami će se zacijelo svidjeti ovdje. Mislio sam, druga je strana na otoku ljepa, ali ne može se ni uporediti s ovom.

— Jest, zaista krasota, Williame, — odvrati Ready zamišljen.

Teško da se i može zamisliti umiljatija slika. Po prilici četvrt milje od obale svršavala se kokosova šuma vrlo naglo, jer je tamo bio strm obronak od tridesetak stopa dolje k nizini, po kojoj su se izmiješali travni humci i šiprazi, sve do pedesetak lakata od mora.

Voda je bila tamne modre boje, naizmjence s bijelom pjenom iznad grebenova, koji su se na milje razasuli od obale, a ponegdje se ispinjali iz vode. Po grebenju su sjedila jata morskih bluna i fregatnih ptica, a druge se ptice krilile po zraku, i svaki bi čas koja strelimice sletjela u modro more, da u kljunu iznese ribu iz tih jata, od kojih se mežura voda, pa se praćakaju i iskakuju iz nje. Obala je na zalivu nalikovala na potkovu: dva su se rta, obrasla grmljem, pružala daleko u more.

Ready nije neko vrijeme progovorio ni riječ; promatrao je obzorje desno i lijevo; razglédao je grebenove u daljini, a zatim svratio pogled po kopnu. Naposljetku će reći William:

— O čemu mislite, Ready?

— Pa mislim, da moramo što brže potražiti vode.

— Zašto ste tako zabrinuti?

— Jer u zavjetrini ne vidim nikakav otok, kako sam se bio nadao, i zato nam je manja prilika, da bismo mogli otići s tog otoka; ovaj zaliv, ako i jest vrlo krasan, pun je grebenova, i ja ne vidim prolaza, a to je neprilično radi mnogih razloga. Ali ne možemo suditi na prvi pogled. Hajde da siđemo i da ručamo, a zatim ćemo malo razgledati. Stani

— prije nego što odemo, urezat ćemo dobar znak u tu hrpu od tri drveta, gdje smo izišli iz šume.

Pošto su odručali, siđu najprije na obalu.

— Kako su krasni koralji! — reći će William; — gledajte, rastu kao malo drveće pod vodom! A evo, tu je zaista cvijet, koji se je rascvao na litici baš pod vodom.

— Dohvati ga, Williame! — reče mu Ready.

William ga dohvati, a »cvijet«, kako ga je nazvao, odmah se sklopi.

— Pa to je meso, i živo?

— Jest. Vidio sam ih često: zovu ih, mislim, morskim anemonama — to su životinje.

— No šta je ovo? — uzvikne William, pokazujući u pijesak, — ovo okruglo i crno?

— Milo mi je, što to vidim, Williame: to je kornjača. One izlaze sad naveče, pa liježu jaja i zakopavaju ih u pijesak.

— Možemo li ih uhvatiti?

— Jest, možemo, samo ih moramo mirno prihvatiti. Ne smiješ im prići straga, jer će te obasuti pijeskom i uteći. Moraš ih uhvatiti sprijeda za prednju šapu i izvrnuti na leđa. Onda one ne mogu da se opet okrenu.

— Hajde da uhvatimo koju!

— To bi bilo ludo, Williame, jer je ne možemo ponijeti, a ona bi sutra skapala od sunčane žege.

— No ako se nastanimo ovdje, hvatat ćemo ih, kad god želimo.

— Ne ćemo, nego ćemo udesiti jezerce za kornjače, iz kojeg one ne mogu izići, a kuda pritječe more, pa su nam onda pri ruci, kad ih trebamo.

Nastave svoj put, prodru kroz gusto grmlje, što je poraslo po rtu, i iziđu na kraj.

— Šta je ono tamo? — zapita William, pokazujući na desnu stranu.

— I ono je otok, Williame, i veselim se, što ga vidim, makar i na onoj strani, premda ne će biti lako doći donde, ako radi nestašice vode budemo morali otići s ovog otoka. Svakako je mnogo veći otok nego ovaj. No za prvi naš dan uradili smo dosta. Gotovo sam se umorio, a valjda i ti; potražit ćemo dakle mjesto, gdje ćemo leći i provesti noć.

Vrate se na uzvisinu, na kraj kokosove šume, skupe nešto granja i zgomilana lišća, te udese mekanu postelju pod drvećem.

— A sad ćemo gutnuti malo vode, pa leći.

— Bih li sada dao psima malo vode, Ready? Gledajte, kako Romulus liže boce.

— Nemoj im davati. To se čini okrutnim, ali sutra mi treba njihove razboritosti, a od nestašice vode izoštrit će im se pamet. A sada, Williame, nemojmo zaboraviti, da zahvalimo milostivomu Bogu i da zamolimo za njegovu zaštitu noćas. Tko bi i znao, šta će sutra biti? Jesi li ti i sanjao pred mjesec dana, da ćeš na ovom otoku spavati pod vedrim nebom u društvu sa starcem, kao što sam ja?

Kad su se sutradan probudili, već je davno bilo sinulo sunce.

Jadni su psi ginuli od žeđe, i William se jadio, kad je vidio, kako plaze jezike, dašću i kviče, gledajući njega.

— Bi li, Williame, — zapita Ready, — najprije jeli, ili da odmah pođemo?

— Ready, — odgovori William, — ja zaista ne mogu gutnuti ni kap vode, makar i bio žedan, ako ovim jadnim psima ne date malo vode.

— Meni je žao tih jadnih stvorenja isto kao i tebi, Willy; vjeruj mi, nije to od nemilosrđa, nego naprotiv, jer sam milosrdan i nama i njima; no ako te je volja, možemo najprije poći, pa da vidimo, hoćemo li naći vode. Hajdemo najprije desno u ovu prodolicu, pa ako ne budemo imali sreće, mi ćemo onamo dalje, kud je otjecala voda za kišnog doba.

Čim su došli u prodolicu, spuste psi njuške i zanjuškaju po zemlji. Ready ih je promatrao. Naposljetku se psi zadahtali i legli.

— Hajdemo dalje, — Ready će zamišljen.

Dođoše onamo, gdje je bila vododerina, a psi uzeli njuškati još pomamnije.

— Vidiš, Williame, ti su jadni psi sada tako pomamni za vodom, da će je, ako je ima, pronaći ondje, gdje je mi ne bi nikad pronašli. Ne nadam se vodi na površini, ali možda je ima pod zemljom.

— Gledajte, Ready, Romula i Rema, kako kopkaju šapama.

— Hvala Bogu, što kopkaju. Ti i ne znaš, koliko se ja tome veselim, jer da ti reknem istinu, počela me je već moriti briga.

— A zašto oni kopkaju?

— Jer je tu voda. Jadne životinje! Sad vidiš, kolika je korist, što sam ih nekoliko sati morio žeđom. To je po svoj prilici spasenje svima nama, jer smo morali ili naći vodu ili otići s otoka. Hajde da sad jadnim životinjama pomognemo s lopatom, pa će brzo biti nagrađene za svoje patnje.

Ready pođe brže onamo, gdje su psi kopkali: bili su stigli već do vlažne zemlje, a tako se pomamno

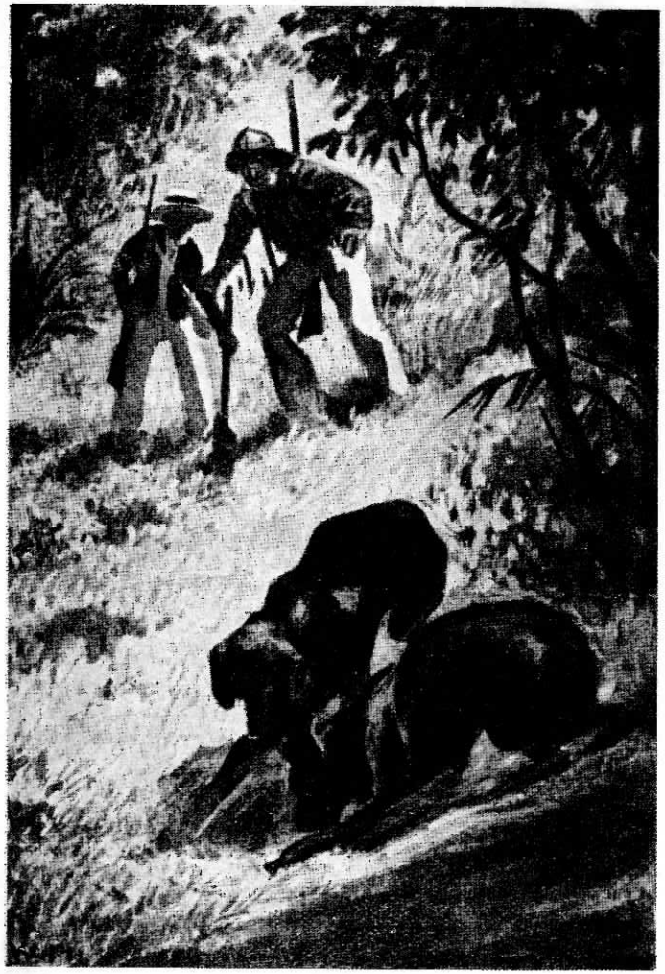

dali na posao, da ih je Ready s teškom mukom uklonio i uzeo raditi lopatom. Nije iskopao ni dvije stope, a voda provrela, a za četiri-pet minuta bilo je toliko vode, da su psi zaboli njuške i siti se napili.

— Gledaj ih, Williame, kako se raduju, — reče Ready. — Sad imamo sve, što možemo poželjeti na tom otoku, pa ako budemo zadovoljni, bit ćemo i sretni. Izvor je, vjeruj mi, obilat, ali ga moramo raščistiti gore među drvećem, gdje ga sunce ne će dohvatiti, pa će biti hladan i ne će presušiti. Imat ćemo mnogo posla, barem čitavu buduću godinu, ako ostanemo ovdje. Tu, gdje smo sada, izvrsno je mjesto, da se sagradi kuća.

Poslije zajutraka odu oni na rt i razaberu, da Ready nije krivo sudio: voda je bila duboka, pa i uz samu obalu, a prolaz širok nekoliko lakata.

Hodajući po pješčanoj obali spaze, kako morske ptice kruže tik oko njih. Odjednom se velika riblja povorka bacila u vis i pala na pijesak, a za njima povitlalo nekoliko krupnih riba, koje su se također zapraćakale po pijesku, a morske ptice sletjele strelimice pred same noge Williamu i Readyju, zgrabile ribe i odletjele s njima.

— To je vrlo čudno, — primijeti William iznenađen.

— Jest, no ti vidiš, kako je — krupne ribe, palamide, love male ribice, a ove u svom strahu jure na obalu. Palamide su pomamne, da ulove ribice, pa i one izlijeću na obalu, a onda ih blune kljucaju. U tom ti ima pouka, Williame: — tko je odviše pomaman u potjeri, srlja slijepo u pogibiju.

— No sitne ribice nisu bile u potjeri?

— Nisu; ja sam govorio o krupnim ribama — a krupne proždiru sitne, kako poslovica veli. Hajdemo k izvoru!

Jama, koju je iskopao Ready, bila je puna vode, pa kad su je okusili, razabraše, da je vrlo slatka i dobra.

* * *

Natrag su se William i Ready po znakovima na drveću vraćali mnogo brže.

— Osjećam sad vjetar, — primijeti William. — Zacijelo smo gotovo već prošli šumu, ali meni se čini, da je silan mrak.

— I ja sam mislio tako isto, — odgovori Ready. — Ne bih se čudio, da se digne oluja. Što prije stignemo kući, to je bolje, jer će ti se uplašiti mati.

Kad su se približili k šatorima, zaskaču psi ispred njih. Gospodin Seagrave i Junona iziđu, ugledaju Readyja i Williama gdje dolaze i jave gospođi, koja je s djecom bila ostala unutri. Za čas je William bio u majčinu zagrljaju.

— Milo mi je, što ste se vratili, Ready, — reče Seagrave, — jer se bojim, da će biti oluje.

— Zacijelo će biti, — odgovori Ready, — i valja nam se nadati burnoj noći. Prijeti zaista opasnost. To će biti onakva oluja, koja je preteča kišnoj dobi. Ali mi vam, gospodine, imamo dobrih glasova, a ovo neka nam bude opomena, da što brže požurimo svoj odlazak. Imat ćemo iza toga mjesec dana po prilici lijepo vrijeme, premda se ponekad moramo nadati oštru vjetru. Ali moramo svojski raditi. Najprije ćemo, radi opreznosti, odvući čamac što dalje od obale, jer valovi će biti silni i otkotrljat će se daleko, a čamac će nam naskoro biti najveće uzdanje.

Tako oni odvuku čamac u šiprag, gdje je po Readyjevu mišljenju bio posve siguran.

Ready i Seagrave pokriju šatore još i debelim platnom, da ne bi prodirala kiša, a Junona produbе još jarak oko šatorova, da bi voda lakše otjecala.

Kad je zašlo sunce, zaprijeti nepogoda još jače i zaduha vjetar. Svi su bili polijegali, samo je Ready htio još da razmotri vrijeme, prije nego što će ući. Starac prođe obalom, nasloni se na čamac i upilji oči u daljinu, koja se je bila sva stmurila, samo se bijela pjena na vodi sjajuckala u noćnoj pomrčini.

Blistava munja sijevne starcu ispred očiju, da je obnevidio na časak. On se uputi natrag k šatorima, a uto zapljušti kiša i vjetar zaurla. Za čas nastade tolika pomrčina, da je jedva pogodio put k šatorima.

Vrati se pod šator, ali nije htio da legne. I oni, koji su bili polijegali, nisu se svlačili, osim djece.

Oluja je divlje bjesnila, munje sijevale i grmljavina tutnjila, tako da su se djeca probudila. Vjetar je urlao i svom silom navaljivao na šatore, a kiša potekla potocima. Jedan se čas nadulo platno na šatorima, konopci se napeli i zapucketali; za drugi čas vijor istrgnuo platno i ono se zapraćakalo, a kiša provalila u šator. Bila je mrkla noć, a strahovito bjesnilo elemenata.

Šator, u kojem je bila gospođa Seagrave s djecom, bio je podalje od drugih, i zato na udarcu. O ponoći udari vjetar još s jačom silom. Silan prasak začuše Seagrave i Ready, a zatim vrisku gospođinu i Junoninu. Kolčići se pod šatorom istrgli, i šatorski žitelji dopadoše pod bijesne elemente. Ready istrči, a za njim Seagrave i William. Tako je ljut bio vjetar i tako je silno šibala kiša, a tolika je bila pomrčina, da su jedva jedvice i sjedinjenim silama izvukli ispod šatora ženu i djecu. Ready digne najprije Tommyja: bilo ga je prošlo junaštvo, a vriskao je kao mahnit. William prihvati Alberta i odnese ga u drugi šator, gdje je Tommy sjedio u mokroj košulji i cvilio skladno tankovito. Junona, gospođa Seagrave i mala djevojčica budu izvučene naposljetku, te odnesene u drugi šator. Na svu sreću, nitko nije bio ozlijeđen, no uplašena djeca nisu mogla da se umire, nego se pridružila Tommyjevoj pjesmi; ali to je slabo smetalo, jer vjetar je tako urlao, da se gotovo i nije čuo nikakav drugi glas. Nije se moglo ništa drugo, nego da djecu strpaju u krevet, dok su drugi sjedili i slušali, kako zavija vjetar, buči more, a vjetar šiba po šatorskom platnu. Proveli su strahovitu, nemilu i tužnu noć, u tjeskobi očekujući jutro

Kad je svanulo. Izađe Ready iz šatora i razabra, da je oluja popustila. Ready svrati pogled onamo, gdje se je brod bio zaglavio u liticama. Nije ga više bilo tamo; na sve su strane plovile krhotine i stvari iz broda.

— Ovo nam je opomena, — reče Ready Seagravu, koji je bio došao za njim, — da ne ostanemo dulje ovdje.

— A ovo je još jedan dokaz, — pokaže Seagrave na oduhnuti šator.

Odu na obalu, pa uzmu prikupljati stvari s broda, što ih je bura porazbacala. To ih je zabavilo gotovo cio dan.

Sutradan poslije zajutraka, kad su sišli na obalu, reći će William:

— Gledajte, Ready! Šta je ono?

Bila je neka bijela masa, koja je doplovila u dražicu.

— To je, — odgovori Ready, — jadnica krava, a pogledaj još, pa ćeš oko nje vidjeti morske pse, koji se goste njome.

Ready se prihvati posla, da opravi čamac. No za taj mu je posao trebalo nekoliko dana, pa Seagrave odluči da ode s Williamom na drugu stranu na otoku, a kako gospođa Seagrave nije prigovarala, da ostane sa Readyjem i Junonom, to oni trećeg dana iza oluje krenu na put. William je vodio po urezima na kokosovim stablima u gaju, te za dva sata stigoše, kamo su bili namjerili.

— Zar ovdje nije divota, oče? — reći će William.

— Jest, zaista, dragi sinko, — odgovori Seagrave. — Mislio sam, da nema krasnijeg mjesta

nego što je naše boravište na drugoj strani na otoku, ali ovo ga nadmašuje, ne samo po raznolikosti, nego i po prostranstvu.

— A sad hajde da razgledamo, oče, izvor! — reče William i povede oca u prodolicu.

Izvor je bio bujan i obilat, a voda izvrsna. Onda se upute na pješčanu obalu, te pošto su se prošetali malo, sjednu na koraljnu liticu.

— Tko bi i mislio, Williame, — reče Seagrave, — da su i ovaj otok i nebrojeni drugi otoci u Tihom Oceanu, nastali od rada sitnih kukaca, koji nisu krupniji nego glava na pribadači.

— Kukaca? — odvrati William.

— Jest, kukaca. U svakoj koraljnoj grani ima na stotine cjevčica, a u svakoj je živjela životinjica.

Pošto su pošutjeli malo, ustane Seagrave i reče:

— Hajde da se vratimo, Williame. Imamo još tri sata dana, pa ćemo stići u pravo vrijeme.

— Jest, u pravo vrijeme za večeru, — odgovori William.

Sve se već pripravilo, da se presele u zavjetrinu na otoku. Ready je popravio čamac, opremio ga jarbolom i jedrom. William i Seagrave su bili pokupili mnoge stvari s razbijenog broda, koje je more izbacilo na obalu, i odnijeli ih u kokosov gaj, da budu u zaklonu od sunca. Nije bila besposlena ni gospođa Seagrave, koja se bila oporavila, pa ni Junona. One su složile sve, što su mogle, da bude spremno za seobu.

Osmoga dana nakon oluje bili su spremni, te se počeli savjetovati. Bude određeno, da Ready natovari na čamac posteljinu i platno za šatore i da se odveze s Williamom. Kad se oni vrate po najpotrebnije stvari, porodica će se šumom otputiti na

drugi kraj na otoku i tamo ostati sa Seagravom, a Ready i William će se vratiti po drugi šator. Nakon toga će čamac ploviti, koliko mu god puta dopusti vrijeme, sve dok ne donesu sve potrebne stvari.

Bila je povoljna tišina, kad su Ready i William otisli svoj dobro natovareni čamac. Čim su odmakli od obale, razapnu jedro i vjetar ih potjera uz obalu.

— Dobro je, Williame, — reče Ready, — što imamo povoljan vjetar, kad se vozi natovaren čamac, a natrag treba da veslamo, kad nam je čamac prazan.

Čamac su brzo istovarili, ali je potrajalo prilično vrijeme, dok nisu odnijeli stvari na brijeg.

Sutradan je Ready poveo Williama, koji je doveo koze, i Junonu, koja je dovela ovce. Uz njenu je pomoć Ready razapeo šator. Koze budu pomužene, a našli su na obali i kornjaču.

— To će biti za sutra, — reče Ready i izvrne kornjaču.

Kad su se vratili u dražicu, povežu Ready i William živadi noge, da je ujutro natovare na čamac. Pošto je on otplovio, uzmu se svi spremati za polazak kroz kokosov gaj. Vodio ih je William, za kojim su išla sva tri psa, Seagrave s bebom na rukama, Junona s malom Carolinom, dok je gospođa Seagrave vodila Tommyja za ruku. Sa žaljenjem se rastali s mjestom, na kojem su se bili sklonili od pogibije, pogledali još jednom dražicu, i onda krenuli u šumu.

Ready je stigao za dva sata. Čim je pristao, ode onamo, gdje je jučer izvrnuo kornjaču, ubije ju i iščisti na obali. Onda ode onamo, gdje su već bili obzidali kamenjem ognjište, naloži vatru, nalije u željezni lonac vode i pristavi ga, neka vri. Onda

odsiječe komad kornjače, turi ga u lonac i doda još nekoliko kriški suhe svinjetine. Što je ostalo kornjače, objesi u hladovinu, a onda ode na obalu, da istovari čamac. Odriješi jadnu živad, kojoj su se bile ukočile noge, ali se je brzo oporavila i uzela marljivo tražiti hranu.

Potrajalo je dva-tri sata, dok nije sve iznio, jer je bilo podaleko, a neke su stvari bile i teške, pa starcu nije bilo krivo, kad je najzad svršio te mogao da sjedne i otpočine.

— Vrijeme je već, da stignu i oni, — pomisli Ready, — bit će valjda četiri sata, otkako su pošli.

Uto mu dotrče sva tri psa.

— No, nisu daleko, — primijeti starac.

Bila je istina; javili se za šest-sedam časaka, jako ugrijani i umorni. Sirotica je Carolina bila sustala, te ju je Junona morala nositi; onda se gospođa Seagrave potuži, da je umorna, pa su se morali četvrt sata odmarati; iza toga Tommy, koji nije htio da ostane uz mamu, nego je trčkao amo-tamo, od jednoga k drugomu, izjavi, da je umoran, pa ga mora tkogod nositi, ali nije bilo nikog, tko bi ga nosio, i on se rasplakao i zavriskao, tako da su se morali ustaviti još na četvrt sata, dok se nije odmorio; no čim su krenuli, stade on opet jadikovati, da je umoran, pa ga je dobroćudni William nosio neko vrijeme na grbači. Pri tom nije William pazio na ureze na stablima, te je dugo potrajalo, dok ih nije opet našao; onda ogladnjela beba i zaplakala, a Carolina se uplašila, što je tako dugo u šumi, te zaplakala i ona; a Tommy, jer William nije više mogao da ga nosi, zavriskao gore od svih; stali su dakle opet i svi gutnuli iz boce vode, koju je William ponio, i nakon toga su išli bolje te naposljetku stigli tako

ugrijani i umorni, da je gospođa Seagrave otišla s djecom u šator, da otpočine malo, a onda će tek pogledati to mjesto, gdje će se nastaniti.

— Ja mislim, — reći će Seagrave, — ovaj je današnji put dobro dokazao, kako bismo mi nemoćni bili bez vas, Ready.

Djeca su bila pozaspala, te su ih počekali još pola sata.

— Bože mili! — klikne William, kad je Ready skinuo zaklopac s lonca, — kakvo ste slatko jelo vi skuhali?

— Priredio sam vam gozbu, — odgovori Ready. — Znam, da vam je dodijalo usoljeno meso, pa ću vas sad pogostiti kao gradske vijećnike.

— Šta je to, Ready? — zapita gospođa Seagrave. — Miriše vrlo dobro.

— Juha od kornjače, gospođo; a ja se nadam, da će vam se svidjeti; često je možete imati na ovom otoku.

— Zaista je izvrsna; ali treba malo soli. Imaš li soli, Junono?

— Imam, gospođo, ali vrlo malo.

— Šta ćemo raditi, kad nam nestane soli? — zapita gospođa Seagrave.

— Ima je mnogo, — odvrati Seagrave i pokaže na more. — Možemo da je imamo, koliko nam god treba. Možemo slanu vodu kuhati u kotlu, ili u stijeni isjeći udubinu, pa neka na suncu ishlapljuje voda, a ostane sol. Ready to zna isto kao i ja.

— Ja ću vam to, gospođo, odmah udesiti, — primijeti Ready, — i pokazat ću Junoni, kako će najamiti soli, kad joj ustreba.

Svi su proglasili juhu izvrsnom, a Tommy je iskao tako često, da mu mati nije više htjela davati.

Kad su odručali, ostade gospođa Seagrave s djecom, a Ready i Seagrave, uz pomoć Junoninu i Williamovu, razapnu drugi šator. Zatim se okupe svi i zahvale molitvom Bogu, što im je dao to novo utočište, pa poliježu, umorni od danjega rada, i brzo pozaspe.

IV

NOVI DOM

Sutradan je Seagrave ustao prvi, a kad je Ready izišao iz šatora, reče mu:

— Znate, Ready, ja sam mnogo sretniji ovdje. Na drugoj me je strani na otoku sve podsjećalo, da smo brodolomci, a ovdje mi se čini, kao da smo se naselili već odavno i od svoje volje.

— Taj će osjećaj jačati svaki dan, — odvrati Ready. — I mnogo treba da hvalimo Bogu.

— Jest. A čega treba sad najprije da se latimo?

— Prvo nam treba vode, i zato želim, da vi i William iščistite izvor, a ja ću se dotle odvesti čamcem. Donio sam jučer još jednu lopatu, pa možete raditi obojica. Morate za izvorom poći sve do kokosovih paoma, gdje će izvor biti u hladovini.

Ready sjedne u čamac i odveze se u dražicu, a Seagrave i William uzmu marljivo raditi. Do dvanaest su sati iskopali jamu, onoliko široku i duboku, koliko im je kazao Ready. Onda se vrate u šator, gdje je gospođa Seagrave krpala dječju odjeću.

— Ti i ne slutiš, koliko sam ja sretnija, otkad smo ovdje, — reče gospođa i uhvati za ruku muža, koji je sjeo uz nju.

— To je slutnja o budućoj sreći, — odgovori Seagrave. — Ja osjećam to isto, i rekao sam to jutros Readyju.

— Osjećam, da bih ovdje mogla živjeti nauvijek, takva je tu tišina i krasota. Samo jednog nema — ovdje ne pjevaju ptice, kao u našoj domovini.

— Evo, Readyja, — oglasi se William. — Vraća se oko rta. Kako brzo jedri taj mali čamac! Junona, je li gotov ručak?

— Odmah će biti.

Pečenka od kornjače išla im je isto tako u slast, kao i juha. Toliko su dugo jeli usoljeno meso, pa im je sada godio povratak k svježoj hrani.

— A sada da dovršimo naš izvor! — reče William, čim su odručali.

Otkotrljaju bačvu k izvoru i na čudo svoje razaberu, da je velika jama, koju su iskopali pred dva sata, puna vode.

— Ah, Bože! — reći će William, — morat ćemo izbaciti svu tu vodu, da smjestimo bačvu.

— Razmisli malo, Williame, — odvrati mu otac; — izvor otječe tako brzo, da to ne bi bio lak posao. Zar ne možemo ništa drugo uraditi?

— Pa bačva će plivati, ti znaš, — odgovori William.

— Dabogme da će plivati; no zar je ne možemo utopiti?

— O, možemo. Probušit ćemo na dnu nekoliko rupa, pa će se bačva napuniti i potonut će sama.

— Tako je, — primijeti Ready. — Nadao sam se, da to moramo uraditi, te sam ponio veliki svrdao.

Ready probuši tri-četiri rupe na dnu u bačvi, pa pošto se je voda ulila u nju, bačva potonu. Čim se

je bačva vrhom izjednačila sa zemljom, natrpaju oko bačve zemlju, i izvor je bio ograđen.

— Sutra, dok se otaloži voda, — reče Ready, — bit će bistra kao suza i vazda će biti bistra, ako je ne budu mutili. A sada hajde da iznesemo stvari iz čamca!

Sutradan poslije zajutarka reći će Seagrave:

— Imamo mnogo poslova, Ready, pa mislim, trebalo bi da sastavimo plan za svoje radove. Šta mislite, kakvi će nam poslovi biti buduće sedmice, jer sutra je nedjelja i ja mislim, da je moramo svetkovati.

— Jest, gospodine, — odgovori Ready; — i ja bih to predložio, da niste vi. Sutra ćemo počivati i moliti od Boga blagoslov svomu trudu. A sada, što se tiče vašeg predloga, — ne bismo li započeli s gospođom?

— Nemojte, Ready, držati mene sad za gospođu, — odvrati gospođa Seagrave. — Meni se brzo vraća zdravlje i jakost, te mislim, da ću i ja biti od koristi. Ja ću s Junonom raditi sve domaće poslove: kuhat ću i prati, paziti i poučavati djecu, krpati odjeću i raditi sve što mogu, a Junona vam može pomagati gotovo cio dan.

— S time mislim da se možemo zadovoljiti, gospodine Seagrave, — odgovori Ready. — Najhitniji su nam poslovi sada, osim gradnje kuće, da okopamo komad zemlje za krumpir i da udesimo jezerce za kornjače. To će se jezerce udesiti za nekoliko dana. Ove nedjelje ne će mi trebati vaše pomoći. Naći ću mjesto, koje nije daleko odavde, gdje su tri najdeblja stabla u gaju, sasjeći ću ih, raščistiti mjesto i tamo sagraditi naše skladište, pa čim prođe kišno

vrijeme, možemo ovamo prenijeti svu našu zalihu s one strane otoka. Bit će mi posla cijelu nedjelju dana, da sasiječem drveće i ispilim, kakve duljine trebamo, a onda se moramo odmah prihvatiti posla, da sagradimo kuću. Prozore, a možda i ognjište, možemo načiniti i kasnije, no svakako ćemo biti pod krovom i u suhim posteljama.

— Hoćemo li zaista dospjeti za vremena? Kada mislite, da će se započeti kiše?

— Za tri-četiri nedjelje. Ne može se točno znati, ali jamačno ne će biti mnogo kasnije.

Seagrave i Ready siđu onda na obalu, a kad su razgledali litice, reći će Ready:

— Ne treba nam za jezerce baš mnogo vode, jer ako je voda preduboka, teško se hvataju kornjače, kad nam ustrebaju. Treba nam nešto malo vode, koja je okružena niskim kamenim zidom, da kornjače ne mogu uteći, jer one se ne penju, nego se samo svojim perajama miču po pijesku. Evo, tu se litica ispinje iz vode, a voda je između litice i obale dosta duboka. Na obalu ne će kornjače moći uspuzati, treba samo još sa dvije strane da zagradimo vodu, i jezerce nam je gotovo.

Seagrave uzme dozivati i zamaše šeširom, te im dođu Junona i William. Junonu pošlju po dvije poluge, a Ready objasni Williamu, šta treba da rade. Iza toga odu Seagrave i Ready obalom, da nađu zgodno mjesto za vrt. Na jednom rtu nađu dosta dobre zemlje, premda nije bila jako duboka.

— Sada ćemo samo okopati zemlju, pa ćemo onda brzo posijati. Treba najprije da raskrčimo to grmlje i raščistimo zemlju. Tu će ponešto koristiti Tommy; on će odnositi grmlje, koje čupamo. No sad hajdemo

onamo, gdje ćemo odabrati tri stabla, koja ćemo posjeći. Morat ćemo zaći stotinak koraka u šumu.

Pođu tim pravcem, dok nisu došli do uzvisine, na kojoj je bilo tako gusto drveće, da su jedva prolazili.

— Evo, tu je, — reče Ready. — Ovdje ćemo nasjeći svu drvenu građu, koja nam treba za naše kuće. Vidite, ovdje bismo mogli, ako bi ustrebalo, načiniti i pravu utvrdu od palisada, ovdje između drveća.

— Istina je, prijatelju, ali mislim, ne će nam trebati.

— I ja se nadam, gospodine, ali nije na odmet i pripraviti se na sve. No zasad imamo još mnogo drugog posla, a kasnije ćemo misliti i o tom. Ako vam je po volji, hajdemo ručati, pa onda da započnemo. Volim, neka se samo započne, makar kako malen bio početak.

Junona i William vrate se k objedu, što ga je priredila gospođa Seagrave. Bili su se jako ugrijali pri teškom radu, jer su bili vrlo marljivi, da svrše posao. Tommy je bio nevaljao cijelo dopodne; nije naučio lekciju, koju mu je zadala mati, a sestrici je metnuo u ruku žeravicu i opekao je. Čim je otac čuo za njegove nevaljalštine, odredi, da ne će dobiti objed. Zato je dečko zlovoljan sjedio i gledao, kako drugi jedu, ali nije plakao ni molio za oproštenje.

Poslije podne je Seagrave s lopatom i sjekirom otišao onamo, gdje će biti vrt, te je poveo Tommyja. Kako se je koji komad raskrčio, morao je Tommy da uklanja grmlje i baca ga na gomilu. Radio je to preko volje, ljut. Kad je Seagrave raščistio velik komad, prihvati se da okopa zemlju.

Šta je Tommy radio cio sat, dok mu je otac marljivo kopao, nije Seagrave pazio; odjednom se dječak rasplače, a kad ga je otac upitao, šta mu je, nije odgovarao, nego još jače zavriskao, pritisnuo ruke na trbuh i uzeo ljuto rikati. Kako se je činilo da je u velikim bolovima, odvede ga otac k šatoru, odakle im je već u susret dolazila gospođa Seagrave, koju je uzbunio dječakov vrisak. Dijete nije prestajalo da vrišti, i roditelji nisu znali, šta mu je, dok na tu viku nije došao starac Ready, te rekao:

— Dijete je zacijelo pojelo štogod i od toga mu je pozlilo. Reci mi, Tommy, šta si tamo jeo?

— Bobicâ, — derao se Tommy.

— To sam i mislio, gospođo, — reče Ready.

Starac pobrza onamo, gdje je radio Seagrave. Međutim se gospođa Seagrave sva uplašila, da se nije Tommy otrovao, a Seagrave otišao, da među ljekarijama nađe ricinovo ulje.

Ready se vrati baš onda, kad je i Seagrave bio došao s ricinovim uljem, te htio da mu ga dade.

— Nemojte mu davati, — odvrati ga Ready, — jer mi se čini, da je toga ulja uzeo već i odviše. Ovo je, vidite, ako se pravo sjećam, ricinova biljka, i evo nekoliko bobica, kakvih se je najeo Tommy. Kaži mi, Tommy, jesi li ih jeo?

— Jesam, — plakao je Tommy i pritiskao obje ruke na trbuh.

— Tako sam i mislio. Dajte mu, gospođo, da popije štogod vruće, pa će ga brzo proći. Nije velika opasnost, a bit će mu pouka, neka više ne jede bobice.

Kako je Ready rekao, tako je i bilo, no uza sve to je Tommyju bilo zlo cio dan, te je morao zarana u krevet.

Sutradan, poslije objeda, odvezli se William i Ready čamcem, te se vratili pred veče i dovezli točkove i osovine od kola, i drugih stvari, kojima su natrpali čamac; dovukli su na konopcu i debelu gredu, koja će im trebati za vratnice na kući.

Seagrave je poslije podne otišao i pomogao Junoni, pa je sad javio, da jezerce za kornjače nije doduše još sasvim gotovo, ali kornjače ne mogu izlaziti iz njega.

— No, Williame, — reći će Ready, — ako nisi pospan, hajde sa mnom večeras, pa da vidimo, hoćemo li izvrnuti koju kornjaču; njihova će sezona skoro proći, i kornjače će brzo otići s otoka.

— Još i kako hoću!

— Dobro; onda moramo počekati, dok se ne smrači: danas ne će biti jake mjesečine, a to je najbolje.

Čim je zapalo sunce, odu William i Ready na obalu i mirno sjednu na klisuru. Za čas spazi Ready kornjaču, kako puže po pijesku, pa zovne Williama, neka bez riječi pođe za njim, i uputi se tiho na obalu, da bude između kornjače i mora.

Čim ih je kornjača opazila, htjede u more, ali oni je pretekoše, a Ready je uhvati za jednu prednju nogu i izvrne.

— Eto vidiš, Williame, tako se izvrću kornjače: samo pazi, da te ne uhvati ustima, jer će ti odgristi komad mesa. Sad ona ne može nikud, jer ne može da se prevrne, i mi ćemo je sutra ujutro naći ovdje. Prošetat ćemo se još obalom, da vidimo, nema li još koja.

Ostali su dulje od ponoći, pa su poizvrtali šesnaest kornjača, velikih i malih.

— To će, mislim, zasad biti dosta. No za tri četiri dana uznastojat ćemo da još povećamo svoju zalihu. Sutra ćemo ih sve pustiti u jezerce.

— A kako ćemo odnijeti tako velike životinje?

— Ne moramo ih nositi; podmetnut ćemo pod njh staro platno i tako ćemo ih odvući; to će nam biti lako po glatkom pijesku.

Sutradan prije zajutraka svi se zaposlili, da kornjače prevezu u jezerce. Iza toga su William i Junona digli još višu ogradu. Poslije objeda otiđu William, Ready i Seagrave u vrt, da sade krumpir. Ready je radio lopatom, a Seagrave i William sjeckali krumpir, ali su pazili, da u svakom komadiću bude barem jedno oko.

Naveče je Ready dva-tri sata uz svijeću udešavao pecaljke.

— Kakvu ćemo méku upotrebiti, Ready? — zapita ga William.

— Najbolji bi bili školjkaši, koje nalazimo u pijesku, ali isto će tako valjati i komadić slanine.

— A gdje bi lovili?

— Najbolje će biti tamo, gdje sam se čamcem provezao između litica — tamo je voda uz litice duboka.

— Mislio sam, Ready, ne bi li se mogle jesti one morske blune i fregatne ptice.

— Ne bi, Williame, jer im je meso jako žilavo i zaudara na riblje ulje. No morat ćemo pokušati, ako ne dobijemo ničeg boljeg. Sada, kad smo zasijali vrt i posadili krumpir, moramo sutra da sijećemo stabla i da ih dovučemo onamo, gdje ćemo sagraditi kuću. A sad nam je najbolje da legnemo.

No William smisli da uradi drugačije. Znao je, da mu je mati željna ribe, pa odluči, kako je sjala

mjesečina, da pokuša, ne će li uloviti što. Počekao je dakle, dok nije mislio da su pozaspali i Ready i svi drugi, a onda iziđe s pecaljkama i siđe na obalu. Tamo skupi nekoliko školjkaša, razbije na kamenu i nabode životinjice na pecaljke. Onda ode na rt.

Bila je krasna noć, more tiho, a mjesečina je sjala duboko pod vodu. William baci svoju udicu, i čim je olovo palo na dno, potegne on udicu otprilike za stopu, kako ga je naučio Ready. Nije držao pecaljku dulje od pola minute, kad ju nešto zatrza žestoko, da je dječak, kako se nije nadao tomu, gotovo pao u vodu. Riba je bila tako velika, da mu je prutilo zastrugalo po ruci i izgreblo mu prste. No ipak ga je nakon časka potegnuo i izvukao na obalu veliku ribu sa srebrnom ljuskom, tešku devet ili deset funti.

William odluči da pokuša i po drugi put sreću. Pecaljka mu je bila u vodi isto tako kratko vrijeme kao i prvi put, i već se zatrzala žestoko. Ali sad je William bio pripravan, te je pustio, neka se riba umori, a onda ju izvukao. Ta je riba bila još veća nego prva.

Zadovoljan sa svojim uspjehom, smota on svoje pecaljke, odvuče ribe k šatorima i objesi ih na prečku, da ih ne bi pojeli psi.

Ujutro je William prvi uranio i sa silnim veseljem pokazivao svoju lovinu; no Ready je jako nezadovoljan bio s njim.

— Ne valja ti, Williame, što si srnuo u opasnost. Kad si htio da hvataš ribe, zašto nisi kazao meni? Ja bih bio pošao s tobom. Kažeš i sam, da te je riba gotovo uvukla u vodu. Da ti se je uhvatio na udicu mali morski pas, on bi te i uvukao; a litice su tamo tako strme, da se ne bi izvukao, nego bi te

zgrabio morski pas. Pomisli malo, Williame, kako bi za tobom tugovali i otac i mati, a i ja, jer ja tebe volim.

— Krivo sam učinio, Ready, — odgovori William, — no ja sam želio da iznenadim mater i da joj ugodim.

Tommy se za ručkom toliko pomamio za ribom, premda nije ništa radio, da su mu najzad morali zabraniti, da ne jede više.

Do podne su Seagrave i Ready oborili ona tri stabla, a Junona i William odvukli ih onamo, gdje će se graditi kuća. Naveče pak, makar i umorni, odu Ready i William i izvrnu još osam kornjača.

I dalje su te nedjelje obarali stabla i vukli ih, dok nisu smislili, da je dosta te se može započeti gradnja. Nedjelju su proveli u molitvi i miru.

U ponedjeljak su izvrnuli još devet kornjača i uhvatili tri velike ribe, a u utorak ujutro započeli da grade kuću.

Od greda, što ih je Ready donio iz dražice, istesao je on vratnice i prozorske oplate. Zatim je na sva četiri kućna ugla pobo u zemlju jaka stabla, a na njima uz Seagravovu pomoć urezao sa svake strane znakove, da se uzdužna stabla dobro slože s poprečnim stablima u uglovima, gdje se sastaju. Pukotine među njima zatrpali su William i Junona kokosovim lišćem. Tako je kuća malo pomalo rasla iz svoga temelja.

Tri nedjelje dana radili su vrlo teško. Kad su sastavili stijene, dignu na njih rogove i krov; Ready pokrije krov čvrsto kokosovim lišćem, a za sigurnost priveže još konopima navrh krova teške prtišli.

Na koncu treće nedjelje bila je kuća sigurna od nevremena; a bila je već i hora, jer se je vrijeme

stalo mijenjati, skupljali se oblaci: započinjalo se kišno doba. Jednoga je dana pljusnula kiša, a onda se opet razvedrilo.

— Ne valja gubiti vrijeme, — govorio je Ready Seagravu. — Radili smo silno, ali nekoliko dana moramo raditi još silnije.

U kući bude nabijena zemlja, da bude dobar pod, a koje dvije stope od zemlje budu načinjeni kreveti uza svu stijenu. Ispred krevetâ su bila platna, koja su se spuštala po noći.

Ready i William odvezli su se još posljednji put čamcem, te dovezli stolice i stolove, baš prije nego što je nastala prva oluja. Posteljina i sav nared budu uneseni u kuću; i još su dogradili kućerak, u kojem će kuhati, dok se ne načini ognjište.

U subotu, u kasno veče, preselila se porodica u novi dom; i sva sreća, što nisu dulje zatezali, jer u nedjelju ujutro survala se prva oluja. Vjetar je duhao silno, pa ako su oni i bili u zaklonu, kokosovci su se od tolike sile sagibali, praskali i strugali se stablom o stablo. Munje su sijevale, tutnjila strahovita grmljavina, a kiša pljuštala bujicom bez prestanka, kao da nastaje nov potop. Životinje utekle s paše i sklonile se u šumu; psi se zavukli pod krevete; a u podne je bila takva pomrčina, da nisi vidio čitati.

— To je, dakle, kišno doba, o kojem ste vi govorili, Ready, — reći će gospođa Seagrave. — Je li uvijek tako? Ako jest, šta bismo radili?

— Nije, gospođo; sunce sija gdjekad, ali ne sija dugo. Moći ćemo ponekad izlaziti, i onda gotovo svaki dan; no dokle god traje kiša, može da bude i mnogo dana bez prestanka, i onda ćemo morati da

radimo kod kuće; a ja bih rekao, da ćemo naći dosta posla.

— Hvala Bogu, što imamo krov nad glavom; ta pod šatorima bi se svi podavili.

— Znao sam ja to, gospođo; zato sam i nastojao da steknemo krov nad glavom. Hajde da zahvalimo Bogu!

Tako su jutarnju molitvu izmolili u novom domu. A ma koliko bila silna kiša, nije im prodrla kroz krov.

Oluja nije prestajala cijele noći, ali su oni spavali, a kad su se probudili, zahvalili su opet Bogu, što su u toj divljaštini našli dom.

No sutradan ujutro, kad su ustali, bili su se oblaci razišli, a sunce sinulo. Ready i Junona iziđoše prvi iz kuće — Ready s dalekozorom, koji je uvijek nosio sa sobom, kad je obilazio.

Kako je vjetar duhao od kopna, otrgnuo im se čamac i odmaknuo tako daleko, da ga Ready nije mogao dohvatiti. Uzme zato podigače i zatege od jedra, koji su bili ostali na obali, i sveže jedno na drugo, dok nije stekao dovoljno dugo uže. Za uže sveže komad drveta, dug koje dvije stope, pa nakon jednog ili dvaju pokušaja dobaci drvo u čamac. Drvo se zakači pod klupicu u čamcu, i tako je izvukao čamac na obalu.

Jezerce s kornjačama našao je Ready u redu, a ni vrtu nije bila oluja mnogo naškodila. No izvor se je bio pretvorio u bujicu s kaljavom vodom.

— Nema naših ovaca i koza, — reče Ready, — Hajde, Romule, hodi, Reme, nađite ih.

Psi, kao da su razumjeli, šta se traži, otrče u potragu, te nabrzo pronađu ovce i dvije koze, ali treće nije bilo.

— Ta gdje je naša crnka? — zapita starac Ready, a uto je opazi u šikari s dva novorođena jareta. — To sam i mislio, — reče on. — Hodite, mališi, naći ćemo mi vama zaklon. Odlazi, Romule! Odlazi, Reme!

Ready odnese jarad kući, a za njim dođe i crnka. Carolina i Tommy cičali su od radosti, kad su ugledali male jarčiće, a i mali je Albert zapljeskao rukama. Čim je Ready spustio jariće na zemlju, zagrliše ih Tommy i Carolina.

— Evo donosim prirast našoj porodici, gospođo, — reče Ready. — Molim vas, neka ostanu u kući, dok im ne načinim zaklon. To je tek početak; nadam se, da ćemo ih steći još više.

Kad su djecu nagovorili, da se rastanu s jarićima, bude crnka privezana u kut, pa je bila sva sretna, da mazi i hrani svoj porod.

Poslije zajutraka reći će Seagrave:

— Sada treba, Ready, da se posavjetujemo, kakve će nam biti dužnosti i poslovi za kišnog vremena. Imat ćemo mnogo posla, pa ne smijemo besposličiti.

— Jest, imat ćemo mnogo posla, a da sve uradimo, treba nam reda i metode. Živim već dugo, pa znam, šta se može uraditi s urednošću i stegom. Na vojnom brodu, koji je pod dobrom upravom, više se može naučiti nego za dvostruko vrijeme na trgovinskom brodu. A zašto? Zato, jer je sve na svom mjestu, i jer svemu ima svoje mjesto.

— Slažem se s vama, Ready, — reći će gospođa Seagrave, — u svemu treba reda. Dok nemarna djevojka traži svoj naprstak, druga će i dovršiti svoj posao.

— Imate pravo, Ready, — primijeti Seagrave. — Vi nas morate naučiti, da i mi tako radimo. Šta bismo sad uradili najprvo?

— Prvo treba da izvučemo čamac na obalu i tamo ga očuvamo od štete; napolak ćemo ga zatrpati pijeskom, jer se njime i ne možemo voziti.

— A šta dalje?

— Ne smijemo šatore ostaviti, gdje su, nego ih moramo osušiti i složiti. Onda moramo sagraditi veliko spremište za naše zalihe i živež, s valjanim krovom i s podom, koji je otprilike četiri stope viši od zemlje. Onda će pod tim podom biti ovcama i kozama zaklon od nevremena. Iza toga moramo udesiti ribnjak, a u litici iskopati solanu. Zatim imamo još dva velika posla. Moramo proći kroz šumu i pregledati zalihe, što smo ih ostavili na drugoj strani otoka, sortirati ih i udesiti, da ih poslije kišâ mognemo prenijeti ovamo. A moramo malo i pretražiti otok, šta na njemu rodi. Možda ćemo naći mnogo stvari, koje će nam biti od koristi, drveća i plodova, a nadam se, naći ćemo i više paše našim životinjama, jer vidite, da se množe, a i više zemlje, da je zasijemo.

— U svemu se slažem s vama, Ready, — odgovori Seagrave. — Kako ćemo dakle razdijeliti svoje sile?

— Ne ćemo još dijeliti. Junona ima dosta posla u kući s gospođom. William, vi i ja najprije ćemo izvući čamac i složiti šatore. Zatim ćemo sagraditi spremište. Ako Junona bude dospjela, neka skuplja kokosovo lišće, da bude za gorivo, a Tommy će zacijelo s njom.

Čamac bude za čas izvučen na obalu i zatrpan. No tek što su bili sjeli za stol, zapljušti kiša, a za

četvrt sata bješnjela je oluja, tutnjila grmljavina i sijevale munje isto onako strahovito, kao i jučer. Napolju se nije moglo raditi. No ženske su radile svoje poslove, a drugima je Ready brzo našao zabave. William i Seagrave odmotavali su neko debelo uže, da ga Ready stanji i smota od njega zgodnije uže. Ready je probijao rupe u platnu, da im bude za zavjese. A Tommyju dadoše da razmrsi klupče konca, i kako mu je već bilo dosadilo besposličenje, prihvatio se on strpljivo posla.

Kad je Ready objesio zavjese, izvuče ispod kreveta velik svežanj, otvori ga i reče:

— Sada ću gospođi okititi postelju. I treba da bude ljepša od drugih.

U svežnju je bila brodska zastava, crvena, i još jedna velika, četvorna, žuta zastava, s imenom broda »Pacifik« u krupnim pismenima. Te dvije zastave splete i sveže oko njene postelje, da je zaista izgledalo vrlo pristalo, a i pokrila se hrapava stijena na brvnari.

— Hvala vam, Ready, — reče mu gospođa, — no to je i prelijepo za ovo mjesto.

— Bolje i nismo mogli upotrebiti zastave, — odgovori Ready.

— I meni se, nažalost, čini, — dometne Seagrave zamišljen.

— Ready, — progovori William, kad su se zapalile svijeće, — vi ste mi obećali jednom, da ćete mi pripovjediti svoj život. Volio bih, da nam pripovjedite sada, pa da tako provedemo veče.

— Jesam rekao, Williame, i održat ću riječ. Dok budeš čuo moj život, kazat ćeš, da sam počinio mnogo ludorija; a i jesam; no ako to bude tebi za opomenu, koristit će ti.

— I mi bi jako voljeli da čujemo, — doda gospođa Seagrave.

— Dobro, gospođo, slušajte dakle! — i Ready uze da pripovijeda.

V

READY PRIPOVIJEDA SVOJE DOŽIVLJAJE

Otac mi je bio kapetan trgovačkog broda, koji je plovio od South Shieldsa u Hamburg, a moja sirotica mati, laka joj zemlja, bila je kći milicijskoga kapetana na raspoloženju, koji je umro dva mjeseca iza njene udaje. Što je imetka namro mojoj majci, priklopilo se onomu, što je otac već bio uložio u brod, tako da je trećina broda bila njegova; druge su dvije trećine bile svojina bogatog brodograditelja i brodovlasnika, koji se je zvao Masterman. Po svojem udjelu i po svojoj kapetanskoj plaći bio je moj otac u dobrim prilikama.

Masterman, koji je jako cijenio mojeg oca, a i stjecao mnogo novaca po njegovu trudu i upravljanju, bio je u svatovima, a kad sam se ja za godinu dana rodio, bio mi je krsni kum. Svi su sudili, da mi je to sreća, te su čestitali mojemu ocu i majci, jer Masterman je bio neženja gotovo od šezdeset godina i nije imao bliskih rođaka. Istina je, ginuo je za novcima; ali to je, govorili su, i bolje, jer novce on ne može ponijeti, kad umre.

Godinu dana poslije moga rođenja utopio mi se otac u moru, a brod i sva momčad propali mu na Texelskim prudovima, i tako mi mati obudovljela

s dvadeset i dvije godine i s djetetom, koje je tek bila odbila.

Mislili su, da će mi mati imati dosta za život, jer brod je bio osiguran na dvije trećine vrijednosti, ali na čudo svima, Masterman je znao prikazati stvar tako, da su bile osigurane njegove dvije trećine.

Je li Mastermanova tvrdnja bila istinita ili nije, nije se tada moglo reći; no ja znam, da su svi vikali »sramota«, i da će odgovarati pred Bogom, što je opljačkao udovicu. Materi mi je ostalo malo ili ništa za život; ali našlo se je prijateljâ, koji su je pomogli, a ona je vézla i zarađivala ponešto sve do moje osme ili devete godine.

— Pa zar nije vaš kum Masterman pomagao vašu majku? — zapita Seagrave.

— Nije, gospodine, za čudo nije; i zato su još više govorili o njemu. Ja mislim, da su ga od nas odbile te pogrde, za koje je svakako čuo, pa ih je prišivao mojoj majci; možda ga je odbila i vlastita savjest.

Bilo je to vrlo čudno, barem se tako tada činilo; ali on je bio pomaman za novcima i ljutio se na svaku primjedbu. No da nastavim. Ja sam bio snažan, živ, odvažan dječak, i kad bih god umaknuo majci ili iz škole, bio sam na obali ili na kojem brodu, jer me je privlačilo sve, što je u vezi s morem. Mati mi je vidjela, kako ginem za tim zanatom, i svakojako je nastojala, da me odvrati. Pripovijedala mi je o opasnostima i teškoćama, u koje zapadaju mornari, i taj se razgovor uvijek svršavao s očevom smrću i s potokom suza.

Ljudska je priroda naopaka, čuo sam često u propovijedi, jer mi želimo uvijek ono, što nam govore, da ne činimo. Da me mati nije neprestano odgovarala od mora, mislim, da bih zaista bio ostao kod kuće.

Bio sam ponosan još kao dijete. Mislim, to mi je bilo od oca, jer mati mi je, sirotica, bila prilično skromna. Nisam podnosio, da ijedan dječak uradi, što ja ne bih mogao uraditi, te sam često bio tako napržit, da sam radio, što se drugi dječaci nisu usuđivali da urade, i svi su govorili, da je čudo, kako nisam već sto puta zaglavio. Moja je sirotica mati neprestano doznavala za opasnosti, u koje sam zapadao, pa me je prvo korila, a zatim me molila, neka ne budem tako lakouman, i naposljetku odlazila u svoju sobu, plakala i molila se, jer ja sam joj bio jedina nada i utjeha, i jedino, što ju je vezivalo sa svijetom. Često sam mislio odonda, kako sam zacijelo bio sebičan i beščuvstven. No bio sam premlad i nisam znao, kako je mučim i kako ona gine od jada zbog mene. Djeca to ne osjećaju; da osjećaju, postupala bi drugačije, jer naša su srca za čudo tvrda, dok ne budemo stariji. Mi to vidimo tek onda, kad je već prekasno.

Kad sam bio navršio devetu godinu, jednog vrlo vjetrovitog dana, za uzburkanog mora, otrgnuo žestok trzaj konopac, kojim je jedan brod bio privezan uz pristanište, a otrgnuti konopac udario nekog čovjeka, koji je stajao na rubu i bacio ga u more. Čuo sam, kako je uzviknuo, a ljudi sa pristaništa i s brodova dobacivali su mu konopce, ali on nije mogao da se uhvati, a i loše je plivao i more je bilo burno.

Ja zgrabim konopac, koji su mu iznova dobacili, i skočim s pristaništa. Bio sam mlad i plivao sam kao patka, pa sam mu turio konopac u šake, baš kad je tonuo. On se uhvatio za konopac, kako jedino utop-

ljenik može da se uhvati, pa ga izvukoše, a brzo je stigao čamac, koji nas je obojicu pokupio. Odveli su nas u gostionicu i smjestili nas u krevet, dok nam se nije poslala suha odjeća; a onda sam razabrao, da je taj čovjek, kojega sam spasio, bio moj kum Masterman. Svi su me hvalili, a i bilo je to hrabro djelo za takva dječaka.

Mornari su me u svečanoj povorci otpratili k majci, a ona sirotica, kad je čula, šta sam učinio, grlila me te grlila, sad se radovala, što sam iznio živu glavu, a sad gorko plakala, kad je pomislila, u kakvu sam opasnost srnuo i kako je sva prilika, da će me moja srčanost odvesti još u gore opasnosti.

Sutradan nas je posjetio Masterman. Zacijelo je bio u velikoj neprilici, kad je zapitao za svoje kumče, za koje nije tako dugo mario. Moja mati, koja je znala, koliko bi mi on mogao koristiti, dočekala ga je vrlo prijazno; no ja sam bio čuo toliko o njegovu nemaru za mene i za moju mater, i o nelijepu postupku njegovu spram mog oca, da sam ga silno mrzio, te sam hladno dočekao njegovu predusretljivost. Stid me je kazati: nisam uživao, što sam učinio dobro djelo, nego što sam obvezao na zahvalnost čovjeka, koji mi je učinio na žao.

Masterman je izjavio mojoj majci, da će se odsad brinuti za mene, te će me, dok svršim školu, dati izučiti za brodograditelja. Moja sirotica mati bila je sva zahvalna i prolijevala je suze radosnice, a kad je otišao Masterman, zagrlila me i rekla, da je sad sretna, što ću steći zanat na kopnu i ne ću na more. Moram priznati Mastermanu, održao je riječ i poslao mojoj majci novaca, tako da je mogla zadovoljno i lagodno živjeti, i svi su joj čestitali.

— To vas je zacijelo usrećilo, — napomene William.

— Jest; ali ja sam se i dobro ponio; za čudo, nisam mogao da svladam svoju mržnju na Mastermana. Nisam mogao da otrpim, što moja mati duguje njemu zahvalnost. Osim toga sam bio sad u boljoj školi, te nisam mogao trčkati po pristaništima i po brodovima kao prije; i tako su mi bile otete moje prijašnje radosti. Nisam tada razbirao, kao što razbiram sada, da je sve to bilo za moje dobro, nego sam bio nezadovoljan i nesretan, što sam morao marljivo učiti, a nisam više mogao da živim po svojoj volji.

Učitelj se je tužio na mene, a Masterman me pozivao i prekoravao. Postajao sam još neposlušniji, a onda su me, po Mastermanovoj želji, kaznili. To me je uzbunilo protiv njega, pa sam odlučio da pobjegnem i odem na more. Ti vidiš, Williame, da sam nepravo činio; a tako će i svi dječaci, koji su ponositi i misle, da sve znaju bolje nego oni, kojima su na brizi. Sad vidiš, šta sam po svoj prilici izgubio zbog svog ludog postupka. Bilo mi je u izgledu, da ću steći dobro obrazovanje, naslijediti Mastermana u njegovu poslu, a po svoj prilici baštiniti njegov veliki imetak, te bih danas bio bogat, obrazovan čovjek, živio bih udobno i raskošno, oko mene bi možda bila mila žena i velika porodica, a ja sam sad siromašan, izmoren starac mornar na pustu otoku. Ovako može lud korak u mladosti uništiti sve nade u životu.

— No vaša je nesreća urodila ipak neiskazanim dobrom za nas, — primijeti gospođa Seagrave, — jer da vi niste otišli na more i da niste bili na brodu, kad je pobjegla momčad, šta bi bilo s nama?

— Jest, gospođo, neka mi je utjeha, kad pomislim, da i ja, stari iznemogli mornar, koristim ponešto. No sada nam je vrijeme spavanju, pa da prekinemo, a da nastavim svoje pripovijedanje sutra naveče.

Sutrašnji je dan bio opet lijep, te se Seagrave, Ready i William prihvatili svoga posla. Ljudi razastru platna, da se osuše, a William potraži živad, koju nije vidio dan-dva. Živad je bila gladna i došla je za njim do kuće, a ondje ga ostavila i pošla za njegovim ocem i Readyjem.

— Sada, Williame, — reče mu Ready, — treba da sagradimo kokošinjac. Odmah do kuće četiri su krupna kokosovca. Sagradit ćemo ga ispod njih.

Bilo je preostalo dosta motaka, vršikâ onih kokosovaca, koje su sasjekli, kad su gradili kuću. Te su motke pribili na stabla, a od granja načinili krov. William utjera živinu, a paska nad njom bude povjerena Carolini.

Iza toga su još smotali šatorska platna i turili ih pod krevete. A kad je zapalo sunce, vrate se kući i zamole Readyja, neka nastavi svoju pripovijest.

— Kazao sam sinoć, — započne on, — kako sam odlučio da pobjegnem iz škole i odem na more, ali nisam pripovjedio, kako sam to uradio. Iz škole sam neopažen mogao otići jedino onda, kad su svi dječaci bili legli da spavaju. Soba, u kojoj sam spavao, bila je na najgornjem katu, a vrata su, znao sam, bila zaključana; no odatle su vodila na krov poklopna vrata, zatvorena iznutra zasunkom, a do njih su vodile ljestve; odlučio sam, dakle, da umaknem ovud. Čim su drugi dječaci bili pozaspali, ustao sam, mirno se obukao i izišao iz sobe.

Na sreću moju, bila je jasna mjesečina, te sam se tiho došuljao do poklopnih vrata. Bilo mi je poteško dići ih, bila su teška za moje godine, ali sam najzad smogao i izišao na krov. S oluka sam se ogledao — u luci su brodovi, u daljini more, a meni je bilo, kao da sam već slobodan: zaboravio sam, da tek moram sići na zemlju. Uzmem razgledavati, kako bih sišao, prođem se dva-tri puta i odlučim da se spustim niz veliki oluk, koji silazi sve do zemlje. Bio je toliko udaljen od zida, da sam ga mogao obuhvatiti svojim sitnim prstima; a bio sam tada lak kao perce, a žustar kao mačka. Popeo sam se preko ograde, čvrsto se uhvatio rukama i koljenima, spuzao i stigao živ i zdrav na zemlju.

— Čudo je, Ready, što niste slomili vrat, — primijeti gospođa Seagrave.

— Jest, zaista; često sada mislim o tom — ali tada sam mislio jedino da uradim, što sam naumio. Čim sam se spustio na cvjetnu gredicu, prebacio sam se brže preko željezne ograde. Nisam imao šešira, jer svi su nam šeširi visjeli na klinovima u školi, ali nisam mario za to. Uputio sam se, što sam brže mogao, u luku, a kad sam stigao k pristaništu, smotrim brod, koji je odriješio košna jedra, spremajući se na polazak. Momci pjevaju: »Haj, diži!«, i dižu sidro. Kako sam stajao i gledao, i gotovo već bio odlučio, da ću otplivati onamo, smotrim, da se je jedan čovjek otisnuo sa svojim čamcem i veslao k stupu na obali, za koji je privezan konopac. Otrčim onamo, stignem prije nego što je odriješio konopac, i bez ijedne riječi skočim u čamac.

— Šta bi ti, mališu? — zapita me mornar.

— Ja bih na more, — odgovorim ja bez daha; — molim vas, povezite me!

— Dobro, — reče on, — čuo sam, kapetan je kazao, da mu treba mali, pa hajde!

Odveslao je čamac opet k brodu i ja se popeo.

— Tko si ti? — zapita me kapetan.

Rekao sam mu ono isto, da bih na more.

— Ti si premalen i premlad.

— Nisam, — odgovorim.

— A bi li se usudio onamo gore?

— Pokazat ću vam odmah, — odgovorim, pa se kao mačka uzverem uz konopce na gornje jedro, na rt križa.

Kad sam sišao, reče mi kapetan:

— Bit ćeš valjan pomorac. Primit ću te, dakle, a čim stignemo u London, uzet ću te za maloga. Gdje ti je šešir?

— Ostao mi je, — odgovorim.

— Svejedno; crvena je kapica bolja, — reče kapetan i donese mi je iz kabine.

Brod je vozio ugljen i brzo je isplovio iz luke, i ja se prije svanuća nađoh na dalekom oceanu, koji je otad moj dom.

Čim je prošla žurba i zbrka, ispitao me je kapetan, koji mi se je učinio vrlo surovim i otresitim čovjekom; i zaista, već prije večeri toga dana gotovo sam se pokajao, što sam to učinio, a kad sam po noći, hladan i mokar, sjedio na starim jedrima, nagrnule su mi prvi put na pamet misli o majci, i kako sam je ražalostio, pa sam gorko plakao; ali je sad bilo prekasno. Često sam mislio, gospodine Seagrave, da mi je ovaj kruti život, što sam otad proživio, kazna zato, što sam onako ostavio i ucvilio mater. Bio sam joj sirotici jedino dijete; mene je jedinog voljela, i srce joj je puklo; — jadna nagrada za svu njenu brigu i milotu! Bog mi oprostio!

Starac Ready zastade časkom, a i drugi su šutjeli. William, koji je sjedio uz majku, okrene se k njoj i poljubi je.

— To volim vidjeti, Williame, — reče Ready; — to mi kazuje, da nisi uludo slušao moju pripovijest, a ja mislim, taj je poljubac dokaz, da ne ćeš nikad otići od majke. A sada ću prestati; nisam voljan da nastavljam.

Seagrave pročita još iz Biblije poglavlje, koje je Ready poželio, i završi s kratkom molitvom, a onda svi odoše da spavaju.

Sutrašnje je jutro bilo lijepo, te oni pođu k jezercu. William nabode jednu kornjaču na ražanj, koji je načinio za taj posao, i oni je odnesu kući. Ubiju je, a Ready uputi Junonu, koje će dijelove odabrati za juhu. Dok se je kuhala juha, odu Ready, Seagrave i William s pilom i sjekirama, da obore tri kokosovca, pa da sagrade spremište.

— To će nam u slučaju opasnosti biti utočište, — primijeti Ready, — i zato sam odabrao ovu šumsku gušťaru, koja nam nije daleko od kuće. Ne mislim, da će nam ikad ustrebati utočište, nego nam je to samo radi opreznosti.

— Nitko ne zna, šta se može dogoditi, — odvrati Seagrave.

— Da reknem po duši, urođenici na ovom kraju svijeta običavaju u svojim čamcima obilaziti s otoka na otok, skupljajući kokosove orahe. Tko bi znao, nisu li drugi otoci u našoj blizini naseljeni, a ne znamo ni kakvi su to ljudi. Velim vam, najbolje je ne kazivati ništa o tom gospođi, jer bi se mogla uplašiti. A sada ćemo se popeti na vis, gdje su krupna stabla.

— Kako smo daleko od kuće, Ready?

— Računam, da u ravnoj crti nismo dalje od sto i pedeset stopa.

— Onda će mjesto biti dobro.

— Ja ću, gospodine Seagrave, označiti drveće, koje treba oboriti, a koje treba da ostane.

Sjekire i pile uzeše raditi, i tri drveta padoše. Radili su ljudi sve do objeda, a kad su sjeli za stol, oko zdjele s kornjačinom juhom, reći će gospođa Seagrave:

— Dragi Williame, i ti, Seagrave, jako ste se ugrijali. Ne treba da radite tako teško.

— Obaranje stabala zagrijava, majko, — odgovori William, — a težak posao nije nikomu na žao, pogotovo kad za objed dobiva kornjačinu juhu. Jako smo gladni i ništa ne možemo zamjeriti Junoninu kuhanju. No šta je tebi, Tommy?

— Ja i Tommy se ne slažemo, — odgovori gospođa Seagrave. — Jutros sam imala naprstak, te sam počela šiti. Uto me Junona zovnula iz sobe, a Carolina je pošla sa mnom, i Tommy ostao sâm. Kad sam se vratila, nije se mogao naći naprstak. Zapitala sam ga, je li ga uzeo, a on mi odgovorio, da će ga potražiti. Tražio ga je i rekao, da ga ne nalazi. Zapitala sam ga nekoliko puta, je li ga uzeo, a on jedino odgovara, da će ga već naći. Tako ja cijelo dopodne nisam radila.

— Tommy, jesi li ti uzeo naprstak? — zapita Seagrave ozbiljno.

— Ja ću ga već naći, tata.

— To nije odgovor. Jesi li uzeo naprstak?

— Ja ću ga već naći, tata, — odgovori Tommy cvileći.

— To je sve, što on odgovara i meni, — reče gospođa Seagrave.

— Dobro dakle, on ne će dobiti ručka, dok se ne nađe naprstak, — odvrati Seagrave.

Kad je to čuo Tommy, zavrišti. Junona uđe s kornjačinom juhom, koja je slatko mirisala; a kad su se pomolili Bogu, rasplakao se Tommy još gore. Svi su bili vrlo ogladnjeli, i William zamoli još jednom. No tek je počeo jesti, turi prst u usta i izvadi nešto.

— Ta evo, majko, naprstka u mojoj juhi, — uzvikne William. — Zamalo ga nisam progutao.

— Nije čudo, što je Tommy rekao, da će ga već naći, — primijeti Ready smiješeći se. — Valjda ga je kanio ispecati iz juhe, koja preostane od objeda. Gospođo, ja ne velim, da je Tommy dobar dječak, no ako on i nije htio kazati, gdje je naprstak, nije barem rekao neistinu.

— I nije, — doda William. — Ja mislim, kad se je evo našao naprstak, tata će mu oprostiti, ako zamoli za oproštenje.

— Tommy, hodi, — reče Seagrave; — kaži mi, zašto si bacio naprstak u juhu?

— Htio sam da probam juhu. Htio sam da napunim naprstak, ali mi je opekla prste, pa sam ispustio naprstak.

— No, pun naprstak nije svakako mnogo, — primijeti Ready. — A zašto nisi rekao mami, gdje je naprstak?

— Bojao sam se, da će mama proliti svu juhu, pa onda ne ću ništa dobiti za ručak.

— Tako dakle? No, ja sam rekao, da ne ćeš ručati, dok se ne nađe naprstak, a kad se je našao,

hajde ručaj. Ali ako ikad još uskratiš odgovor na kakvo pitanje, kaznit ću te strože.

Tommy se je veselio, što je prošla lekcija, a još jače, što je dobio kornjačinu juhu. Pojeo je pun tanjir, a kad je zamolio još, reći će:

— Ne će Tommy više bacati u juhu naprstak. Tommy će baciti vrč.

Poslije objeda se prihvate opet posla, i nisu se vraćali, dok nije zapalo sunce.

— Naglo se skupljaju oblaci, — reći će Ready, — bit će noćas kiše.

— Ready, — napomene gospođa Seagrave, — ako niste odviše sustali, ne biste li nastavili da pripovijedate?

— Zacijelo, gospođo, ako želite, — odgovori Ready. — Kad sam prekinuo, bio sam na ugljarskom brodu, koji je plovio u London. Bio nam je vrlo povoljan vjetar i plovili smo brzo. Lako vam je zamisliti, kako sam se začudio, kad smo stigli na Nore (prud na ušću Temze). Koliki brodovi tamo plove uz rijeku i niz rijeku! Ali nisam mario kapetana. Bio je jako strog i krut s momcima, a mali, koji je bio na brodu, rekao mi je, neka pobjegnem i odem na drugi brod, jer će i mene tući kapetan i zlo će postupati sa mnom, kao i s njim.

Kad je dakle kapetan bio otišao na obalu, uhvatio sam priliku, da se ogledam. Na rijeci je stajao velik brod, spreman da odjedri. Razgovorio sam se s dva dječaka s toga broda, i oni mi rekoše, da im je dobro, a kapetanu trebaju još dva-tri dječaka. Otišao sam, dakle, s njima na brod i ponudio se. Kapetan me je mnogo ispitivao, a ja sam mu rekao istinu, i zašto ne bih da ostanem na ugljarskom brodu. On

me je primio za maloga, dao mi odjeće, a preksutradan smo odjedrili u Bombay i Kinu.

— No vi ste, Ready, zacijelo pisali svojoj majci? — reći će William.

— Jesam, kapetan je želio, da pišem, a i on je na kraju napisao nekoliko riječi, da je utješi. Ali na nesreću, to pismo, što smo po kuharu poslali na obalu, nije nikad stiglo majci. Je li ga kuhar izgubio ili zaboravio, ne znam; no kako sam kasnije doznao, nije nikad dopalo majci u ruke.

Ja sam bio živ dječak i jako su me zavoljeli na brodu. Stigli smo sretno u Bombay, iskrcali putnike i odjedrili u Kinu. Bilo je ratno doba i često su nas vijali francuski gusarski brodovi; no mi smo imali valjanu momčad i mnogo topova, te se nije nitko usudio da nas napadne. Stigli smo tako u Macao, gdje smo istovarili robu i utovarili čaj. Morali smo pričekati vojne brodove i uz njihovu smo pratnju krenuli u Englesku.

Kad smo bili prošli Ile de France, rastjerala je bura našu pratnju, a iza tri dana zaokupila nas jedna francuska fregata, te nakon kratke palbe s brodskih bokova moradosmo spustiti zastavu. Poslali su nam na brod poručnika s četrdeset momaka, da preuzme komandu, jer smo im bili vrlo bogat plijen. Kapetana i većinu mornara odveli su na fregatu, samo su desetoricu indijskih mornara i nas dječake ostavili na brodu, da odjedri na Ile de France, koja je tada bila francuska. Bili smo već nadomak otoku, kad smotrismo prama vjetru brod s engleskom zastavom. Kad se je primakao na manje nego tri milje, ispalio je top. Francuzi htjedoše da umaknu, ali im nije pošlo za rukom. Engleska nas je fregata stigla i otela naš brod.

Sretni presretni, što smo umakli francuskoj robiji, zajedrili smo u Englesku, ali na koncu konca samo smo francusku robiju zamijenili holandskom.

— Kako to?

— Nakon dva dana, kad smo zaobilazili oko Rta dobre nade, napao nas je drugi francuski brod i oteo. Nismo sad našli nikakvog prijatelja u nevolji, te su naš brod odvukli u luku Table, jer tada je Rt dobre nade bio u holandskim rukama, a Holanđani su isto kao i Francuzi bili u ratu s Engleskom.

— Kako ste vi, Ready, bili nesretni! — reče gospođa Seagrave.

— Jesmo, gospođo, a ja se ne mogu mnogo pohvaliti holandskim zatvorom. No u ono sam vrijeme bio mlad i nisam mnogo mario — bio sam laka srca. Ali vrijeme je spavanju. Carolina je tvrdo zaspala, a Tommy zijeva već pola sata. Mislim dakle, da je najbolje prekinuti.

Tek što su legli, provali ljuta oluja. Munje su sijevale tako silno, da je sijavica prodirala kroz pukotine na vratima i prozorima, a gromor im je razbio svaki san.

— Strahota je, — reče Seagrave Readyju.

Bili su obojica ustali.

— Zaista; nisam doživio strahovitije oluje.

Još su bili u riječi, a grom ih odbacio i gotovo zaglušio. Na kuću se survala gromovita tutnjava, da se je sve protreslo u njoj. Sumporov smrad prodr'o svu zgradu, a kad su brže skočili opet na noge, vidjeli su, da je kuća puna dima, čuli žensko jaukanje i dječje vriskanje iz krevetâ na drugoj strani.

— Bog nam se smilovao! — uzvikne Ready. — Udario je grom. Strah me je, da se nije gdjegod upalila kuća.

— Moja žena . . . moja djeca! — zajaukne Seagrave. — Jesu li živi?

— Jesmo, jesmo! — oglasi se gospođa Seagrave. — No gdje je Junona? — Junona!

Junona nije odgovarala. William otrči na drugu stranu u kući i nađe Junonu, gdje leži nepomična.

— Mrtva je, oče, — zavikne William.

— Pomozite mi, gospodine Seagrave, da je iznesemo iz kuće, — reče Ready, koji je bio digao siroticu djevojku. — Možda je samo omamljena.

Iznesu Junonu iz kuće i polože je na zemlju. Kiša je pljuštala kao bujica.

Ready ih ostavi na čas, da se uvjeri, gori li kuća; bio se je upalio samo dalji ugao, ali je kiša ugasila vatru.

Junonu nije bio ubio grom. Kad se je stišala oluja i stalo svitati, vrati se Ready s Junonom i ona bude spremljena u krevet.

Kad se je razdanilo, dohvati Ready iz onih stvari, koje su poturali pod krevete, smotak bakrene žice, odmota je i ispravi, da načini gromovod. Nasloni ljestve na jedan kokosovac, pa zabijajući čavle u stablo, načini sebi stepenice, po kojima se je popeo do vrha. Onda otpili vršiku, pričvrsti malu motku i na njoj bakrenu žicu, a žicu odvede uz stablo u zemlju.

Tri stabla, koja su bila u blizini, budu posječena.

Kako je Ready i bio prorekao, udari opet žestoka kiša, te se ništa više nije moglo raditi napolju. Na molbu Williamovu nastavi Ready svoju pripovijest.

VI

NA BIJEGU U JUŽNOJ AFRICI

— Čim su se oni usidrili u luci Table, sve su nas prevezli na kopno i bacili u zatvor. Nisu pomno pazili na nas, jer se je činilo nemogućim, da bismo utekli. A i dobro su postupali s nama. Ali nam rekoše, da će nas s prvim ratnim brodom otpraviti u Holandiju, a to nam se nije mililo.

Bilo je, kako rekoh, još nekoliko dječaka s indijskog broda, i mi smo se jako združili. Dvojica od njih, Jack Romer i Will Hastings, bili su mi osobiti prijatelji. Jednog dana, kad smo sjedili kraj zida i grijali se, jer je bila zima, reči će Romer:

— Lako bi nam bilo umaći, samo da znamo, kamo bi.

— Jest, — odgovori Hastings, — no kamo bi i otišli, nego k Hotentotima i k divljacima; a da i odemo onamo, ne bismo mogli nikud dalje.

— Pa ja bih volio, — rekoh, — živjeti slobodan među divljacima, nego u zatvoru.

To nam je bio prvi razgovor o toj stvari, no kasnije ih je bilo mnogo još; a kako su jedan ili dva holandska vojnika, koji su nas stražili, govorili engleski, a mi ponešto holandski, stekli smo od njih dosta obavijesti. Zapitkivali smo ih neprestano i dogovarali se između sebe koja dva mjeseca, a napo-

sljetku odlučismo da umaknemo. Bio je to lud posao, jer smo srtali u nevolje i opasnosti, bez i najmanje nade, da ćemo umaći. Ali tko bi na mlada ramena nasadio stare glave!

Štedjeli smo živež, kúpili neke duge holandske noževe, svezali u svežnje ono malo svoje odjeće, a jedne nam mračne noći uspjelo, da neopaženi ostanemo u dvorištu, kad su drugi zatvorenici bili zaključani. Naslonili smo na zid dugu motku, koja je ležala u dvorištu, pa smo se prebacili preko zida i što nas noge nose odjurili na Table Mountain.

— Zašto onamo, Ready?

— Hastings je od nas trojice bio najstariji i najoštroumniji, a on je kazao, da nam je bolje ostati nekoliko dana tu, dok ne odlučimo, šta ćemo uraditi. Mi smo, da znate, imali novaca, jer prije nego što nam je prvi put otet brod, razdijelio nam je kapetan bačvicu rupija, da ne dopadnu u ruke Francuzima. Osim toga, čim se bude razabralo, da smo utekli, poslat će se potjera za nama u nutarnje krajeve, a kad nas ne nađu, mislit će, da su nas rastrgali lavovi ili druge divlje zvijeri.

Trčali smo isprva, da nam je nestalo daha, a zatim brzali, koliko smo god mogli. Hodali smo koja četiri sata i bili smo se umorili do zore, a onda smo potražili kakvo mjesto, da se sakrijemo. Našli smo brzo spilju s uskim ulazom, toliku, da ima mjesta za pol tuceta ovakvih dječaka, kakvi smo bili mi, i otpuzali smo u nju. No tek što smo se udesili i zaklopili oči, začula se takva vriska i lavež, da smo se na smrt prestravili. Nismo se mogli dosjetiti, šta bi to bilo. Naposljetku izviri Hastings i udari u smijeh; pogledamo dakle i Romer i ja, i smotrimo kojih sto

i pedeset velikih pavijana, gdje skaču i premeću se, što nikad nisam vidio. Kad se usprave na stražnje noge, bili su mnogi veći od nas, a imali su krupne bijele zube. Među njima je bilo nekoliko ženki, s mladima na leđima, a i one su bile žustre kao i mužjaci. Zbijali su takve budalaštine, da smo svi prasnuli u smijeh.

Još smo se smijali, kad spazimo pred sobom nacereno lice jednog od najvećih pavijana. Bio je skočio sa stijene iznad nas. Ljuto preplašeni, uzmakosmo sva trojica u spilju, jer u zvijeri su bili golemi zubi, a divlji lik. Pavijan zacikne, i mi spazimo, kako sva četa majmunska juri k njemu.

Kako sam rekao, spilja je bila tolika, da bi nas šestorica mogla stati u nju; no bila je još i stražnja spilja, u koju nismo ulazili, jer je ulaz bio mnogo tješnji. Romer zavikne: »Hajde da uđemo onamo — moći ćemo jedan po jedan,« i on se protisne. Hastings ode sa svojim svežnjem za njim, a i ja sam se još za vremena požurio; jer pavijani, koji su pola minute preklapali nešto između sebe, uđoše u vanjsku spilju, baš kad sam ja otpuzao u nutarnju. Bilo ih je pet-šest mužjaka, vrlo velikih. Prvo, što su učinili, bilo je, da su zgrabili Romerov svežanj i otvorili ga, dočepali se živeža i natrpali guše, a zatim povadili sve drugo i razderali. Kad su to izradili sa svežnjem, dođu dva pavijana pred stražnju spilju i opaze nas. Jedan pruži svoju dugu šapu, da nas uhvati, ali Hastings ga ubode nožem, da je brže trgnuo šapu. Bilo je smiješno gledati, kako je drugima pokazivao ruku i onda vrhom svoga jezika okusio krv. A takvog klepetanja nisam još nikad čuo — očito su se jako ljutili, pa ih je još više ušlo u spilju i pridružilo se njima. Onda još jedan turi

ruku k nama u spilju, ali je i on dobio zarez nožem. Naposljetku su dvojica-trojica uznastojala da nas izvuku, ali mi smo ih svi boli noževima i sve ih ljuto izranili.

Po prilici jedan sat pokušavali su tako bez prestanka, a onda izišli iz spilje, ali su ostali na ulazu, kričali i urlali.

Jako smo se umorili tim poslom, i Romer reče, da bi se volio vratiti opet u zatvor; tako sam rekao i ja, uvjeravam vas; ali nismo mogli izići, jer da smo izišli, bile bi nas životinje rastrgale.

Tako smo dva sata ostali u pavijanskom ropstvu, dok odjednom jedna životinja ne istisne oštar krik, i sva rulja odjuri što je brže mogla, vrišteći još glasnije nego prije.

Počekali smo neko vrijeme, da vidimo, ne će li se vratiti, a onda Hastings ispuže prvi, izviri vrlo oprezno iz spilje, te reče, da su svi otišli i on ne vidi ništa, osim jednog Hotentota, koji čuva na paši stoku. Iziđosmo dakle, sretni presretni, što smo se izbavili.

To nam je, Williame, bila prva pustolovina; bilo ih je kasnije još mnogo; ali sada je, mislim, vrijeme spavanju. Ja držim, da će nam sutra biti lijep dan.

— Volio bih da čujem, Ready, šta vam se je dogodilo dalje, — reći će William.

— I čut ćeš; ali svemu ima svoje vrijeme, a sada je vrijeme spavanju. Nego jedino, ako bi ti, Williame, kako je vedro, otišao sa mnom, da za sutra uhvatimo koju ribu.

— Hoću; nisam ja umoran.

— Dobro dakle; evo ti pecaljki.

Kako je i bio prorekao Ready, vrijeme je poslije oluje krenulo na bolje i potrajalo nekoliko dana. Za to su vrijeme Ready, Seagrave i William od svanuća do mraka gradili spremište i toliko se brinuli da ga dovrše, zamarajući se poslom, da ni William nije molio Readyja, da nastavi svoju pripovijest.

Naposljetku je spremište bilo sagrađeno, pokriveno i opleteno sa tri strane, dok je četvrta strana ostala otvorena radi zračenja. Donji je dio bio udešen za sklonište sitnoj stoci po noći i za kišnog vremena. Uredili su i vijugav put do spremišta, pa su zato prosjekli kokosov gaj. U spremište bude unesena sva zaliha njihova.

Kad su svršili posao, proslavili su sutradan gradnju. William je nahvatao riba i nabo jednu kornjaču.

Gospođa Seagrave pođe s mužem, da razgleda spremište, a onda i vrt.

— Hajde da sjednemo na taj humak, sasvim je suh, — reče ona mužu. — Nisam ni mislila, da bih mogla biti ovako sretna na pustu otoku. Kako brzo teče vrijeme!

— Posao je izvor sreći. Marljiv čovjek uvijek je sretan, a i tko je nesretan, najbrže će nesreću zaboraviti u radu.

— No valjda ne ćemo uvijek imati toliko posla, koliko sad, — primijeti William.

— Dabogme da ne ćemo, — odgovori Seagrave. — Kasnije ćemo u svojim knjigama naći izvor velikim radostima. Želim poći na drugu stranu otoka, da vidim, šta nam se je očuvalo, a šta propalo. Ali ne mogu, dok ne prođu kiše, jer onda mogu čamcem.

Dan im je protekao u odmoru i zanimljivim razgovorima, a naveče zamoli William, da Ready nastavi pripovijedati i on poče:

— Ako se pravo sjećam, prekinuo sam pripovijest tamo, kako je Hotentot rasplašio pavijane, koji su nas mučili. Izišli smo dakle, sjeli pod pećinu, da nas Hotentot ne vidi, i obdržali neko ratno vijeće. Romer je htio, da se vratimo i opet se predamo, jer je, veli, smiješno obilaziti bez oružja, kojim bi se mogli obraniti od divljih zvijeri, a može se dogoditi, da naiđemo i na gore nego što su pavijani; a imao je i pravo. Bilo bi to najpametnije, što bismo mogli učiniti; ali je Hastings govorio, da će nam se smijati, ako se vratimo; pa kad smo pomi-

slili, da će nam se smijati, odlučili smo da se ne vraćamo.

— Vidiš, Williame, strah od smješnoće ne navodi samo dječake, nego i ljude, da čine ludorije. Nismo žalili da izginemo, samo neka se ne smiju našoj budalaštini. Pamti to, i neka te nikad strah od smješnoće ne navede, da činiš što ne valja, ili ako si učinio, neka te ne odvrati da uradiš ono, što ti je dužnost.

Kad smo, dakle, odlučili da ne odustanemo od svog ludog nauma, uzmemo se dogovarati, kako bi nabavili oružja i municije. Ja upozorim Hastingsa i Romera, da bi se mogli, dok Hotentot spava u svom kožuhu, dokopati njegove puške. To je bila dobra ideja, i Hastings reče, da će na rukama i koljenima otpuzati do njega. Uradio je to veoma oprezno, uzeo mu najprije pušku i odnio, da je Hotentot ne može dohvatiti, zatim se vratio, odrezao mu remen, na kojem mu je visjela barutnjača i municija, i izmaknuo sa svim tim, a nije probudio čovjeka.

Iza toga udarimo prama luci Table. Kad smo prevalili gotovo milju, naiđosmo na potok. I to nam je bila sreća, jer smo bili jako ožednjeli. Sakrili smo se dakle blizu potoka, te se nahranili onim, što smo bili ponijeli.

— No zar vi, Ready, niste krivo učinili, što ste Hotentotu ukrali pušku?

— Nismo, Williame. U onim se prilikama nije to moglo držati za krađu. Bili smo u neprijateljskoj zemlji i nastojali smo da uteknemo; bili smo dakle isto tako u ratu sa zemljom kao i onda, kad su nas zarobili, i nismo nikako drugačije ukrali pušku, nego što su oni ukrali naš brod.

Da nastavim. Počekali smo do mraka, a onda krenuli opet k zalivu, što smo brže mogli. Znali smo, da u dolini ima ratara, i nadali se da ćemo se, kako bilo da bilo, dokopati još dviju pušaka. Bilo je pred ponoć, mjesečina, kad smo ugledali vodu u zalivu, a malo iza toga začujemo, kako laje velik pas. Nedaleko od nas razabrali smo dvije ratarske kuće, sa stajama i voćnjacima.

Potražili smo skrovište, da tamo ostanemo do jutra, i našli smo ga među golemim klisurama. Dogovorili smo se, da jedan bdi, dok druga dvojica spavaju. Hastings nije bio sanljiv, te se prihvatio da bdi.

O svanuću je probudio Romera i mene. S onog mjesta, gdje smo se sakrili, vidjeli smo ratarsku kuću i sve što se radi u njoj. Bila je upravo pod nama i mnogo manja nego druge dvije, koje su bile dalje. Gledali smo, šta svijet radi. Upregli Hotentoti u kola dvanaest jarmova volova i odvezli se u Cape Town, a s njima dječak Hotentot i onaj veliki pas. Malo iza toga drugi je Hotentot istjerao krave na pašu, a zatim izišla iz kuće Holandeskinja s dva djeteta i nahranila živinu.

Počekali smo još jedan sat, a onda se javio sâm gospodar, s lulom u ustima, i sjeo na klupu. Cijelog dana nismo vidjeli nikog više; zaključili smo dakle, da u kući i nema nikog drugog osim tog ratara, njegove žene, Hotentotkinje, i dvoje djece. Otprilike u dva sata poslije podne otišao je ratar u staju, izveo konja i odjahao na njemu. Vidjeli smo, kako je govorio s Hotentotkinjom, a brzo iza toga pošla i ona u dolinu s košarom na glavi i s dugim nožem u ruci.

Hastings nam reče, da nam je vrijeme krenuti, jer u kući je samo žena, pa je lako možemo svladati i

uzeti, što želimo. Odšuljali smo se s brežuljka i sakrili se za plotom iza kuće. Tu smo ostali četvrt sata, a onda, na veliku radost našu, smotrimo, da žena odlazi od kuće i za svaku ruku vodi dijete. Očito je pošla u posjet kojoj susjedi, jer se je otputila k jednoj od onih drugih ratarskih kuća.

Čim je odmakla sto koraka, odšulja se Hastings i uđe na stražnja vrata, pa se vrati i mahne nama, da uđemo. Bio je već zgrabio karabin i pušku, a mi brže dohvatimo barutnjače i municiju. Uzeli smo još tri šunke i golem kruh, tolik, kolika je mala káda za kupanje. S tim stvarima umakosmo.

Sklonili smo se u sigurno skrovište i tamo pričekali, dok ne zapadne sunce, da krenemo dalje u nutrašnjost. Nismo tamo bili još ni sat, kad začujemo dernjavu naših prijatelja pavijana, i spazimo, da silaze k ratarovoj kući i kradu voće u voćnjaku. Dok su još bili u poslu, javi se na vidiku Hotentot s kravama; a čim se on približio kući, uzvikali se pavijani i nagnuli u bijeg.

Vidjeli smo zatim, kako se je vratila Holandeskinja, ušla u kuću i razgovorila se s Hotentotom, i čuli smo je, kako viče, kad je izišla na stražnja vrata. Sat po prilici prije mraka vratio se na konju ratar Holanđanin, i za nekoliko smo časaka razabrali po vici i vriskanju, da on tuče ženu; posumnjali su na pavijane, da su oni pokrali, što je nestalo iz kuće, jer pavijani kradu sve. Što je dakle bila nesreća siroticí ženi, bila je sreća nama, jer to je odvratilo od nas sumnju i potragu. Zato smo oprostili pavijanima svu našu jutrošnju nepriliku. A sad mislim, Williame, da bih prekinuo, kasno je već.

Ujutro se prihvatiše ribnjaka. Ready, Seagrave i William siđu na obalu i odaberu mjesto, stotinak

koraka od kornjačjeg jezerca; voda je bila plitka, na najdaljem mjestu od obale ni tri stope.

— Ovo je, — reći će Ready, — vrlo jednostavan posao. Treba samo skupiti stijenja i kamenja, pa ga tako naslagati, da iznutra bude stijena, a izvana kosa padina, da se razbijaju valovi. Voda prodire, dakako, između kamenja i neprestano se mijenja. Mi možemo, doduše, gotovo uvijek loviti ribe, ali nemamo uvijek vremena; valja dakle imati ih vazda ponešto pri ruci. Junona će dolaziti ovamo i ostvima hvatati ribe, kad ih treba za ručak, a nas nema kod kuće.

— No tu ima malo kamenja, Ready; morat ćemo da ga dovlačimo iz daljine, — primijeti William.

— Mi ćemo ga dovoziti na kolicima, — odgovori Ready. — No još smo jedan posao zaboravili, a sada me ribnjak sjeća.

— Šta je to?

— Kupaonica za djecu, pa i za sve nas. Treba nam za toplih dana, ali ćemo je udesiti i prije. Meni je, velim ti, šala stajati u plitkoj vodi, ali bih zazirao, da mi je voda do koljena, jer ti i ne znaš, kako su morski psi drski po ovim krajevima. Kad sam bio na Svetoj Heleni, nije ni vrlo davno, doživjeli smo žalostan dokaz o tomu.

— Pripovjedite nam, Ready!

— Ne bih bio ni vjerovao, da to može biti. Znao sam jednu zgodu, sličnu donekle, kad sam bio u Istočnoj Indiji; ali to nije bio morski pas, nego aligator. Neki je Holanđanin u Trincomalee-i stajao na obali i pecao u luci ribe. Aligator je doplivao k njemu, da mu se gubicom primaknuo na dvije

stope; ali Holanđanin, kako je bio na obali, nije mario za to, a aligator se odjednom okrenuo u vodi i pri tom ošinuo Holanđanina repom, oborio ga u vodu, zgrabio ga i zaronio s njim.

— Pa zar bi to mogao učiniti i morski pas? — zapita William.

— Bi. Tako su dva vojnika stajala na liticama na Svetoj Heleni; litice su stršile iz vode, ali valovi su se prebacivali preko njih. Dva su morska psa doplivala k njima isto onako, kao i onaj aligator, a jedan se morski pas isto onako okrenuo i repom oborio jednog vojnika u vodu, koja je bila vrlo duboka. Drug mu se silno prestravio i otrčao u barake, da pripovjedi tu zgodu. Nedjelju dana poslije toga bila je neka škuna u zalivu na drugoj strani na otoku, a momci smotrili pod krmom vrlo velikog morskog psa, dobacili mu kuku s komadom svinjetine i ulovili ga; rastvorili ga i našli u njemu, na prepast svoju, cijelo tijelo vojnikovo, osim nogu ispod koljena: neman ga je progutala svega, osim nogu, koje je odgrizla, kad je sklopila čeljust.

Radili su čestito toga dana, i kamene se stijene stale dizati iz vode. O zapadu sunčanom prekinu posao i vrate se kući. Poslije večere nastavi Ready svoju pripovijest.

— Krili smo se sve do mraka, a onda krenusmo na put: Hastings i Romer s puškom na ramenu i sa šunkom na leđima, a ja, kao najmanji, s karabinom i s kruhom, koji su probušili u sredini, provukli onud uzicu i objesili o mene.

Kanili smo da odemo na sjever, ali Hastings odluči, da ćemo najprije na istok. Prolazili smo po dubokim pješčarama, šikarama i mladim šumarcima, ali nigdje nismo vidjeli obrađene zemlje. O ponoći bili smo sustali i ginuli smo za gutljajem vode, ali je nismo nigdje nalazili, premda je sjala mjesečina kao dan.

No jasno smo čuli, što nam nije bilo milo, urlanje i kriku divljih zvijeri, sve jaču, što smo dalje išli. Toliko smo najzad bili sustali, da smo sjeli na kraj nekoj klisuri. Nismo se usuđivali spavati, nego smo probdjeli svu noć do zore, slušajući zvjersko zavijanje. Nitko od nas nije govorio, a sudim, da su Hastingsove i Romerove misli bile iste kao i moje: samo da nam se je živima i zdravima vratiti u zatvor.

Naposljetku se razdanilo; divlje se zvijeri nisu više skitale. Išli smo, dok nismo stigli k nekomu potoku, gdje smo sjeli i zajutarkovali. Iza toga smo se ojunačili, pa se daljim putem razgovarali i smijali, kako smo to prije znali.

Uzesmo se penjati, a Hastings reče, da su to zacijelo Crna brda, o kojima su nam pripovijedali vojnici. Ali brda su bila pusta, a kad je zanoćalo, skupili smo suharaka, narezali noževima granja i naložili vatru, ne samo da se ogrijemo, nego i da odbijemo divlje zvijeri, koje su već počele zavijati. Za dana smo bili vidjeli dvije-tri zvijeri, kako se sunčaju na klisurama — jedno je bila pantera; nabili smo puške, a kad smo prolazili, iscerila je bijele zube, ali se nije micala, a druge su zvijeri bile predaleko, da bismo mogli razabrati, šta su.

Naložili smo vatru i povečerali. Pojeli smo pola kruha, a i šunke su bile svojski odmakle — znali smo zato, valja nam se pouzdati u puške, da nabavimo hrane.

Poslije jela polijegali smo uz vatru, s puškama uza se, a s municijom podaljе, da ne bude opasnosti. Bili smo toliko sustali, da smo brzo pozaspali. Bili smo ugovorili, da će Romer držati prvu stražu, Hastings srednju, a ja jutarnju; no Romer je zaspao, i posljedica je bila, da se nije podržavala vatra.

Bila je po prilici ponoć, kad me je probudilo nešto, što mi je dihalo baš u lice, a u onaj isti mah, kad sam se snašao i otvorio oči, osjetio sam, kako me je neka zvijer zgrabila za pojas i počela me dizati prištinuvši mi zubima meso. Htio sam da dohvatim pušku, ali sam se mašio krivom rukom i dohvatio iz vatre živu još žeravicu, pa je bacio zvijeri u lice, a ona me smjesta ispustila i utekla.

— To je bilo spasenje pomoću božjom! — reći će gospođa Seagrave.

— I jest bilo, gospođo: ta je životinja bila hijena. Na svu sreću, to su vrlo plašljive zvijeri; no da nije bilo žeravice, bila bi me odnijela, jer tada sam bio vrlo malen, pa me je digla u raljama kao perce.

Od moje se vike probudio Hastings, zgrabio pušku i opalio. Ja sam se ljuto uplašio, vjerovat ćete mi. Ali Romer se probudio tek onda, kad smo ga ljudski prodrmali; bio je sasvim iznemogao. Ta nas je zgoda, razumije se, primorala na veću opreznost, te smo otad palili po dvije vatre i spavali između njih, a jedan je uvijek ostajao na straži.

Nedjelju smo dana putovali dalje, a kad smo prešli planine, zakrenuli smo na sjever. Bili smo odmakli od klisura i šikara, te ušli u prostranu dolinu. Hrane nam je bilo nestalo, ali smo ubili jednu antilopu, te stekli hrane za dva-tri dana: nije bilo oskudice u divljači, otkad smo sišli u ravnicu.

No zaboravio sam da pripovjedim, kako smo umakli ljutoj opasnosti, baš kad smo izlazili iz velike šume na planinskom obronku. Putovali smo sve do podne, jako se umorili te legli pod veliko drvo u hlad. Hastings je ležao na leđima i gledao u vis, i uto spazio panteru, kako se je ispružila na donjoj grani na drvetu, zelene oči upiljila u nas i samo da skoči: on zgrabi svoju pušku i opali ne ciljajući, jer nije bilo vremena; no tane je prodrlo zvijeri u trbuh i razmrskalo joj hrptenjaču.

Zvijer se svalila na zemlju tri-četiri stope od nas i odmah se zgurila, da skoči na Romera, ali nije više mogla da miče stražnje noge, nego se digla na

prednje noge i onda se skljusila. Otkad živim, nisam vidio takvog bjesnila u životinje. U prvi smo se mah toliko uplašili, da i nismo pucali; no kad smo vidjeli, kako zvijer ne može da skoči, zgrabi Hastings Romerovu pušku i prostrijeli joj glavu.

— I to je zaista neobično spasenje, — primijeti gospođa Seagrave.

— Jest; ali znajte, sve smo manje marili za opasnosti, što smo češće zapadali u njih. Odjeća nam se razderala, ali baruta i municije imali smo u obilju. Na ravnici je bilo antilopâ i gnuova bez broja. U hrani nam dakle nije bilo nestašice; ali to obilje divljači bilo je i uzrok većoj opasnosti, jer sada smo prvi put čuli svake noći lavlju riku. To je po mojem sudu najstrahovitija rika. Ložili smo velike vatre, da odbijemo te zvijeri, ali vas uvjeravam, često smo strepili, kad bi nam se približile.

— Jeste li kada po danu sukobili lava? — zapita William.

— Jesmo; viđali smo ih često, ali nas nisu nikad napadali, a mi smo se odviše bojali, da bismo pucali na njih. Jednom smo se sastali s jednim lavom okom u oko. Bili smo ubili antilopu, pa smo s puškom na ramenu potrčali po nju onamo, gdje se je srušila u visoku travu. Baš kad smo bili stigli onamo, začujemo riku i smotrimo na desetak koraka lava na antilopi, koju smo bili ubili; oči mu se blistale, a on se uzeo dizati, da skoči. Podbrusili smo pete i pobjegli, što nas noge nose. Nisam se obazirao, dok mi je bilo daha; no lav je bio zadovoljan, što smo utekli, i nije se potrudio da poteče za nama. Te smo večeri legli bez večere.

Putovali smo dakle tri nedjelje dana, gotovo i ne znajući, kuda putujemo, no zacijelo na sjever, i sa-

svim smo se bili premorili: svi smo se sad slagali, da smo počinili veliku budalaštinu, pa bi se radovali, da nam se je bilo vratiti. Po cio dan smo išli bez ijedne riječi, nego jedino, koliko nam treba za lov. Ja bih, priznajem, najvolio bio leći i umrijeti. Nisam više ni mario za lavlju riku, i činilo mi se, da bih se radovao, kad bi me proždr'o koji lav.

Jednog jutra naiđosmo na jato urođenika. Nismo znali govoriti s njima, ali su se činili vrlo miroljubivi i prijazni. Bili su od plemena »Karroo« (čitaj: keru), jer su pokazivali sebe i govorili: »Karroo«, a onda nas i govorili: »Holanđanin«.

Nastrijeljali smo divljači i dali njima. To im se jako svidjelo, te su ostali s nama pet-šest dana. Nastojali smo, da ih znakovima ispitamo, ima li u tom kraju holandskih naselja; a oni su nas razumjeli i rekli, da ima, pa nam pokazali na sjeveroistok. Ponudili smo im nagradu, ako nam pokažu put, jer smo bili odlučili da se predamo Holanđanima i vratimo se u zatvor. Dvojica od njih pristadoše da pođu s nama; drugi su plemenici, sa ženama i djecom, otišli na jug. Sutradan smo stigli u holandsko naselje od tri-četiri kuće, koje se je zvalo »Graef Reynets«.

Ali sad moram da prekinem, jer je vrijeme spavanju.

Gradnja ribnjaka napredovala je brzo, trećega je dana bio skoro i gotov. Čim su se digli zidovi, izbaci Ready pijesak i šljunak, da onaj dio uz obalu bude po prilici isto dubok kao i drugi, i da bude dosta vode, pa da galebovi i fregatne ptice ne nasrću i ne hvataju ribe.

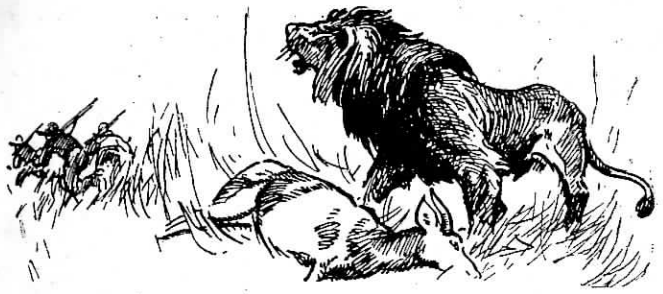

Dok je Ready bio zaposlen time, skupljali su Seagrave i William još kamenja, da se ribnjak razdijeli na četiri dijela, s prolazima između njih. I nutarnji i vanjski zidovi bili su dovoljno široki, da se može hodati po njima, tako da se sve ribe mogu dohvatiti ostvima.

Sutradan, pošto je bio svršen ribnjak, promijenilo se vrijeme, no oluje nisu bile onako žestoke kao u početku kišne dobe. Kiša je pljuštala silno, ali nije s onakvom strašnom grmljavinom i sijevanjem, a i oluje nisu trajale onako dugo, nego se stišavale za nekoliko sati. U razmacima, kad bi se razvedrilo, nahvatali su mnogo riba i pustili ih u ribnjak.

Ali se dogodila jedna zgoda, koja ih je sve vrlo uzbunila. Jedne večeri uhvati Williama treskavica. Tužio se je na silnu glavobolju. Ready je bio obećao, da će naveče nastaviti pripovijest, no Williamu je bilo tako zlo, da nije mogao sjediti. Spremili su ga u krevet, ali ujutro je bio u ljutoj groznici.

— Nezgodan je to slučaj, — reći će Ready. — William je radio jučer gologlav, pa me je strah, nije li ga opalila sunčanica. Treba mu pustiti krv.

Pustio je podosta krvi bolesniku, tako da mu je odlanulo.

Nekoliko je dana bio dječak u velikoj opasnosti, te se vesela kuća stmurila i stišala. I ujutro i naveče uznosile su se k Bogu žarke molitve za zdravlje dragog mališa.

Vrijeme se je svaki dan popravljalo, i Tommyja nisu više mogli da zadrže na miru. Junona je svako jutro vodila sa sobom njega i Alberta, te su ostajali uz nju, dok je kuhala. Na svu sreću, bila se kuja Vixen oštenila, pa kad Junona nije više mogla da zabavi djecu, donijela bi im dva šteneta, neka se igraju s njima. A tiha, krotka Carolina cio je dan pomagala majci, pazila na brata, ili šila uz njegov krevet.

Ready nije mogao da besposliči, nego uzeo čekić i dlijeto, da izdube solanu. Misli su mu bile uz Williama, jer je volio prijaznog i razboritog dječaka, pa je u suzama molio Boga, da ga održi u životu. Bog je i uslišao te molitve, i devetoga je dana popustila groznica, a malo iza toga i sasvim prošla; ali je William toliko bio slab, da dva-tri dana nije mogao ustajati, a tek za dvije nedjelje mogao je izlaziti iz kuće. Ne može se zamisliti veselje, kad je ozdravio, a zahvale Bogu bile su isto žarke, kakve su bile i molitve.

Pošto je solana bila gotova, prihvate se Seagrave i Ready posla, da načine kupaonicu. Pomogla im je Junona i bila im od velike koristi, jer je dovozila na kolicima kamenje; poveli su i Tommyja, da barem ne smeta bratu, dok se oporavlja pod paskom majčinom i Carolininom.

Kad je William mogao da iziđe, bila je kupaonica gotova; nije dakle bilo više straha od morskih pasa. Jako joj se obradovao i rekao:

— Sad smo, Ready, sve posvršavali kod kuće: treba još da istražimo otok i da pregledamo, šta imamo s razbijenog broda.

— Istina je, a lijepo će vrijeme, mislim, potrajati još nekoliko dana. Ali ne ćemo nikud, dok ti ne ojačaš, jer te ne smijemo ostaviti samog s majkom, dok se ne oporaviš sasvim.

— Da me ostavite? Pa ja bih da idem s vama.

— To sad ne može biti, Williame. Zamisli, ako navali oluja i ti prokisneš, pa uzmoraš spavati u mokroj odjeći, uhvatila bi te nanovo groznica.

— Brzo ću ja ojačati, ako Bog da.

— Ne sumnjam ja, i dao Bog, jer nam je teško bez tebe. Uhvatit ću ti kornjaču, jer treba da se dobro hraniš i da ojačaš.

— Odavno već niste vi, Ready, nastavili svoju pripovijest, — reče William poslije večere. — Ja bih volio, da nastavite sad, jer nisam nikako umoran.

— S drage volje, Williame, — odgovori Ready, — no sjećaš li se ti, gdje sam prekinuo, jer moja pamet ne pamti najbolje?

— Sjećam se. Bili ste baš s divljacima stigli k holandskomu naselju, koje se zove, mislim, Graef Reynets.

— Istina je. Holanđanin ratar, kad nas je vidio da dolazimo, izišao je i zapitao nas, tko smo. Rekli smo, da smo Englezi zarobljenici i da se predajemo vlastima. On nam oduze oružje i municiju i reče nam, da je on ovdje vlast, i to je prilično bila istina; a zatim će nam reći:

— Bez oružja i municije ne ćete uteći, to je sigurno. U Cape Town bih vas mogao poslati tek za nekoliko mjeseci; ako dakle želite da se dobro hranite, morate dobro raditi, dok ste ovdje.

Odgovorili smo mu, da ćemo s drage volje raditi, a onda nam on po Hotentotkinji djevojci poslao nešto ručka i dao nam sobicu, u kojoj ćemo spavati. No brzo smo razabrali, da je on žestok, surov čovjek; davao nam je mnogo teška posla, ali nipošto hrane u obilju. Nije nam povjeravao puške, nego su Hotentoti odlazili sa stokom, a nama je davao mnogo posla oko kuće; naposljetku, vrlo je kruto postupao s nama. Kad mu je bilo premalo hrane za Hotentote i druge robove, kojih je imao dosta, odlazio je s drugim ratarima, koji su mu živjeli u blizini, i ubijao kvage, neka ih jedu.

— Šta je »kvaga«?

— Divlji magarac, koji je djelomice isprutan, ali nije onoliko kao zebra. Lijepa životinja, ali meso joj je vrlo loše.*) Naposljetku nam je davao samo kvagino meso, isto kao i Hotentotima, a on i njegova obitelj, žena i petoro djece, hranili su se ovnovinom i antilopinim mesom, koje je izvrsno.

Zamolili smo ga za pušku, da si nabavimo bolje hrane, a on je tako nemilice izudarao Romera, da dva dana nije mogao raditi. A jadnike Hotentote i robove bičevao je svaki dan bičem od nosorogove kože, a ta se strahota svakim udarcem usijeca u kožu.

Život nam je bio na teret; radili smo cjelovetnog dana svakakve poslove, a on je svaki dan bivao suroviji s nama. Naposljetku smo odlučili da ne trpimo

*) Kvaga je potamanjena pred šezdesetak godina.

dulje, i jedne mu je večeri Hastings rekao to. Toliko ga je to razbjesnilo, da je naložio dvojici robova, neka ga svežu na točak na kolima, te se zakleo, da će mu cijelo tijelo izmrcvariti, i otišao u kuću po svoj bič. Robovi uhvatili Hastingsa i uzeli ga vezivati, a on će nam reći: »Ako ja sad budem išiban, propadosmo svi. Otrčite za kuću, a kad on iziđe s bičem, uđite i zgrabite puške, koje su uvijek nabijene. Držite ga u škripcu, dok se ja ne oslobodim, a onda ćemo već umaći kakogod. Morate to učiniti, jer će me on išibati na mrtvo ime, a vas će postrijeljati kao bjegunce zarobljenike, kao onomad ona dva Hotentota«.

Romer i ja držali smo, da će tako po svoj prilici i biti, pa smo uradili, što nam je rekao Hastings; i kad je Holanđanin izišao iz kuće, mi uđosmo. Žena je ratarova bila u krevetu, jer se je baš bila

porodila, a za djecu nismo marili. Zgrabili smo dvije puške i dug nož, te smo izišli baš u onaj mah, kad je Holanđanin ošinuo Hastingsa prvi put nosorogovim bičem, tako ljuto, da je jadniku zastao dah.

Kad smo prišli, okrene se on, spazi, da smo u njega nanišanili puške, i zastane.

— Ako udariš još jedanput, ustrijelit ćemo te, — dovikne mu Romer.

— Jest, — zaviknem ja; — mi smo još dječaci, ali ti imaš posla s Englezima!

Romer je držao pušku uperenu u Holanđanina, dok sam ja nožem sjekao remenje, kojim je Hastings bio svezan.

Holanđanin preblijedi i nije ni riječi izgovorio, a robovi se razbježali.

Čim se Hastings oslobodio, zgrabi velik drven malj, kojim su se zabijali kolci, obori Holanđanina na zemlju i reče:

— Ovo ti je za to, nitkove, jer si šibao Engleza.

Dok je čovjek ležao u nesvjestici ili mrtav — nisam u onaj mah znao — svezali smo ga za točkove na kolima, vratili se u kuću, te uzeli nešto municije i drugih stvari, koje će nam trebati. Onda smo otišli u staju, uzeli tri najbolja konja i odjahali što smo brže mogli.

Kako smo znali, da će za nama udariti potjera, pošli smo najprije kasom, kao da ćemo na istok, u Cape Town, ali čim smo stigli na tlo, po kojem se ne će razbirati konjska kopita, zakrenemo k sjeveru, u Bušmaniju. Jahali smo cijelu noć, čuli smo u daljini lavlju riku, ali nismo naišli na nezgodu. O svanuću smo odmorili konje, nahranili ih i sami se malo okrijepili jelom.

— Koliko ste bili kod tog ratara?

— Gotovo osam mjeseci; za to smo vrijeme naučili govoriti holandski, a ponešto smo se razumijevali i s Hotentotima i drugim urođenicima. Osim toga smo dobro upoznali kraj i znali smo, šta treba da radimo na putu.

Za jela smo se posavjetovali, šta ćemo dalje. Znali smo, da će nas Holanđani ubiti, ako nas stignu, a i da će s velikom silom udariti u potjeru; a ako je poginuo onaj čovjek, bit ćemo obješeni, čim stignemo u Cape Town. Naposljetku odlučimo, da odemo Bušmanijom i tako ispadnemo na more, na sjeveru Cape Towna. Ali da putujemo po noći, jer je onda manje straha od divljih zvijeri, a i da bi nas tko vidio.

Ne ću pripovijedati, šta nam se je događalo svaki dan za dvije nedjelje dana. Za to smo vrijeme premorili konje, te smo morali da se zaustavimo kod plemena Gorragua, kod vrlo krotkih i miroljubivih

ljudi, koji su nas gostili mlijekom i bili nam jako prijazni.

No i tu smo imali nekoliko pustolovina. Jednog dana, kad smo prolazili kraj nekog šumarka, navali nosorog na moga konja, koji mu je umaknuo s teškom mukom: obišao ga brže i stvorio se iza njega; tako je životinja otišla, ne mareći više za nas.

Svaki dan smo ubijali po koju životinju; ponekad je to bio gnu, vrlo čudna životinja, niti antilopa, niti bik, a ponekad koja od antilopske vrste — njih je tu silno mnoštvo.

Ostali smo kod tog plemena tri nedjelje dana, dok nam se nisu oporavili konji; a onda krenusmo k moru, na jug, jer Gorrague su nam kazivali, da tu ima prama sjeveru divlje pleme, Kafri, koji bi nas zacijelo ubili, da im dođemo. Zapravo nismo sad znali, šta bi radili. Otišli smo iz Cape Towna bez ikakve jasne ideje, kuda ćemo, kao ludi dječaci, i svaki smo dan zapadali u sve veće neprilike.

Naposljetku odlučimo da se vratimo u Cape i sami se predamo u zarobljeništvo, jer smo bili sustali i od umora i od neprestane opasnosti. Jedino smo se bojali, nismo li ubili onog surovog Holanđanina ratara, ali Hastings je govorio, da njega ne mori briga: on je uradio, pa on i odgovara.

Moram sada da spomenem vrlo žalosnu zgodu. Kad smo krenuli opet na put, nakon dva dana, naišli smo u visokoj travi na lava, koji je trgao gnua. Romer, koji je slučajno bio deset koraka ispred nas dvojice, tako se zaprepastio, da je na zvijer ispalio pušku, a bili smo se dogovorili, da to nikad ne činimo, jer je ludost razbjesniti takvu silnu zvijer, kad je nas toliko malo.

Lav je bio lako ranjen, a zariknuo je, da se je čulo na milju daljine, skočio na Romera i jednim ga udarcem svoje šape zbacio sa sedla u grmlje.*) Naši poplašeni konji trgli u stranu i zagrebli, jer se je lav očito spremao da navali i na nas. I skočio je zaista, ali mi nismo pola milje mogli da zaustavimo konje, a onda smo tek vidjeli, da je lav razderao konja, na kojem je jahao Romer, i odvukao ga. Počekali smo, dok nije otišao, a onda se vratili onamo, gdje je Romer pao; našli smo ga odmah, ali je bio mrtav; lav mu je šapom razmrskao lubanju.

Nismo mogli pokopati jadnog druga, nego smo ga zatrpali granjem i ostavili. Rastužili smo se obojica, a ja sam jašući plakao gotovo cio sat. Hastings nije ni riječ izustio, dok nismo stali, da namirimo konje. Trebao sam reći: Gorrague su nam kazali, neka ne putujemo po noći, nego po danu, i mi smo im poslušali savjet. Mislim, da je i bio dobar savjet, unatoč onoj nesretnoj zgodi, jer kad smo putovali po noći, često su nas lavovi pratili bez prestanka. A hvala Bogu na nebu, što smo umakli makar i ovako.

Tri dana nakon smrti jadnika Romera prvi smo put ugledali opet daleki Ocean, i činilo nam se, kao da smo se sastali sa starim prijateljem. Držali smo se uz obalu, ali smo razabrali, da tu nema divljači, a ni drva za vatru po noći, krenuli smo dakle u nutarnjost.

Morali smo putovati pustom ravnicom i iznemagali smo od glada, jer gotovo dva dana nismo ništa jeli, a uto naiđosmo na jednoga noja. Hastings potjera konja za njim, ali uzalud — noj je bio brži od konja.

*) Pogledaj sliku na čelu knjige.

Ja sam bio zaostao, i na veliku radost našao sam nojevo gnijezdo s trinaest krupnih jaja. Hastings se vrati brzo na konju bez daha. Sjeli smo, naložili vatru i ispekli dva jajeta; dobro smo se naručali, a ostala četiri jajeta pričvrstili uz obluke na sedlima i nastavili put.

Još tri nedjelje dana trpjeli smo same nevolje i muke. Naposljetku ugledasmo jedno prije podne Table Mountain, i toliko smo se obradovali, kao da smo ugledali bijele grebene Stare Engleske.

Potjerali smo konje, nadajući se da ćemo se još prije večeri lagodno smjestiti u zatvoru. No kad smo se primakli zalivu, smotrimo, da se engleske zastave viju na brodovima u pristaništu. To nas je jako iznenadilo; ali nabrzo smo sreli engleskog vojnika, koji nam je rekao, da ima više od šest mjeseci, kako je naša mornarica osvojila Cape Town.

Ujahali smo u grad i javili se glavnoj straži. Guverner je poslao po nas, saslušao našu historiju i poslao nas k admiralu, koji nas je primio na svoj brod. A sada je, Williame, zgodno mjesto, da prekinem, a i ti si valjda umoran, pa mislim, da će biti najbolje, ako svi pođemo u krevet.

VII

READYJEVE MORSKE PUSTOLOVINE

Sutradan nisu imali osobita posla, te Ready i Seagrave uzmu pecaljke, da popune ribnjak. Kako je bilo lijepo, hladno vrijeme, otišao je s njima i William. Prolazeći kroz vrt, spaze, da je sjeme već isklijalo i biljčice izrasle palac-dva.

Naveče poslije večere nastavi Ready svoju pripovijest.

— Prekinuo sam, kad sam bio poslan na ratni brod. Tamo sam postao prekobrojni momak. Ostao sam na brodu četiri godine. Slali su nas iz luke u luku, iz kraja u kraj. Odrastao sam do jaka, velika mladića, te su me namjestili uz krmeno letno jedro. Bilo mi je sasvim po volji. Vršio sam svoju dužnost i nisam nikad bio kažnjavan. Na svu sreću, kapetan mi je bio blag čovjek, ali nije trpio nikakvu nepodopštinu.

Jedina mi je muka bila, što ne mogu u Englesku, da vidim mater. Pisao sam joj dva-tri puta, ali nisam dobio nikad odgovor. Naposljetku me obuzela tolika nestrpljivost, da sam odlučio pobjeći, čim ulučim priliku. Često sam se dogovarao o tom s Hastingsom, pa smo uglavili, da ćemo zajedno uteći.

Bili smo se usidrili u Port Royalu, na Jamaici. Tamo je bilo mnogo brodova sa šećerom, koji su imali odjedriti s pratnjom.

Znali smo, ako nam pođe za rukom da se smjestimo na kojem od tih brodova, da će nas kriti, dok ne bude vrijeme za polazak, jer svi su imali premalo momčadi, — ratna je mornarica preotimala svu momčad. Za to je bila samo jedna prilika, i to da otplivamo na koji brod. Bilo je to prilično lako, jer brodovi nisu ni sto koraka bili usidreni od našeg broda. No bojali smo se morskih pasa, koji su vrvjeli po luci.

Ali u noći pred polazak brodovlja odvažili smo se, jer smo toliko željeli umaći, da nismo marili ni za što. Bilo je za srednje straže — sjećam se toga i sjećat ću se, dokle god živim, kao da je bilo noćas — i mi se tiho spustili s pramca, pa brže zaplivali k jednomu od zapadno-indijskih brodova u našoj blizini. Stražar na stepenicama opazio je svjetlost u vodi, kako smo plivali, te nas dakako zovnuo; mi mu nismo odgovarali, nego plivali, kolikogod brzo možemo, jer nakon zova čuli smo štropot i znali smo, da će oficir na straži poslati za nama momčad na čamcu.

Baš sam se bio uhvatio za konop zapadno-indijskog broda i htio da se uzverem, a bio sam nekoliko koraka ispred Hastingsa, i u taj mah začujem silan vrisak, a kad sam se okrenuo, spazim, kako morski pas roni u vodu s Hastingsom u raljama. Tako sam se zaprepastio, da se neko vrijeme nisam micao: kad sam se napokon snašao, uzverao sam se uz konop što sam brže mogao. Bio je baš krajnji čas, jer je drugi morski pas jurnuo na mene, i premda sam bio nekoliko stopa nad vodom, poskočio je, zgrabio me za petu na cipeli i otrgnuo je... Strah mi je ulio snagu i za čas-dva stigao sam do očiju na pramcu, a momci na brodu, koji su gledali s pramca

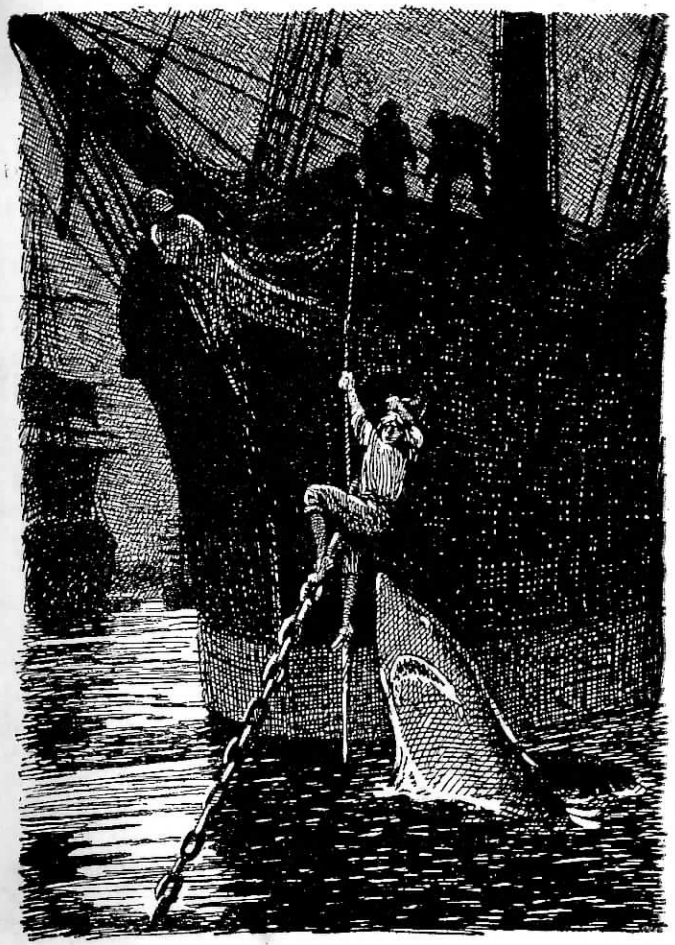

i vidjeli smrt jadnika Hastingsa, pomogoše mi da se popnem, pa me brže sakrili dolje u brodu, jer je čamac bio gotovo već pristao uz brod. Kad je oficir s čamca došao na brod, rekoše mu, da su nas obojicu vidjeli u vodi, tik uz njihov brod, ali su nas zgrabili morski psi. Kako su i oni u čamcu čuli Hastingsov vrisak, povjerovao je oficir i vratio se na brod. Čuo sam bubnjanje na ratnom brodu, i za nekoliko minuta ustanovila se smrt moja i jadnoga Hastingsa.

— Pravo je čudo, zaista, što ste se spasili, — reče Seagrave.

— I jest, pa ne bih ni znao opisati svoje uzbuđenje, koje me je držalo još nekoliko sati iza toga. Nastojao sam da zaspim, ali nisam mogao — bio sam u agoniji. U drijemu sam mislio, da me je zgrabio morski pas, pa sam se trzao i vikao. Kapetan mi je poslao čašicu ruma, a kad sam je ispio, zapao sam napokon u tvrd san.

Brod, na kojem sam bio, otplovio je u Glasgow. Stigli smo sretno onamo, a kapetan me odveo k vlasnicima broda i oni mi isplatili petnaest guineja za moju službu na brodu. Čim sam dobio novce, otputio sam se u Newcastle. U poštanskoj sam kočiji zapodjeo razgovor s jednim gospodinom, koji je sjedio uz mene. Kad sam razabrao, da je i on iz Newcastla, zapitao sam ga najprije, živi li još gospodin Masterman, brodograditelj. On mi odgovori, da je umro nekako prije tri mjeseca.

— A komu je namr'o imetak? — zapitam, — jer je bio vrlo bogat, a nije imao rodbine.

— Nije imao srodnika, — odgovori mi gospodin, — pa je ostavio imetak za gradnju bolnice i ubožišta. Bio je jedan dječak, kojega je kanio posi-

niti i imenovati baštinikom, ali taj je utekao na more i nije više bilo glasa o njemu. Valjda je poginuo. Bio je lud dječak, a sad bi bio bogataš.

— Jest, zaista lud, — priklopim ja.

— Da; ali nije on učinio na žao jedinomu sebi Sirotica mati njegova, koja je ginula za njim, svisnula je od jada, kad je čula, da je poginuo . . .

— Vi valjda ne velite, da je umrla? — prekinuo sam gospodina i uhvatio ga za ruku.

— Jest, — odgovori on, gledajući me iznenađen, — umrla je lanjske godine, puklo joj srce.

Srušio sam se na prtljag za mnom i bio bih ispao iz kočije, da me nije zadržao taj gospodin. On me je s kočijašem položio u kočiji, koja je na sreću bila prazna, a kad se je kočija povezla opet, zaplakao sam i srce mi je pucalo.

Ready je bio toliko uzbuđen, da je Seagrave predložio, neka prekine pripovijest, pa da legnu spavati.

— Hvala vam, gospodine, — reče Ready, — bit će to svakako bolje, jer osjećam, da mi se stare oči još i sada mute od suza. Strahota je u kasnom životu misliti, kako si ludim postupkom uskorio smrt miloj majci; ali bila je istina, Williame, i ja ti pripovijedam istinu za tvoj probitak. Zbogom, gospodine! Zbogom, gospođo! Laku noć!

Iza nekoliko dana dođe jednog jutra Junona sa šest jaja u pregači, što ih je našla u kokošinjcu.

— Gledajte, gospođo . . . kokoške nesu jaja; bit će ih mnogo za Williama i bit će pilića.

— Jest, dat ćemo ih Williamu, da opet ojača.

— Ja sam već ojačao, majko, — odvrati William. — Zar ne bi bilo bolje, da kokoškama ostavimo jaja, neka legu piliće?

— Ne bi, Williame; tvoje nam je zdravlje važnije od ranih pilića.

— Tommy jako voli jaja, — primijeti Tommy.

— Da; ali Tommy ih sad ne će dobiti: Tommy nije bolestan.

— Tommyja boli trbuh, — odvrati Tommy.

— Rekla bih, da si ti, Tommy, mali lažljivac; a da te boli trbuh, ne bi ni smio jesti jaja.

— Tommyja boli glava, — odvrati dječak.

— Jaja nisu dobra ni za glavobolju, — odgovori otac.

— Tommy je sav bolestan, — opet će Tommy.

— Onda Tommy mora u krevet, pa će dobiti ricinova ulja.

— Tommy ne će ricinova ulja; Tommy bi jajâ.

— No Tommy ne će dobiti jaja, — odgovori mu otac, — pa neka se okani svojih izmišljotina. Kad bude mnogo jaja, dobit će Tommy, ako bude dobar, inače ne će.

— Obećala sam Carolini, — reče gospođa Seagrave, — da će ona paziti na piliće, pa mislim, da pod njenu vlast spadaju i jaja; ona će biti vrlo vrijedna djevojčica.

Nekoliko su dana Seagrave i Ready plijevili vrt, jer je već stao izbijati drač zajedno sa sjetvom. Dotle se je William vrlo brzo oporavljao. Prva dva dana donosila mu je Junona redovito po tri ili četiri jajeta; ali trećega se dana nije našlo ni jedno jaje. Četvrtoga se dana učinilo opet da kokoške nisu ništa snele, na veliko čudo gospođino, jer kad kokoši započnu, nesu one i dalje. Petoga jutra, kad su sjeli za zajutrak, nije bilo Tommyja, i gospođa zapita, gdje je on.

— Meni se čini, gospođo, — reče smijući se starac Ready, — da Tommy ne će danas doći ni k zajutraku ni k objedu.

— Šta vi to velite, Ready? — zapita gospođa Seagrave.

— Pa pripovjedit ću vam, gospođo. Učinilo mi se vrlo čudnim, što nema jaja, i mislio sam, da kokoši možda nesu gdjegod na skrovitu mjestu. Otišao sam dakle sinoć, da potražim. Nisam našao nikakvih jaja, ali sam im našao ljuske, sakrivene pod kokosovim lišćem. I umovao sam: kad bi jaja krala kakva životinja, ako je ima na otoku, ne bi ona tako pomno sakrivala jajske ljuske. Jutros sam pričvrstio vrata na kokošinjcu i ostavio otvorena samo mala zasovna vratašca, kud živina ulazi na sjedala. Pripazio sam iza drveća, te sam smotrio Tommyja, kako izlazi iz kuće i ide prama kokošinjcu. Htio je da uđe na vrata, a kad ih nije mogao otvoriti, otpuzao je na vratašcau kokošinjac. Čim je ušao, spustio sam vratašca i zakovao ih čavlom; uhvatio se je dakle u svoju vlastitu klopku.

— I neka tamo ostane cio dan, mali izjelica! — reče Seagrave, koji je bio time vrlo zadovoljan.

— Jest, i pravo mu je, — doda gospođa Seagrave. — Neka mu to bude pouka! Ne ćemo ni hajati za njega, makar koliko bučao i vriskao.

— A, Tommy, veselim se, što si se uhvatio, — primijeti Junona. — Sad nemaš ništa da jedeš, a to ti ne voliš.

Seagrave, Ready i William odu kao i obično za svojim poslom, a gospođa, Junona i Carolina zaposlile se kod kuće. Tommy je mirovao jedan sat, a onda uzeo rikati, ali mu nije koristilo: nitko nije

mario za njega. Kad je bilo vrijeme objedu, uzeo on opet rikati, ali sa slabim uspjehom. Tek naveče se otvorila na kokošinjcu vrata i Tommyju bude dopušteno da izide. Sav se skunjio, sjeo u kut i nije govorio ni riječi.

— No, Tommy, koliko si jaja danas ispio? — zapita ga Ready.

— Tommy ne će nikad više piti jaja, — odgovori deran.

— Bolje da i nisi, — primijeti Seagrave, — jer ćeš vidjeti, da ćeš napokon jesti manje, a ne više, kao što si vidio danas.

— Ja bih da ručam, — reče Tommy.

— Danas ti ne ćeš ručati, to znaj sigurno, — odgovori mu gospođa Seagrave. — Ne ćemo ti davati i ručak i jaja; a ako budeš plakao, zatvorit ću te na cijelu noć u kokošinjac; moraš sad strpljivo pričekati večeru.

Tommy je vidio, da mu nema pomoći, te je sasvim mirno i mrzovoljno dočekao večeru, a onda nadoknadio, što je izgubio. Nakon toga nastavi Ready svoju pripovijest.

— Rekao sam ti, Williame, kako me je gospodin u kočiji obavijestio, da mi je mati umrla, puklo joj srce, jer je mislila, da sam ja mrtav. Bio sam sav izvan sebe sve do dolaska u Newcastle. Kad je kočija stala, reći će mi onaj gospodin:

— Ako se ne varam, vi ste Masterman Ready, koji je otišao na more, je li?

— Jesam, gospodine, — odgovorim tužan.

— Ohrabrite se! Kad ste odlazili, bili ste mladi i lakomisleni, i niste ni sanjali, da ćete tako ucviliti mater. A i nije ju toliko utukao vaš odlazak na

more, koliko vijest o vašoj smrti; a to nije bila vaša krivica. Hodite sa mnom, imam da vam reknem nešto.

— Pohodit ću vas sutra, — odgovorio sam mu. — Ne mogu danas ništa, dok se ne razgovorim sa susjedima i ne odem majci na grob. Da nisam bio onako lakomislen, ona bi i danas bila živa i sretna.

Velike nevolje, Williame, nastaju na svijetu od vrlo sitnih uzroka. Da uvijek mislimo, kakve će biti posljedice, svi bi mi bili mnogo razboritiji i mnogo bolji.

Gospodin mi je dao svoju adresu, i onda sam otišao onoj kući, u kojoj mi je živjela mati. Čuo sam u kući veseo smijeh. U kutu, gdje mi je mati obično sjedila, bila je rólja, a dvije žene marljivo radile; druge su na velikom stolu glačale rublje. Kad su mi doviknule: »Šta želite?« i nasmijale mi se, ozlovoljio sam se, okrenuo se i otišao u susjednu kuću, u kojoj su ukućani bili u veliku prijateljstvu s mojom materom. Zatekao sam kod kuće ženu, ali me nije poznala i morao sam joj reći, tko sam. Ona mi je dvorila mater za bolesti, sve do smrti, pa mi je ispripovijedala sve što sam želio znati. Odlanulo mi je ponešto, kad sam čuo, da mi sirota mati i ne bi mogla živjeti, jer je bolovala od neizlječivog raka; no ujedno mi je rekla ta žena, da sam ja majci bio vazda na pameti i da joj je moje ime bila posljednja riječ. Rekla mi je također, da je Masterman bio vrlo dobar majci i da nije nikako oskudijevala. Zamolio sam je onda, da mi pokaže, gdje mi je sahranjena mati. Dugo sam i gorko plakao na njenu grobu i molio je za oproštenje.

Sutradan prije podne otišao sam gospodinu, s kojim sam se sastao u kolima. Na mjedenoj pločici na

vratima pročitam, da je advokat. Ispitivao me je mnogo, dok se nije uvjerio, da sam ja zaista Masterman Ready, i rekao mi, da je bio izvršitelj oporuke gospodina Mastermana, te je našao jedan vrlo važan spis, koji je dokazivao, da asekuracija za brod, koji je bio svojina moga oca i Mastermanova, pa je propao, nije pripadala jedinomu Mastermanu, nego isto tako i mojemu ocu, i da je Masterman prevario moju mater. Asekuracija je bila na tri tisuće funti, očeva trećina dakle s kamatama za toliko godinâ bit će oko dvije tisuće funti.

To mi je bila dobra vijest, ali i nova napast.

— Zašto napast? To vam je zacijelo bila sreća, — reći će William.

— Jest, bila je, Williame, kako svijet veli, sreća; svi su mi čestitali, a i ja sam se toliko naduo od sreće, da sam zaboravio sva svoja obećanja, da ću se popraviti, i sve svoje zavjete na majčinu grobu, da ću živjeti boljim životom. Razumiješ li sad, Williame, zašto sam to okrstio »napašću«?

Čim su mi novci dopali u ruke, uzeo sam ih ludo rasipati. Na svu sreću, za desetak dana javio mi se anđeo spasitelj. Bio je to neki Škot, drugi krmilar, i on me je spasio. Kad sam mu rekao, šta mi se je dogodilo, razgovorio se je razložito sa mnom i prikazao mi, kako bi me mogao smjestiti za sav život. Ponudio mi je, da kupim udio na brodu i da budem kapetan. Ta mi se je misao jako milila, no jedno me je zadržavalo: bio sam još vrlo mlad, tek dvadeset godina; plovio sam, doduše, po morima, ali kasnije se nisam bavio time. Rekao sam to Sandersu, a on mi odgovorio, neka njega uzmem za prvog krmilara, pa ne će biti neprilike, jer on je vješt plovidbi,

a i ja ću je izučiti na prvom putu. Tako se sve i udesilo.

Na svu sreću, nisam bio potrošio više od sto funti — i predosta za tako kratko vrijeme. Otputovao sam sa Sandersom u Glasgow, i on se dosta potrudio, dok nije našao brod, koji će pristajati. Pogodili smo se, da ja uzimam četvrti dio broda i primam komandu. Kako je Sanders bio vrlo ugledan i poznat čovjek, pristadoše prodavci i ja sam za svoj dio isplatio dvije tisuće funti. Preostale su mi još dvije-tri stotine funti, a to sam upotrebio za spekulaciju na svoj vlastiti račun, opskrbio se nautičkim instrumentima, i tako dalje. Opremio sam i sebe, jer sam se bio silno ponio, što sam kapetan na svojem brodu: velik je to bio skok. Odjenuo sam se vrlo pristalo — nosio sam bijele košulje, prstenje na prstima, čak i rukavice, i nastojao sam, da mi ruke pobijele. A i jesam kao kapetan i suvlasnik broda bio znatna ličnost. Dobivao sam deset funti na mjesec, osim onoga, što će mi donijeti vlastita spekulacija i moj udio u dobitku od broda.

To mi je bilo najsretnije doba u životu, pa bih sada da prekinem pripovijest za ovo veče, jer kako ću vam pripovjediti, nije to potrajalo jako dugo.

Iza toga su nekoliko dana proveli u krčenju kokosovih panjeva na vijugavom putu od kuće do spremišta. Ready je još i uz spremište udesio gromovod, kako je već bio udesio i kraj kuće.

Međutim su se bile ojagnjile ovce, ali i ovcama i kozama počelo je već nedostajati paše. Nedjelju dana nisu imali kiše, a sunce je silno žeglo; Ready utvrdi, da su sad minule kiše.

William se je bio oporavio i vrlo je bio nestrpljiv, kada će se započeti istraživanje otoka, jer je želio da pođe i on. Nakon mnogog dogovaranja bude odlučeno, da će Ready i William krenuti u ponedjeljak ujutro na put. Uprtnjače su natrpali kuhanom suhom svinjetinom i pljosnim kruščićima, koje je ispekla Junona. Svaki je ponio pušku i municiju, a Ready nije zaboravio kompas i male sjekirice. Cijelu su subotu proveli pripravljajući se za put, a poslije večere će reći Ready:

— Prije nego što krenemo na put, mislim, Williame, da bih ti ispripovijedao svoje doživljaje.

Brod nam se je brzo spremio i mi smo uz pratnju odjedrili na Barbadoes (čitaj: barbadoz, antilski otok). Sanders se je pokazao dobrim pomorcem, i ja sam, prije nego što smo stigli na Barbadoes, od njega stekao sve znanje, što mi treba za upravljanje brodom. Sanders je nastojao i da se ozbiljno razgovara sa mnom, ali ja sam se od imetka uzoholio. Mislio sam, da sad mogu biti i bez njegove pomoći, pa sam ga odbijao od sebe i držao se kao njegov gospodar.

Bila je to velika nezahvalnost za njegovu dobrotu, ali tako se i prečesto događa na ovom svijetu. Sandersa je to rastužilo jako, te kad stigosmo na Barbadoes, rekao mi je, da kani otići s broda. Ja sam mu odgovorio bahato, neka čini, što ga je volja; želio sam da ga se otresem, jedino zato, jer sam mu dugovao zahvalnost: priznajem to na svoju sramotu.

Sanders mi je dakle otišao, i ja sam se veselio njegovu odlasku. Brod mi je brzo utovario šećer i samo smo čekali pratnju, da otplovimo u Englesku.

Na Barbadoesu mi se desila prilika, da sam kupio četiri topa i postavio ih na palubu. Ponosio sam se svojim brodom, a sad s topovima mislio sam, da sam sasvim siguran od neprijateljskih gusara.

Dok smo očekivali pratnju, kojoj smo se nadali za dvije nedjelje dana, duhnula je jaka bura, pa se moj brod, isto kao i drugi brodovi, otrgnuo sa sidra i bio odnesen iz Carlisle-luke (čitaj: karlajl). Kako mi je već bilo dodijalo dugo čekanje, a znao sam, da će mi biti silan probitak, ako stignem prije drugih zapadno-indijskih brodova, odlučim da se i ne vraćam više u luku, nego da otplovim u Englesku i bez pratnje. Uzdao sam se u brzinu svoga broda i u topove na brodu. Zaboravio sam, da je asekuracija moga broda u Engleskoj glasila na »jedrenje uz pratnju«, pa mi vožnja bez pratnje poništava asekuraciju.

Odjedrio sam dakle put Engleske, i tri nedjelje dana sve je bilo dobro. Vidjeli smo vrlo malo brodova, a koji su potekli u potjeru za nama, nisu nas stizali. No kad smo se uz povoljan vjetar vozili Kanalom, i ja se pouzdano nadao, da ćemo do noći stići u luku, iskrsnuo na vidiku francuski gusarski brod i udario u potjeru za nama. Morali smo se držati na vjetar, ali nam je vjetar brzo prekrhao glavni jarbol. Ta je nezgoda bila kobna; gusarski je brod pristao uz naš brod i odvukao ga.

Te sam noći dopao u francusko zarobljeništvo, i bio puki siromah; asekuracija mi je bila propala, jer sam putovao bez pratnje. A sâm sam skrivio nesreću. No i ljuto sam to okajao: gotovo šest godina ostao sam u francuskom ropstvu. Kad mi je pošlo za rukom da uteknem s trojicom, četvoricom

drugova, stigao sam na švedskoj lađi u Englesku bez prebijene pare i u razderanoj odjeći.

Potražio sam, dakako, odmah službu na brodu, za drugog krmilara, ali sam bio tako dronjav i jadan, da sam odlučio otići i za mornara, samo da ne skapam od glada. U luci je bila zgodna lađa; otišao sam da se ponudim. Krmilar otišao po kapetana, a kad je kapetan došao na palubu, tko je bio, nego glavom Sanders! Nadao sam se, da me ne će poznati, ali me je prepoznao odmah i pružio mi ruku. Nikad se u životu nisam zastidio tako kao onda. Sanders je to opazio, te me pozvao dolje u kabinu.

Ispripovjedio sam mu sve, što se je dogodilo, a on kao da je bio zaboravio, kako sam rđavo postupao s njim. Primio me je u službu na brodu i dao mi predujam, da se odjenem. No ako on i nije spominjao moj postupak, ja ga nisam zaboravljao, pa sam mu to i rekao i zamolio ga za oproštenje.

Taj mi je dobrijan ostao prijatelj, doklegod je živio. Prije smrti njegove postao sam mu drugi krmilar, i jako smo se sprijateljili. Nezgode su me učinile skromnim, i ja sam s njim čitao bibliju, a to otad činim vazda.

Kad je on umro, služio sam još neko vrijeme kao drugi krmilar, a onda me otpustiše. Od toga sam vremena bio mornar na različitim brodovima. Dobro su postupali sa mnom i štovali su me, a ja i nisam bio nesretan, jer sam osjećao, da bi me imetak navodio jedino na budalaštine, te bih zaboravio, da nam na svijetu valja živjeti tako, da bismo se pripravili za drugi život.

Eto ti dakle, Williame, pripovijesti o mojem životu; a ja se nadam, da u njoj ima podosta, što će ti koristiti. Ja sam sad starac i ne marim ni za što

više na ovom svijetu; sva mi je nada, da ću umrijeti u miru i da ću biti ljudima na korist, sve dok me ne pozove Bog.

— I jeste vi, Ready, bili od koristi, — reći će gospođa Seagrave, — a ja se nadam, da ćete još dugo poživjeti i proživjeti sretnu starost.

— Kako bude božja volja, gospođo, — odgovori Ready; — no pomorci nisu dugovjeki. Na ovom bih otoku sasvim zadovoljan proživio svoje posljednje dane. Nemam rodbine, nemam djece, i jedino želim rada, koji me veseli, i da čitam bibliju, koja me uči, kako treba da umrem. No vi ste mladi i gledate dabogme u budućnost. Radi vas, a ne radi sebe, nadam se iskreno, da će nas ljudi potražiti i naći, pa ćete se vi vratiti u posleni svijet. A ja bih volio, da se grane ovih kokosovaca njišu nad mojim grobom. Ne znam, ali sve nekako osjećam, da će tako i biti, i ta mi misao godi.

— Nemojte, Ready, misliti o tom; vi ćete se nabrzo vratiti s nama i poživjet ćete s nama, — odgovori Seagrave. — Ne ćemo se više rastajati. Vi ćete se okaniti pomorskog života, pa ćete sjediti u kutu kraj kamina, ili se sunčati pred vratima, kako vas volja. Vi želite odmora, a ja mislim, da će vaši stari dani biti veseli. Zacijelo ne će biti moja krivica, ako ne budu.

— Ni moja, Ready, uvjeravam vas, — nadoveže gospođa Seagrave. — I meni bi bilo nemilo, kad bismo se ikad rastali.

— Hvala vam, gospođo, hvala i vama, gospodine, što ste mi tako dobri; ali nad nama je Onaj, koji će odlučiti o nama, a što god on odredi, sve je pravo, Williame, sutra moramo uraniti, pa zato, što prije u krevet!

— Istina je, — dometne Seagrave. — Dragi Williame, donesi mi bibliju.

U ponedjeljak su uranili rano. Iza zajutraka ustanu Ready i William, lijepo se oproste s gospodinom i gospođom Seagrave i krenu na put.

Sunce je sjalo žarkim sjajem, a vrijeme otoplilo. Ocean se blistao u daljini. Oni dozovu oba psa i pođu.

Neko su vrijeme bez ijedne riječi urezivali znakove u stabla, a onda stane Ready i pogleda svoj kompas.

— Čini mi se, — reče William, — da je ovdje šuma gušća.

— Jest, — odgovori Ready; — bit će, da smo na sredini otoka. Moramo malo zakrenuti k istoku.

Pola su sata išli po šumi, i Ready primijeti, da se drveće razmiče; ali još vazda su nalazili same kokosovce.

Nije prošlo još četvrt sata, a William uzvikne:

— Vidim, kako se plave nebesa. Brzo ćemo izići iz šume.

— I umorio sam se već urezujući drveće.

Još kojih deset časaka probijali su se kroz guštaru, dok nisu najzad ispali na proplanak i onda se bez ijedne riječi ogledali oko sebe.

More je bilo pred njima u daljini od pola sata po prilici, a od njih do mora čistina, obrasla bujnom travom, divan pašnjak od pedesetak jutara, po kojem su razasute male hrpice drveća i grmlja. Obala nije pješčana, nego se iz mora ispinjale litice, koje su bile visoke dvadeset-trideset stopa, a na jednom ili dva mjesta pokrivene nečim, što se bijelilo kao snijeg.

— No, Ready, — progovori William, — bit će našemu stadu u obilju paše, sve da se podesetorostruči.

— Hoće, — odgovori Ready, — vrlo smo sretni i treba da hvalimo Bogu. A sad hajde da razmotrimo to drveće, da vidimo, šta je. Vidim odavde sjajno zeleno lišće, a ako me ne varaju oči, vidio sam ja već takvo drveće.

Kad su došli k drveću, reći će Ready:

— Jest, imao sam pravo. Pogledaj, ovo je banana, koja rodi izvrsnim plodom, a i stablo je dobra hrana za životinje, a ovo je paprika, koja će valjati za kuhinju. Po svoj će prilici na otoku biti i pticâ, jer tko bi drugi i bio raznio sjeme svim tim biljkama i drveću? Bananama i paprikom hrane se mnoge ptice. A ovo je bodljikava zapadno-indijska kruška. Milo mi je, što sam je našao; ona će nam koristiti.

— Je li dobra za jelo?

— Nije osobita, jer se bodljike zabadaju u prste, nego valja za živicu. A ima je ovdje pola jutra.

— Kakva je ovo biljka, Ready?

— Ne znam, Williame; nisam je nikad vidio.

— Onda će najbolje biti da saberemo sve biljke, koje vi ne znate, i ponesemo ih ocu, jer on je dobar botaničar, sve će ih znati.

— Hajdemo onamo, — reći će Ready, — gdje je onih pet-šest drveta, a odande ćemo k liticama. Ja bih da razaberem, zašto se ono tamo bijeli.

— Slušajte, Ready, kakvi su to glasovi? Kao da su majmuni.

— Nisu majmuni; no ja ću ti reći, sve ako ih i ne vidim, to su papige. Znam dobro njihovu dernjavu. Ovdje i ne će biti majmuna, ali pticâ ima, i njima treba da zahvalimo za banane i za drugo voće.

Kad su došli pod drveće, nastade velika buka, lepršanje i deranje, te uzleti jato od koje tri stotine papiga, a na suncu im se krasno blistalo zeleno i plavo perje.

— Bit će nam od njih dobre pastete.

— Pastete?

— Jest, izvrsne, — odgovori Ready; — jeo sam ih često. Stani, da razmotrim ovaj list.

— Tu je močvarna zemlja.

— S tim bolje za svinje; u takvoj se zemlji one mogu kaljužati. Gledaj, i nisam se prevario — ne treba da se mnogo brinemo za krumpir.

— Šta je to, Ready?

— Yam, kako ga zovu u Zapadnoj Indiji, a jedu ga mjesto krumpira. Ovdje, u toploj klimi, krumpir i ne traje dugo: on se za jednu ili za dvije godine izrodi, bude sladunjav. Yam je po mojem sudu bolji.

U taj čas pojure psi pod široko yamovo lišće i zalaju; začulo se šuškanje i brektanje.

— Šta je to? — zavikne William, koji se je bio sagnuo, da razgleda yam, te se trgnuo od buke.

Ready se od svega srca nasmije.

— Nije ti prvi put, Williame, što odskakuješ od njih.

— Ta zar to nisu naše svinje?

— I jesu; tove se yamom.

Ready zavikne, a pod širokim se lišćem začuje groktanje i jurnjava, i za čas provali odande, mjesto šest, tridesetak svinja, velikih i malih; dašćući i zavijajući repove, odjurile su pašnjakom u kokosovu šumu.

— Kako su divlje! — primijeti William.

— Da, i svaki će dan sve više divljati. No te yame moramo ograditi od njih, jer ne će nama ništa preostati.

Kad su se približili klisurama, koje su bile pedesetak koraka od vode, reći će Ready:

— Sada ti mogu reći, Williame, šta su bijele mrlje na klisurama. Tu svake godine gnijezde morske ptice i legu mlade.

Kad dođoše onamo, vidjeli su, da se sve bijeli od ptičjeg perja, izmiješanog s njihovom izmetinom.

— Ja ne vidim nikakovih ptica, a ni traga gnijezdima, — reći će William.

— Te ptice i ne grade gnijezda, nego iščeprkaju u zemlji okruglu rupu, duboku pola palca, i onamo legu jaja, a sjede jedna tik do druge. Naskoro će stići amo i početi da legu, a onda ćemo mi doći i uzeti jaja, jer nisu loša za jelo.

— Ta koliko smo već našli dobrih stvari, Ready! Ja sve mislim, da smo ovdje trebali sagraditi kuću.

— Nismo, Williame. Ovdje nemamo bistre vode, a nema ni pješčane obale za kornjače i za ribnjak. Ovdje nam može pasti stoka, tu možemo brati voće, uzimati jaja jadnim pticama, i yam i svako drugo dobro, ali kuća i dom naš ne može biti ovdje.

— Pravo velite, Ready, no dovde će nam biti dalek put.

— Ne će biti dalek, dok se naučimo i dok budemo imali utrvenu stazu; osim toga, moći ćemo možda i uokolo čamcem. Ja bih da razgledam klisure.

Prošli su uz obalu koja četvrt sata, dok nisu došli k mjestu, gdje klisure nisu bile vrlo visoke, i tamo našli malu dražicu, sasvim među klisurama, s uskim ulazom.

— Gledaj, Williame, ovu lijepu malu luku za naš čamac. Tu ga možemo natovariti yamom i odvesti se unaokolo.

— Jest zaista, zgodno je to mjestance za naš čamac. No šta je ono na zemlji?

— To je morski rak, koji je dobar za jelo isto kao i jastog. Možda bih im mogao udesiti stupicu.

— A šta je ono malo hrapavo?

— To ti je vrlo dobra vrsta ostriga, i vrlo slatka, mnogo bolja nego što su ostrige u Engleskoj.

— Pa sad imamo, Ready, i opet dvije dobre stvari za naš stol, — primijeti William. — Kako smo mi bogati!

— Jesmo; ali pamti, da ih moramo i hvatati; ništa se na svijetu ne stječe bez truda. Svijet je pun svega, što čovjeku koristi; ali Svemogući je odredio, da u znoju lica svoga jedemo kruh.

— Ready, — reći će William, — imamo još tri sata dana. Hajde da se vratimo i ispripovjedimo, što smo vidjeli. Mati će se radovati, kad nas bude vidjela.

— Pristajem. Dosta smo uradili za jedan dan.

Oni se vrate šumom po urezima na stablima. Stigli su kući jedan sat prije sunčanog zapada.

Gospođa je Seagrave sjedila pred kućom, a Junona stajala na obali s djecom, koja su tražila školjke. William ispripovjedi jasno sve što su vidjeli i pokaže ocu biljke, koje su sabrali.

— Ovo je, — reći će Seagrave, — dobro poznata biljka, i čudim se, kako je Ready nije poznao. To je konoplja. A ovo bi ti, Williame, trebao poznavati.

— Nalik je na vinovu lozu.

— I jest. To je divlja vinova loza. Možda ćemo od nje dobiti vina. Tko bi znao!

— A šta je ovo, oče?

— To ti je obična gorušica.

Čim su se vratili kući, uzeli su se dogovarati, šta će raditi dalje. Složili su se, da treba čamac iskopati iz pijeska, pa odmah istražiti grebenje na južnoj strani: ima li onud prolaz. Kad se to svrši, otići će šumom Seagrave, Ready, William i Junona i ponijeti šator, da se razapne na novom zemljištu; a u dražici će pobosti motku za zastavu, da označe, gdje su. To će dabogme biti težak posao za jedan dan, ali se moraju vratiti još do noći, da gospođa Seagrave ne ostane sama s djecom.

Zatim će Ready i William natovariti na čamac kolica, sjekire, pile, lopate i sve druge stvari, te zaobići oko otoka na južnu stranu, u malu dražicu. Čim onamo stignu i spreme čamac, vratit će se kroz šumu.

Iza toga će im biti posao da yam ograde od svinja, te da ovce i koze otjeraju šumom na pašu. Ready i William će sasjeći, koliko kokosovaca treba, kôlja za ogradu, a onda će doći Seagrave i pomoći će im, da dignu ogradu. Sve će se to posvršavati za mjesec dana. Dotle će gospođa Seagrave i Junona ostati ponajviše kod kuće, da plijeve vrt i spremaju sve za ogradu.

Kad se svrši sav taj važni posao, vratit će se oni i donijeti živicu za ogradu oko vrta. Onda će pretražiti sve stvari, koje su ostale od brodoloma, a leže još u dražici, gdje su se iskrcali prvog dana.

Zatim će ispitati sav otok, i kopno i vodu, i načiniti mapu, a to je Seagrave dobro razumijevao.

Takvi su im bili planovi za lijepo vrijeme, koje se je bilo započelo. Ali čovjek snuje, a Bog određuje, i to će se pokazati po onom, kakve su se smetnje ispriječile ispred njihovih nauma, a to će se sve ispripovijedati u budućem odlomku.

VIII

BROD NA DOGLEDU. — CRNI POSJET

Kao i obično, Ready je i sutradan prvi uranio, pa obišao po svojoj navadi i sitnu stoku i sve drugo. Zaustavio se u vrtu na rtu. Najprije je smislio, da će trebati motaka za grašak, koji je izrastao već sedam-osam palaca visoko; onda otišao dalje, gdje je grah i vidio, da oko njega treba okopati zemlju. Uvjerio se, jesu li krastavci proklijali, pa će reći:

— Mi nemamo octa, pa ćemo ih kiseliti kao u Rusiji: u slanoj vodi.

Onda sjedne i dade se u misli. Nekoliko je puta pogledavao kroz svoj durbin i učinilo mu se da vidi neki brod i jedra, a plovi ravno k otoku.

Da nisu taj brod poslali po njih? Ili je pukim slučajem doplovio među otoke? Možda traži vode ili štogod drugo? Ili samo mijenja pravac putu i prolazi ovud?

— Bilo kako bilo, — mislio je starac, — mi smo u ruci božjoj. Zasad ne ću ništa govoriti. Bilo bi okrutno buditi nade, koje bi se mogle završiti razočaranjem. Za nekoliko će se sati odlučiti sve. Ali mi ipak za pomoć treba još netko — moram se povjeriti Williamu — on je plemenit dječak, a razboritiji nego što bi drugi bio u tim godinama; ako samo poživi, bit će valjan čovjek.

Ustane, razgleda brod kroz durbin i ode u kuću. William je bio ustao.

— Williame, — reče mu Ready, — moram ti reći jednu tajnu, koju zasad ne smiješ nikomu odati. Neki brod plovi k otoku.

William upilji oči u Readyja, i od uzbuđenja nije neko vrijeme mogao da progovori. A onda će reći:

— Hvala milomu Bogu! Ja se uzdam, da ćemo se izbaviti. Vi i ne sanjate, kako moj otac i mati u potaji ginu.

— Znam, Williame, — odgovori Ready, — i to je prirodno. No hajde da se požurimo i latimo se posla. Ali stani, pokazat ću ti brod.

Ready uhvati brod u durbin i William pogleda.

— Vidiš li?

— Vidim, Ready, a plovi ovamo.

— Jest, ravno k otoku. Ali nemoj govoriti tako glasno. Na posao sad! Sjekira je u spremištu. Hajde brže, Williame, dok ti otac nije još izišao iz kuće.

Ready odabere tanak kokosovac, koji je bio najbliži uz obalu, obori ga, uz pomoć Williamovu odsiječe vršiku i odvuče ju na rt. Onda iskopaju jamu, da u nju zabodu motku za zastavu.

Za zajutarkom primijeti Ready, da je lijep, topal dan, pa bi trebalo prozračiti posteljinu.

— Ne bismo li prozračili i jedreno platno? — doda William.

— Hoćemo sve, — odgovori Ready. — Iznijet ćemo platna i zastave i raširiti na zraku. A ako nije krivo gospodinu Seagravu, ostavit ćemo njega kod kuće, neka pomaže gospođi i Junoni.

Ready i William pokupe platna i zastave; platna razastru blizu kuće, a zastave odnese William na obalu. U jamu zabodu motku, a zastave spreme, da

ih mogu dići. Zatim dovuku što su više mogli goriva, da bi dimom skrenuli ovamo pažnju onima na brodu.

Sav taj posao nije trajao mnogo dulje od jednog sata, a dotle se je brod neprestano primicao otoku. Kad je Ready prvi put spazio brik, bio je vjetar tih; ali je zatim ojačao i brik razapeo gornje jedro. Obzorje za brikom, koje je dotle bilo jasno, naoblačilo se, a valovi se na grebenima namreškali bijelom pjenom.

— Vjetar jàčâ, Williame, — reći će Ready, — i brod će brzo stići ovamo, ako se ne uplaši od grebenja, koje on sad jasnije vidi, kad je more uzburkano, nego što je vidio prije.

— Valjda se ne će uplašiti, — odvrati William. — Šta mislite, koliko je daleko brod?

— Otprilike pet milja; nije dalje. Vjetar je zaokrenuo na jug, a oblaci se brzo gomilaju. Bit će valjda jake bure, ali ne će dugo potrajati. Hajde, Williame, da istaknemo zastave; ne smijemo gubiti vrijeme; zastave će lijepo lepršati i oni će ih opaziti.

William i Ready izvjese najprije brodsku zastavu, a ispod nje zastavu s imenom svoga broda »Pacifik« u krupnim pismenima.

— Hajde sad, — reče Ready, — da zapalimo vatru i stvorimo dim; to će privući njihovu pažnju.

Čim se je kokosovo lišće razgorjelo, preliju ga malo vodom, tako da se je digao silan stub dima.

Brod se je približavao naglo, i oni su ga očekivali u šutljivoj napetosti, kad odjednom spaze i gospođu i Seagrava, i djecu, i Junonu, kako trče na obalu, što ih noge nose. Dogodilo se tako, da je Tommyju dodijao posao, te on izišao iz kuće i pošao k obali. Tamo je opazio najprije, da su izvje-

šene zastave, a onda opazio i brod pred otokom. Otrčao je odmah natrag kući i uzvikao se:

— Tata, mama, vraća se kapetan Osborn... vraća se na velikom brodu.

Na te su riječi gospodin i gospođa Seagrave istrčali iz kuće, opazili i brod i zastave, kako se viju, te brže potrčali k Williamu i Readyju, koji su stajali pod zastavama.

— Ah, Ready, zašto nam to niste prije rekli? — uzvikne Seagrave, sav bez daha. — Vide li nas s broda?

— Ne vide još, — odgovori Ready, — a ja sam čekao, da nas opaze, pa da vam onda javim.

— On zakreće drugim pravcem, Ready, — primijeti William.

— Jest, drži se na vjetar; boji se, da se ne približi grebenju.

— Ne će nas valjda ostaviti, — uzvikne gospođa Seagrave.

— Ne će, gospođo; ali nas još ne vide.

— Vide! Vide! — klikne William i zamahne šeširom; — gledajte, diže brodsku zastavu.

— Istina je; vidi nas. Hvala bila Bogu!

Seagrade zagrli ženu, koja mu je zajecala u zagrljaju, zanosno izljubi djecu i stisne starcu Readyju ruku. Bio je gotovo izvan sebe od veselja. William se sav zanesao. Junona se cerila i smijala, suze joj potekle niz obraze, a Tommy uhvatio malu Carolinu za obje ruke i zaigrao s njom.

Kad su se malo snašli, primijeti Ready:

— Gospodine Seagrave, da su nas opazili, to je pouzdano, i sad treba da brže iskopamo čamac iz pijeska. Mi znamo prolaz kroz grebenje, a oni ne znaju. No sumnjam, da će se usuditi i poslati ča-

mac, dok se malo ne smiri vjetar. Kako vidite, baš sada duše silno.

— Ta valjda vi ne mislite, Ready, da će udariti još jače?

— Nažalost, mislim. S juga prijeti jako, a dok ne prođe bura, ne će se oni približiti otoku, koji je ovako okružen grebenjem. Bilo bi vrlo nerazborito, da to učine. No za nekoliko će se sati to odlučiti.

— Ta ako i duše, ne će nas valjda ostaviti na otoku. Doći će valjda, dok prođe bura.

— Jest, gospođo, ako budu mogli, doći će; ali neki su ljudi tvrda srca i ne mare za tuđu nevolju.

Međutim se je brik bio okrenuo k otoku, ali malo se zatim povezao pred vjetar, zajedrio k sjeveru i udaljio se od otoka.

— Ostavlja nas, — uzvikne William žalostan.

— Nemilosrdni nitkovi! — priklopi Seagrave ozlojeđen.

— Krivo velite, gospodine, — odvrati Ready; — i ja, da sam zapovjednik na tom brodu, morao bih učiniti isto tako. Dok prođe bura, zacijelo ćemo ih opet vidjeti.

Nije mu nitko odgovorio. Vidjeli su samo, da ih brod ostavlja i šuteći su čekali. Kako je brod nestajao s vidika, tako su i njima ginule nade.

Vratili su se s obale bez ijedne riječi. Ready je još ostao neko vrijeme i upirao oči onamo, gdje se je posljednji put vidio brod. A onda skinuo zastave, prebacio ih preko ramena i otišao za očajnicima kući.

Cijele je noći zavijao vjetar i pljuštala kiša. Djeca su čvrsto spavala, ali drugi nisu ni trenuli okom. Slušali su oluju, a obuzele ih misli. Bila im je to najnesretnija noć, otkad su stigli na otok.

Ready je ujutro već prije sunca bio na obali. Bura je bila dotjerala do bjesnila, a brod se nije vidio. Kad se je vratio kući, bili su gospodin i gospođa Seagrave sabraniji nego sinoć.

— Recite mi, Ready, — zapita gospođa, — mislite li vi zaista, da će se brod vratiti po nas?

— Pitanje je, može li on, a drugo je pitanje, je li kapetan čovječan.

— To nam je slaba utjeha, — priklopi Seagrave.

— Treba se kloniti lažnih nada, — odgovori Ready, — no sve ako brod i nastavi svoj put, treba da mu budemo zahvalni.

— Zašto?

— Zato, jer po imenu na zastavi znaju oni, tko smo mi, pa kad stignu u luku, javit će to našim prijateljima.

Bura je potrajala cio dan. Sutradan urani Ready i ode s Williamom na obalu.

— Čini mi se, vjetar je popustio, — reći će William.

— Jest, — odgovori Ready, — bura prestaje i do noći će prestati.

— Ready, Ready! — uzvikne William i pokaže prama jugo-istoku: — šta je ono? Pogledajte, to je čamac.

Ready pogleda na durbin.

— Jest, čamac je, i u njemu su ljudi.

— Ta otkud bi oni bili? Gledajte, sad su na bibavici. Potopit će se. Hajdemo k njima, Ready!

Požure se obalom k mjestu, koje je najbliže čamcu, i počekaju, da se on približi obali.

— Williame, taj je čamac oduhnuo valjda vjetar s velikog otoka eno tamo, — i Ready pogleda opet na durbin: — u čamcu su dva čovjeka, i to urođenici.

Jadnici se ljuto bore za svoj život, i kao da su iznemogli; no prešli su najopasniji dio grebenja.

— Jest, — odgovori William, — odmah će stići na tišu vodu, ali valovi udaraju jako o obalu.

— Krasno upravljaju čamcem!

Za tog se je razgovora čamac brzo približavao kopnu. Za čas-dva udario je o obalu.

Ljudi u čamcu smogli su još toliko snage da se probiju po uzbibanim valovima, a onda se sasvim iznemogli srušili u svom čamcu.

— Hajde, Williame, da izvučemo čamac! Jadnici!

Dok su izvlačili čamac, primijeti Ready, da su to u čamcu ženske; lica su im bila sasvim tetovirana i nakažena, ali ženske su bile mlade i valjda su bile lijepe.

— Bih li otrčao, Ready, i donio im jela?

— Otrči, Williame, a neka ti Junona dade štogod toplo.

William se brzo vrati sa zobenom kašom. Nekoliko žlica saspu otočankama u usta, i one se uzmu pomalo oporavljati. Onda ode William, da obavijesti oca i mater o toj nenadanoj zgodi.

Brzo se vrati William s ocem. Čamac bude izvučen, koliko su god mogli. U njemu su našli samo rogožinu i dva vesla. Vesla i pramac na čamcu bili su izrezuckani čudnim šarama.

— Jasno je, — reći će Ready, — da je te dvije jadnice oduhnuo vjetar s obale kojeg od ovih otoka. Borile su se s burom još od prekjučer, a čini se, da nisu imale ni hrane ni vode. Sva im je sreća, što su naišle na ovaj otok.

— Tako je, — primijeti Seagrave, — no da pravo reknem, ne radujem se osobito njihovu dolasku. On nam dokazuje, da nismo sigurni za budućnost, jer u blizini imamo susjedâ, koji će nam valjda stići u nemio posjet.

— Po svoj prilici, — odgovori Ready, — no možda će nam to biti i na korist; jer ako te žene nauče engleski, prije nego što dođu k nama drugi otočani, bit će nam tumači, a možda će nam i spasiti život.

— Zar će njihov posjet biti tako opasan, Ready? — zapita William.

— Pa divljak je divljak; on bi, kao i dijete, da dobije sve što vidi, pogotovo što treba muškarcu, kao što je željezo. Ako dođu, najbolje im je dati nešto, a drugo sakriti. Ali ni onda im ne valja vjerovati, i ja bih se volio braniti od njih, ma koliko ih bilo, nego im se predavati na milost i nemilost.

— No kako da se branimo, ako ih bude mnogo?

— Treba da se spremimo. Ako se utvrdimo, mi se s puškama možemo oduprijeti i stotini ljudi.

Seagrave se okrene, a nakon časka će reći:

— Nemilo je govoriti sad o obrani od divljaka, a tek što smo se bili ponadali, da ćemo otići s otoka. Da nam se samo javi opet onaj brik!

— Do večeri će biti lijepo vrijeme, — primijeti Ready. — A cijelu nedjelju dana ja se ne odričem nade, da ćemo ugledati brod.

Ready mahne ženama, neka ustanu, i one se prilično teško dignu. Onda on pođe ispred njih i dade im znak. Razumjele su ga i htjele da pođu za njim, ali su bile toliko slabe, da su ih morali podupirati Seagrave i William.

Potrajalo je dugo, dok nisu stigle do kuće. Gospođa i Junona dočekale su ih vrlo prijazno. Kad su malo založile, prilegnu i brzo zaspe. A za noć budu žene smještene u spremište.

Proteklo je četrnaest dana, a dogodilo se nije ništa. Nadali su se još vazda, da će im se vratiti brod, ali svaki dan sve manje. Svakog su jutra Ready i William izlazili na obalu s durbinom, i cio je dan prolazio u nagađanjima, nadama i strahovima. Pojava onog broda i nada u odlazak s otoka bila ih je sasvim uzbunila u mirnom i zadovoljnom životu na otoku.

Kad je prošla prva nedjelja dana, osjetili su, da su im nade klonule, a nakon druge nedjelje nestalo im i svake nade. Zaokupila ih resignacija, te su se opet odali svojim poslovima.

Međutim su se Indijanke bile oporavile, pa se činilo da su vrlo dobroćudne i voljne ženske. Radile su što su god umjele, a i naučile već nekoliko engleskih riječi.

U subotu ujutro, kad je Ready po običaju otišao na svoju ophodnju, spazi on, da je iščeznuo indijanski čamac. Bio je izvučen na suho, nije ga dakle mogla otplaviti voda.

U Readyju se uzbudi sumnja. Pogleda kroz durbin i učini mu se da u velikoj daljini vidi na vodi malu točkicu. Uto mu dođe William.

— Čini mi se, Williame, da su nam otočanke umakle na svom čamcu. Otrči i pogledaj, jesu li gdje tamo.

William se za nekoliko časaka vrati bez daha i javi, da nema žénâ, a s njima je nestalo i mnogo krupnih čavala i drugih željeznih stvari.

— To je zlo, Williame, vrlo zlo; još gore, nego što se ne vraća brod.

— Pa možemo mi biti i bez tih stvari, Ready.

— Možemo; ali kad se one vrate k svojima i pokažu im željezo, što su donijele od nas, i reknu, da ga ima još mnogo, vjeruj mi, ti će ljudi nagrnuti, da dobiju još više. Da sam kojom srećom spalio njihov čamac! Moramo otići i posavjetovati se s gospodinom Seagravom, a majku nemoj buniti i uznemirivati.

Seagrave je odmah razabrao opasnost, ali je sudio, da je bolje ne kriti ništa gospođi.

Onda zaključe, da odmah okruže spremište proštacima i da se tamo nastane. Tako će biti sigurni od nenadana napadaja. Iza toga će se prihvatiti svojih prijašnjih planova.

Jednog jutra, kad su durbinom razglédali okoliš, reći će Ready Seagravu:

— Ne smijemo dulje besposličiti. Ja predlažem, kako je sad lijepo vrijeme, a i potrajat će mjesecima, da mi dignemo svoje šatore tamo na južnom kraju našeg otoka. Tamo će nam biti mnogo zgodnije, a i sigurniji ćemo biti nego ovdje. Tamo imamo voća i vrijednih biljaka, a i hrane za našu sitnu stoku, a što je najglavnije, tamo imamo yama. One žene možda i nisu stigle na svoj otok, jer im je bio protivan vjetar. No ako su stigle, valja da se nadamo posjetu.

— No kako ćemo ostaviti sve, što smo ovdje udesili? — zapita William.

— Najprije ćemo udesiti sve tamo, a onda ćemo odvesti gospođu i djecu. Ja i William ćemo se odavde provesti kroz grebenje u onu malu dražicu, te ćemo prevesti šatore i dići ih tamo. Gospođa i djeca mogu doći kroz šumu i tamo se nastaniti. Ako se dakle svi slažemo s tim, treba da što prije započnemo posao i da se opkolimo proštacima.

— I ne treba da gubimo ni dana ni časa; premnogo smo već vremena potratili, — odgovori Seagrave. — Bog blagoslovio naš rad! Šta ćemo raditi danas?

— Najprije ćemo sve kazati gospođi, a zatim ćemo se ja i William odvesti čamcem. Vratit ćemo se valjda do objeda.

Kad su se tako dogovorili, odlanulo je svima. I gospođa se je složila s njihovim naumom, te William i Ready spreme svoj čamac i odveslaju kroz grebenje, da nađu zgodan prolaz. I to im je za kratko vrijeme pošlo za rukom.

Kad su stigli u dražicu, bila je voda tiha kao u ribnjaku.

— Sada ćemo, Williame, — reče Ready, — dići jarbol i lijepo odjedriti natrag.

— Počekajte malo, Ready; dajte mi ostve. Vidim nešto među grebenjem.

Ready dade Williamu ostve, i on nabode velikog morskog raka, te ga digne u čamac.

— To će biti uz objed. Ne ćemo se barem vratiti praznih ruku. A sad hajdemo, jer se još jednom

moramo vratiti poslije podne, i još s natovarenim čamcem.

Za manje vrijeme nego za sat stigoše opet kući. William unese raka, koji je imao samo jednu štipaljku, i Junona pristavi odmah još jedan lonac. Kad je Tommy došao sa sestrom Carolinom, da vidi raka, pa mu se nadivio, počne on po svom običaju da ga dira, kao i onda lava. Najprije ga uzeo bockati, onda mu ispravljati rep. Naposljetku htjede da mu u usta turi drvce; ali rak digne svoju golemu štipaljku i zgrabi Tommyja za ručni zglob, da je zavrisnuo i zaigrao. Na svu sreću njegovu, rak je već dugo bio izvan vode, a i ozlijedile ga ostve, pa ga nije ljuto ranio. Ready pritrči i oslobodi dječaka od raka. Ali Tommy se uplašio toliko, da je podbrusio pete i nije stao, dok nije bio odmaknuo od kuće sto koraka. Junona i Ready smijali su mu se, da su im suze udarile na oči. A Tommy se tako ozlovoljio, što mu se smiju, da je sjeo i sjedio sve do objeda. Onda se sav namrgođen vratio, ali kad je spazio raka na stolu, kao da se je i opet uplašio.

— Šta je, Tommy, — zapitat će ga otac, — ti valjda ne ćeš raka?

— Zašto ne bih? — odgovori Tommy. — Jest ću ga, jer je on htio da pojede mene.

— Koji bi tî komad, Tommy? Bi li štipaljku? — zapita otac.

— I hoću štipaljku. Gad je to, pojest ću ga baš usprkos.

— Zašto si, Tommy, i dirao raka? Da ga nisi mučio, ne bi te on uštinuo. Ne znam, hoće li ti prijati, ako ga jedeš samo za prkos; treba da ga jedeš u slast i sa zahvalnošću. A kamo molitva, Tommy?

— Za sve, što nam daješ, hvala ti, Bože! — neveselo izgovori Tommy.

— No od tebe to nije hvala, nego prkos, zato i ne ćeš dobiti raka.

— I ne ću ga, — odgovori Tommy. — Ja i volijem svinjetine.

— Dobro dakle, Tommy; kad ne voliš, ne ćemo te ni siliti, — odvrati Seagrave, — nego ćemo razdijeliti mi sami.

Tommyju nije jako godila ta odluka, jer je zaista želio komad raka, pa se je jako mrgodio za objedom, pogotovo kad mu je rekao starac Ready, da je i onako već prije objeda dobio svoj komad raka.

Poslije objeda natovare na čamac šatore i motke, i svakakvo oruđe, te se Ready i William odvezu opet u dražicu. Odu pod banane i pod njima odaberu mjesto za šatore, zato, jer će se tu šatori vidjeti s mora, a zatim, jer će tu imati hlada za ljetne žege.

Prije sunčanog zapada bio je šator gotov, a onda se njih dvojica odšetaju onamo između banana i yama, i tamo naiđu na vodu.

— Vode ima, Ready, — reći će William, — samo ako je za piće.

Naveče su u šatoru brzo zaspali; bili su umorni. Ujutro pregledaju opet vodu. Bila je bistra i dobra, sve ako i nije onakva kao kraj kuće.

Pošto su se umili, uzmu postavljati drugi šator, i raščiste zemlju oko šatorova od grmlja i visoke trave.

Čamcem odjedre natrag, a poslije podne dovezu još mnoge druge potrepštine. Sutradan pak se sva porodica preseli u novo naselje.

Kad su stigli, kliknuše i gospodin i gospođa Seagrave:

— Tu je doista krasota.

Muškarci su se odmah prihvatili posla, da urede plantaciju yama. Zemlja je bila meka, močvarna i posao lak. Prekopali su je i ogradili živicom.

Sutradan odu Seagrave i Ready u prvo svoje naselje. Otpješačili su šumom. Kod kuće su se malo odmorili, a zatim otišli na obalu, po kojoj su ležale grede razbijenog broda.

— Šta može biti u ovom sanduku? — zapita Seagrave.

Ready obije sjekirom sanduk i nađe mnogo kutija s vrvcama, tracima i pamukom. U drugoj kutiji nađoše boce, pa onda porculana, papira, pera, knjiga, i svakakvih drugih stvari. Zatim velikih i malih čavala, sjekira, čekića, krupnih igala. Na koncu mnogo nepotrebnih stvari.

Sutradan nađoše i opet knjigâ, svijeća, čaja, kave, riže, dobre i pokvarene, i nekoliko potrebnih stvari. Ali nije bilo šećera. Iz pijeska su još iskopali bačvice s usoljenim svinjskim i govođim mesom.

Kad su se vraćali u novo naselje, začuje Ready putem neko šuškanje, a zatim groktanje. Nisu opazili ništa, dok se nisu prikučili na dvadeset koraka. Bile su svinje. Ready opali, svinje se dadu u bijeg, ali jedna je bila pala pod kokosovcem.

— Dobro će nam biti svježe svinjsko meso, — reče Ready.

Svinju ponesu između sebe, a kad su izišli iz šume, sretnu gospođu i Williama, koji su bili čuli pucanj i došli im u susret. Gospođa se je bila uplašila od pucnja.

Svinja bude obješena na motku, a onda ode William po noževe i drugo oruđe, da razrežu svinju.

Dok nije bilo Williama, dođu Carolina i Tommy, da pogledaju svinju, pa Tommy ispripovjedi najprije Carolini, kako se veseli, što će imati pečene svinjetine za objed, a onda uzme jednu od pušaka, prislonjenih na stijenu, i reče:

— Sada ću ja ubiti svinju.

— Ah, nemoj, Tommy, dirati pušku! — zavikne Carolina. — Tata će se ljutiti. Sjeti se, kako ti je opalila puška, kad smo bili u dražici!

— Ne marim! — odgovori Tommy. — Hoću da ti pokažem, kako ću ja ubiti svinju.

— Nemoj, Tommy, — zavikne Carolina, — jer ću otići i kazati mami.

— Onda ću ja ubiti tebe, — odvrati Tommy i pokuša da uperi pušku u nju.

Carolina se uplaši tako, da je otrčala, što je noge nose, a Tommy se upeo iza sviju sila, da pušku zabaci na rame, pa maknuo otponac.

Bio je slučajno uhvatio očevu pušku, koja je još bila nabijena, a kad je dirnuo u otponac, opali puška. Kako je nije bio čvrsto pritisnuo, trgla puška,

kundak ga udario u lice i izbio mu dva zuba, obraz mu otekao, a na nos udarila krv.

Tommy se toliko zaprepastio i uplašio od puške, kad je opalila, i od udarca njena, da je na sav glas zavrisnuo, ispustio pušku i otrčao u šator, gdje su mu bili otac i mati, baš kad su oni bili čuli pucanj, te skočili i poletjeli.

Kad je mati spazila krvavog Tommyja, i čula ga, kako vrišti, onesvijestila se i pala mužu na ruke. Ready i William dotrčali su također. Ready obriše Tommyju s lica krv, pa kad je vidio, da nije ranjen, reče Seagravu:

— Nije ozlijeđen. Samo mu curi iz nosa krv. Okani se krike i vriskanja, ti nevaljalče! Kako si se usudio da diraš u pušku?

— Puška me je oborila, — uzvikao se Tommy.

— I pravo ti je; ne diraj više pušku.

— Ne ću je više dirati, ubila me je.

Junona donese vode, da mu opere lice. Gospođa se je bila oporavila i vratila se u šator, a za pola sata Tommy se okanio krike i krv mu prestala curiti iz nosa. Presvukli su ga i strpali u krevet, pa je brzo zaspao.

— Kaznit ću ja njega, da dobro zapamti, — reče Seagrave.

— Ne možete ga ljuće kazniti, — primijeti Ready, — nego da mu ne date svinjetine.

Sutradan odu Ready i William u staro naselje, gdje su namjerili da ostanu nekoliko dana. William je poveo u čamac i psa Rema.

— Šta će ti pas? — zapita ga Ready.

— Treba mi, jer mi je nešto palo na pamet, — odgovori William.

Bio je povoljan vjetar, te su brzo stigli. Na obali uzmu odmah tovariti stvari na čamac, a kad su poručali, uzme William olovku i napiše:

Draga mama. — Mi smo živi i zdravi, i baš smo se vratili s prvim tovarom.

Tvoj odani sin

William.

Taj papir sveže on koncem psu oko vrata, izvede ga napolje i reče mu:

— Remo, vrati se, vrati se.

Pas pogleda ozbiljno Williama, a William, da bude siguran, digne kamen, te ga tobože baci na psa. Pas otrči malo i onda stane.

— Vrati se, Remo, vrati se.

I opet William tobože baci kamen, a onda pas potrči kokosovom šumom, što ga noge nose.

Kad su se vratili u kuću, da legnu spavati, dotrči Remo s pismom o vratu.

— Evo psa, — reći će Ready, — nije ipak otišao kući.

— Ne ću mu dati da jede, pa će otići. No, dragi Ready, ovo nije papir, što sam mu ja svezao o vrat. Da vidim!

William skine papir i pročita:

Dragi Williame. — Tvoj mi je list stigao, i mi se veselimo, što ste živi i zdravi. Piši mi svaki dan, i Bog te blagoslovio! Pametno ste učinili ti i Remo.

Tvoja

Mati.

Sutradan je William napisao materi pismo:

Draga mama. — Danas smo dovukli dva tovara. Živi smo i zdravi i vrlo umorni.

Tvoj

William.

Remu sad i nije više trebalo upute. Samo je mahnuo repom i odmah se otputio.

Naveče se vrati pas.

— Šta javlja mati? — zapita Ready.

— Piše samo: »Sve je dobro. Ne ću da zadržavam tvog glasnika«.

Kad su se vratili u novo naselje, zatekli su sve svoje u maloj luci, gdje ih čekaju.

— Ti si, Williame, održao riječ, — reče gospođa Seagrave. — Poslao si mi poštom pismo.

Sutrašnji je dan bila nedjelja, posvećena Bogu, a u ponedjeljak ujutro krenu William i Ready opet u staro naselje, da odvuku stvari s obale. Tamo su ostali cijelu nedjelju dana, a kad su se vratili, bude odlučeno, da se sutradan vrate opet svi kući, u staro naselje. Sitnu će stoku ostaviti ovdje na paši, osim jedne koze, koju će povesti, da imadu mlijeka, a i šatori će ostati s nešto kuhinjskih potrepština.

Vratili su se šumom i stigli kući u tri sata, a do večeri udesili opet kuću.

* * *

Čim je svanulo, odu Ready i William k jezercu i donesu kornjaču, a onda se muškarci prihvate posla. Ready označi četvorokut kokosovih drveta oko spremišta, da se to raskrči. Ostat će onda prostor od dvadeset koraka dužine sa svake strane. Ta će kokosova stabla poslužiti za stubove, a između njih

će se pobosti proštaci, visoki kojih četrnaest stopa, tako da se stvori ograda, palisada, preko koje se ne može nitko popeti, pa će im biti odbrana od napadaja ljudi divljaka.

Kad je bila označena ta linija, uzmu rušiti drveće, i još dalje za deset koraka. Ready izradi proštace, koje će pribiti od stabla do stabla, a pri tom im je dobro poslužilo, što su spasili podosta velikih čavala. Seagrave je rušio drveće, a William i Junona su ga pilili u podesnoj veličini, te vukli proštace k Readyju. Vršike i grane pobacali su malo dalje na gomilu, da zimi imadu goriva, a onda uzme Seagrave pomagati Readyju, da prikuje proštace.

Radili su teški posao cio dan i nije im bilo krivo, kad su legli da spavaju. No Ready uhvati ipak priliku, da se još razgovori s Williamom.

— Ja mislim, — reći će, — kad smo opet ovdje, trebalo bi za svaki slučaj da držimo noćnu stražu. Ja ću sad da preležim, dok se ne smrači sasvim, dakle do devet sati, i motrit ću durbinom more. Nema baš straha, da bi divljaci došli po noći, ali bi mogli doći pred noć, ili u rano jutro, i treba da tko od nas bude budan između dva i tri sata, pa da pripazi. Ako ih ne bude, možemo opet leći, jer onda mogu oni stići tek za nekoliko sati. I moramo paziti na vjetar i na vrijeme, je li im povoljno za dolazak. No to će biti tek u početku kišnog doba. Ja i mislim, da će nam onda stići taj posjet, jer onda mogu oni dojedriti na svojim čamcima, a ne moraju veslati trideset-četrdeset milja protiv vjetra i struje. Ne smijemo biti nemarni, nego moramo paziti već i sada.

— Dobro je, Ready, — odgovori William, — ja ću stražiti prije svanuća, i pomno ću paziti. A vi pripazite po noći!

Gotovo dvije nedjelje dana dizali su bez prestanka palisade, a onda se desila zgoda, koja ih je jako uzbudila i uzbunila. Jednog dana, kad su se skupili k objedu, zapita gospođa Seagrave u čudu:

— A zar Tommy nije bio s vama?

— Nije, — odgovori Seagrave; bio je poslije zajutraka pošao s nama, ali nije ostao ni četvrt sata.

— Rekla sam mu, — primijeti Junona, — neka mi pomogne, da skupimo kokosovih oraha, pa je odmah utekao.

— Bože mili, gdje je on? — uzbuni se gospođa.

— Ja bih rekao, da na obali skuplja školjke, — reče Ready, — ili je možda u vrtu. Potražit ću ga.

— Ja ću s vama, Ready, — doda William.

— Eno ga vidim — bože moj! — vidim ga, — pokaže Junona prstom; — eno ga na čamcu, a čamac je na moru.

I bila je istina: Tommy je bio na čamcu, a čamac se otisnuo od obale već stotinjak hvati, u bibavicu među grebenjem.

William odleti kao strijela, za njim ustopice Seagrave i Ready, a podalje gospođa i Junona. Mati se strahovito uzrujala. I zaista, nije se smjelo gubiti vrijeme, jer vjetar je duhao od obale i za kratko će vrijeme čamac otploviti na more.

Čim je William stigao na obalu, zbaci šešir i kaput i skoči u vodu. Bio je već do pâsa u vodi, kad ga Ready, koji je došao za njim, zgrabi za ruku i reče mu:

— Da si se odmah vratio, Williame! Ja to nalažem. Ti ne znaš posao, koji bi htio uraditi, kako

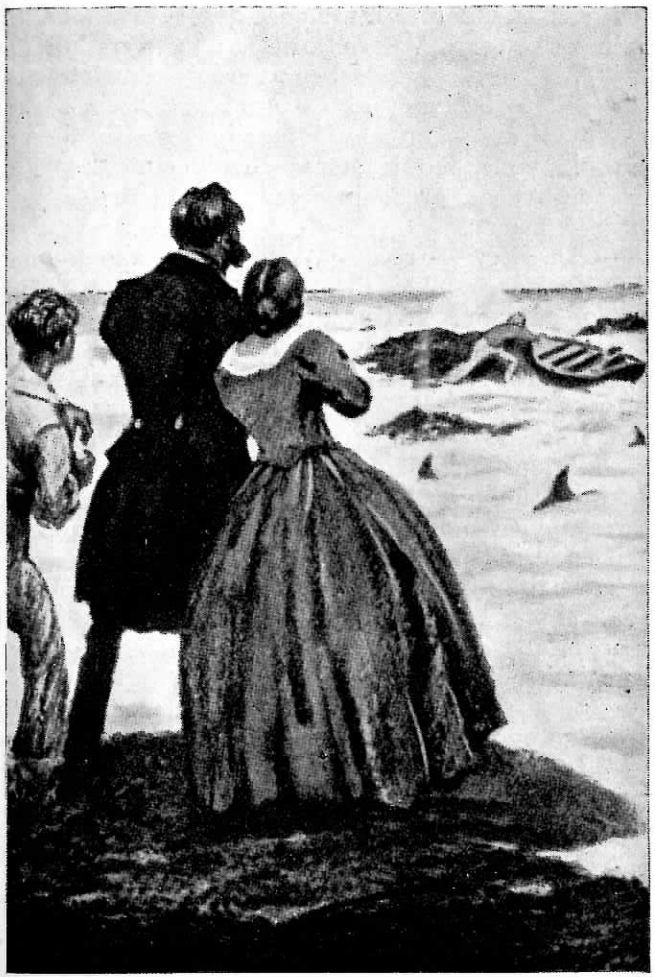

ga ja znam. Ja ću otići. Ovako bismo dvostruko rizikovali, a uludo. Gospodine Seagrave, naložite mu, neka se vrati. Vas će poslušati. Ja to iziskujem.

— Williame, — reče Seagrave, — vrati se odmah, ja ti nalažem.

William se pokori; no još prije nego što je on izišao iz vode, bio je starac Ready između prvih litica otplivao k grebenju i sad između dvije litice uperio k čamcu.

— Ah, oče, — reći će William, — ako pogine taj dobri starac, nikad to ne ću prežaliti. Čini mi se gotovo, da sam krivo uradio, što sam te poslušao. Gledaj, oče, jedan — dva — tri morska psa, posve blizu. Propao je. Gledaj, opet je u dubokoj vodi. Bog ga čuvao! O Bože, usliši moju molitvu!

Seagrave, uz kojega je stajala žena, strepio je gledajući taj prizor. Zagledao se jedan čas u morske pse, koji su bili nekoliko stopa od obale, a onda uperio pogled u Readyjeve kretnje. Ako prođe duboku vodu među liticama, spasio se je, jer je čamac bio sad naišao na greben s one strane, gdje je plitka voda. Bio je silno tjeskoban trenutak. Naposljetku stigao Ready do grebena, uhvatio se rukama i uzeo se penjati.

— Spasio se je, je li? — šapne gospođa Seagrave, gotovo u nesvjestici.

— Jest, sad mislim, da jest, — odgovori Seagrave, kad je Ready stigao pod liticu, gdje mu je voda bila tek malo preko gležanja. — Mislim, da voda nije duboka između njega i čamca.

Za čas bio je Ready prešao liticu i uhvatio se za rub čamcu.

— Već je u čamcu! — klikne William. — Hvala Bogu!

— Jest, hvala Bogu, i od svega srca, — dometne Seagrave. — Gledaj te nemani, kako brzo plivaju amo-tamo: osjetile su u vodi svoj plijen.

— Gledaj, tata, Ready se otiskuje motkom s litice na duboku vodu. Sad je izmaknuo opasnosti.

Ali nije bilo tako. Kad je čamac udario o greben, napuknuo je na dnu, a kad ga je Ready potjerao u vodu, stao se odmah puniti vodom. Ready je motkom otisnuo čamac, što je god mogao, a maramom začepio rupu. To ga je spasilo, ali čamac je već do klupa bio pun vode, pa ako se samo makne Ready, ili makar Tommy, izvrnut će se čamac odmah, a treba da prijeđu duboku vodu između grebena i obale, kud plivaju morski psi.

Ready je opazio opasnost, te im doviknuo, neka na morske pse bacaju velike kamenice, što brže mogu, da ih rastjeraju. Tako i učiniše odmah Seagrave i William, a pomogle im i Junona i gospođa, koje su se razjunačile u toj prigodi.

Bacanje kamenja urodilo je željenim uspjehom. Morski su psi otplivali, a Ready se dovezao k obali, baš kad je čamac već tonuo i zamalo se nije izvrnuo. Predao je Tommyja, koji se je bio tako strašno uplašio, da nije mogao ni plakati, nego bio blijed kao krpa, pa zinuo i razrogačio oči.

Čim je Ready sišao na obalu, skoči mu William u zagrljaj i klikne:

— Hvala Bogu, što ste se spasili, Ready!

Gospodin i gospođa Seagrave uhvate ga za ruke i srdačno se porukuju s njim. A naposljetku gospođa, kako su je svladala čuvstva, položi glavu Williamu na rame i udari u plač.

Junona uhvati Tommyja za ruku i odvede ga, a on zaurla žalostivo.

— Dosta mu je kazne, — reći će William, — koliko je pretrpio straha. Ja bih zajamčio, da on nikad više ne će sjesti u čamac.

Kad su sutradan upitali Tommyja, zašto je otišao na čamac, odgovorio je, na veliko čudo svima: htio je da se odveze unaokolo k šatorima i da vidi, jesu li dozrele banane, pa kad pojede nekoliko, da se vrati još prije objeda, a da ga nitko ne vidi.

Ograda se od proštaca gotovo dovršila, a o vratima se uzeše dogovarati. Naposljetku su se složili, da će biti najbolja vrata od jake hrastovine, a jednu stopu od vrata da se načine unutri još i vratnice, tako da se između vrata i vratnica mogu uglaviti i naslagati kratki proštaci, pa da se mogu zabarikadirati, ako ustreba. Na taj će način vrata biti isto jaka kao i palisade.

Kad se je svršilo sve to, uzmu pregrađivati spremište za stanbenu kuću: izvade grane, koje su služile mjesto stijena, i zamijene ih brvnima od kokosova drveta. Nije prošla nedjelja dana, a palisade i vrata bili su gotovi.

Te su nedjelje morali i da kûpê prirod u vrtu, a nakon toga se opet prihvatili posla, koji im je potrajao još četrnaest dana. Kuća se najzad dovršila. Bila je mnogo veća, a dijelila se daskama na tri sobe: dvije sobe sa strane bile su spavaće, jedna za gospođu i za djecu, a druga za muškarce. Tako je kuća bila mnogo udobnija i zgodnija.

Iza nekoliko dana odu Ready i William još prije svanuća na obalu. Ready je kao i obično bio ponio svoj durbin, te je gledao na istok. Kako je držao staklo na očima, a nije ništa govorio, zapitat će ga William:

— Vidite li što, Ready, kad toliko dugo gledate onamo?

— Ili me varaju stare oči moje, ili nam valja strahovati, — odgovori Ready. — No za nekoliko će se časova odlučiti.

Na istočnom su se obzorju bili zgrnuli oblaci; no čim je iznad njih sinulo sunce, reći će Ready, koji je vazda upirao durbin na onu stranu:

— Jest, Williame, imam pravo. Ja sam i mislio, da su one tamne mrlje njihova smeđa jedra.

— Kakva jedra, Ready? — žustro zapita William.

— Na indijanskim čamcima, Williame; znao sam, da će doći. Uzmi staklo te pogledaj i sam; oči

su mi se sasvim zamutile, kako sam ih dugo napinjao.

— Jest, vidim ih, — odgovori William. — Bit će ih najmanje dvadeset-trideset.

— A u svakom čamcu dvadeset-trideset ljudi.

— Bože mili! Šta ćemo mi, Ready? Kako će mi se uplašiti sirotica mati! Strah me je, da se ne možemo odbraniti od tolikog mnoštva.

— Možemo mi, Williame, mnogo, i moramo mnogo uraditi. Ima ih na stotine divljaka, bez sumnje; ali sjeti se, da mi imamo palisade, preko kojih se oni ne će lako popeti, i imamo mnogo pušaka i municije, možemo se dakle valjano boriti; možda ćemo ih i suzbiti, jer oni imaju samo toljage i sulice.

— Kako brzo dolaze, Ready! Za jedan će sat stići.

— Ne će ni za dva sata. Ali ne smije se gubiti vrijeme. Otrči, Williame, kući i mahni ocu, neka dođe. Zovni Junonu, i ona će nam pomoći.

Za nekoliko časaka stigao je Seagrave. I on pogleda na durbin.

— Jest zaista, — reče, — strahovita premoć, s kojom se valja boriti.

— Bit će ih pet-šest stotina, i ljuto ćemo se morati boriti, možda nekoliko dana.

— Uzdajmo se u Boga, a mi ćemo učiniti štogod možemo.

— Borit ću se ja za svoj život, — reče Ready, — makar mi i ne vrijedio mnogo, a i za vas i za vašu porodicu. Ne ću da zaglavim od te divljačke ruke. Ali ne treba oklijevati, a i brzo ćemo se pripraviti. Za palisadama ćemo naći jaka mjesta, gdje ćemo dočekati navalu, i odakle nam je zgodno

otvoriti vatru na njih. No najprije ćemo otići u staru kuću te odnijeti živež i sve što će nam trebati. Prenijet ćemo sve za palisade, jer staru će kuću oni možda sasvim razoriti. Unijet ćemo i veliko bure s vodom, da nam bude vode za dvije-tri nedjelje. A ako budemo imali vremena, uhvatit ćemo i nekoliko kornjača.

Dok su se vraćali kući, bila je Junona već unijela barut i naboje.

Djeca su još bila u krevetima i spavala, te nisu ništa opazila. Kad su ustala i bila odjevena, pomolili su se svi Bogu i zamolili ga za pomoć. Požurili su se još na zajutrak, ali im se nije jelo. Gospođa Seagrave grlila je svoju djecu, a za čudo bila je sabrana.

— Ta je napetost najgora, — reče ona. — Voljela bih, da su već došli.

Za čas se vrati Seagrave i javi, da su čamci nadomak obali, i očito je, da divljaci znaju prolaz između grebenja, jer su ravno onud ušli, a jedra su spustili. Ready i William motrili su ih sakriveni za kokosovce.

— Samo da ne ostanu predugo! — reče gospođa.

— Ne boj se! No bolje je da motre kretnje neprijateljeve do posljednjeg časa.

Za tog razgovora za palisadama motrili su Ready i William divljake, koji su velikim dijelom bili već sišli s čamaca, a i drugi se žurili za njima. Svi su bili išarani, na njima bojne kabanice i perje, a oboružani kopljima i toljagama. Očito je, da nisu došli s miroljubivim nakanama.

William, koji ih je promatrao na durbin, reći će Readyju:

— Kako izgledaju divlji i okrutni! Ako nas svladaju, zacijelo će nas poubijati.

— O tom nema sumnje; no mi se moramo junački boriti, da nas ne svladaju. Zacijelo će nas ubiti, a možda iza tog i pojesti.

William zastrepi od te misli, a onda će odlučnim glasom:

— Ja ću se boriti, dok je u meni daha. No evo njih, brzaju k nama.

— Jest, ravno k staroj kući; ne smijemo dulje oklijevati. Hajdemo, Williame!

— Učinilo mi se je, — reći će William, — baš kad smo odlazili, da sam u daljini opazio neki jedrenjak.

— Po svoj je prilici kakav čamac, koji se je za noći odvojio od drugih. Hajdemo brže, Williame, oni su udarili u viku.

Za pol minute stigli su palisadama, ušli, zatvorili vrata i zabarikadirali se proštacima, koje su bili priredili za vratnice.

IX

OPSJEDNUTI OD DIVLJAKÂ

Glasna divljačka cika ispunila je gospođi Seagrave srce stravom; na svu sreću, nije vidjela išarana tjelesa i divlje likove, jer bi se još ljuće prestravila. Mali Albert i Carolina, uplašeni, objesili joj se o vrat; Tommy je marljivo jeo, jer nije bilo nikog, da mu kao obično smeta: Junona je bila zaposlena napolju, pa je radila marljivo i srčano. Seagrave je u palisadama probio rupe puškarnice, da mogu iz zaklona pucati, a William i Ready čekali su s nabijenim puškama.

— Sad su se zabavili oko stare kuće, — primijeti Ready, — ali to ih ne će dugo zadržati.

— Evo dolaze, — odgovori William; — i gledajte, Ready, nije li to jedna od onih žena, koje su nam utekle?

— Pravo veliš, Williame, jedna je od njih. Ah, stali su. Nisu se nadali palisadama. Gledaj, kako se skupljaju i razgovaraju; dogovaraju se, šta će raditi. Onaj visoki valjda im je koji od vođa. Ja sam, Williame, doduše nakan da se borim iz sviju sila, ali mi je nemilo da otpočnem prvi; pokazat ću se zato nad palisadama, pa ako me napadnu, mirne ću duše početi da pucam.

— No pazite, da vas ne pogode, Ready!

— Nema velikog straha, Williame. Evo dolaze.

Ready se uspravi u visini za palisadama, da ga vide divljaci. Nastade strahovita krika. Desetak sulica bacilo se k njemu, a tako su dobro nanišanili, da bi bio poginuo, samo da se nije onog trena sklonio za palisade. Tri-četiri sulice zabole se i podrhtavale u palisadama, baš ispod vrha, a druge popadale iza palisada.

— Sad, Williame, nanišani dobro! — no prije nego što je William ispalio pušku, već je bio opalio Seagrave, koji je stao u ugao, da vidi, ako bi divljaci zaobišli na drugu stranu, i visoki vođa pade na zemlju.

Ready i William pripucaju također, i još dva se divljaka sruše, uz kriku njihovih drugova. Junona

im je dodavala nabijene puške i primala ispaljene, a gospođa, koja je bila odredila Carolini, neka pazi na malog brata, i Tommyju, neka bude miran i dobar, izišla, zaključala djeci vrata i pohitala da pomogne Junoni nabijati puške.

Sulice su sad letjele zrakom, i sva sreća onima iza palisada, što su bili probili puškarnice i ne moraju da se promaljaju, jer bi grdno nastradali. Krika je sve rasla, a divljaci otpočeli navalu sa svih strana. Najokretniji, koji su se verali kao mačke, stizali su već na vrh palisadama, no čim bi im se glave javljale gore, zgađale su ih puške tako sigurno, da su mrtvi padali pred palisade.

Ta je borba potrajala dulje od jednog sata, a onda divljaci, koji su izgubili mnogo ljudi, odustanu od navale, pa su i branioci za palisadama mogli odahnuti.

— Bilo kako bilo, — reče Ready, — od ovog im boja nema velikog probitka. Dobro smo se borili, a ti si se, Williame, držao tako, kao da si othranjen za to. Ja mislim, da nisi ni jedan jedini put promašio.

— Mislite li, da će oni sad otići? — zapita gospođa Seagrave.

— O, ne će, gospođo, ne će još. Sve će oni pokušati još, prije nego što nas se okane. Vi vidite, da su junačni ljudi, a očito je, da su otprije znali, šta je puščani prah, jer bi se inače bili jače preplašili od pucnja.

— Jesu li svi otišli? — zapita William, koji je bio sišao k materi.

— Nisu, — odgovori Ready, — vidim ih između drveća; posjedali su u krug i valjda se dogovaraju.

— No ja sam žedan, — primijeti William. — Donesi mi, Junono, malo vode!

Junona ode k velikoj bačvi, da Williamu učini po volji, ali se za čas vrati sva zaprepaščena.

— Oh, gospodine, oh gospođo, nema vode, nestalo je vode.

— Nestalo vode! — zaviknu Ready i svi drugi u jedan glas.

— Nema, ni kapi nema u bačvi.

— Ja sam je napunio do vrha, — uzvikne Ready sav uozbiljen; — bačva ne curi, to znam sigurno; kako se je to dakle dogodilo?

— Ja mislim, da sad znam, — reče Junona. — Sjećate li se, prije dva-tri dana poslali ste Tommyja, da u maloj vedrici zagrabi na vrelu vode. Znate, kako se je brzo vratio, i vi ste mu rekli, da je dobar dječak. Zacijelo je Tommyja mrzilo ići na vrelo, pa je vazda grabio vodu iz bačve i tako ju ispraznio.

Junona ode po Tommyja. Slutnja joj je bila sasvim istinita. Tommyju se sviđalo, što ga hvale, kako brzo donosi vodu, pa je otvorio slavinu i ispustio svu vodu. Sad je plakao i obećavao, da ne će više dirati vodu.

— Prekasno ti je obećanje, — primijeti Seagrave. — Tako nam je dosudio Bog, da sve, što mi pomno udešavamo i pripravljamo, kvari ovo besposleno dijete, pa se moramo pokoriti božjoj volji.

— Istina je, — doda Ready, — i sva nam je nada sad, da su se divljaci možda izmorili te će otići s otoka.

— Da imam samo malo vode za djecu, ne bih marila, — reći će gospođa Seagrave, — ali mi je žao malih jadnika. Zar nije nigdje, Junono, ostala koja kap?

Junona odmahne glavom.

— Sve je nestalo, nema nigdje.

Gospođa reče, da će otići i razgledati, te ode s Junonom u kuću.

— Zlo je to i naopako, Ready, — primijeti Seagrave. — Da kojom srećom sada zapljušti kiša, pa da nahvatamo kišnice!

— Nije nikako na kišu, — odgovori Ready.

— Ja bih volio, — reći će William, — da se divljaci vrate; što prije dođu, to će se prije odlučiti.

— Sumnjam, da će se vratiti danas; sva je prilika, da će se vratiti noćas, a ja se noćne navale bojim gore nego danje. Moramo se pripraviti za nju.

— Ta šta možemo uraditi, Ready?

— Možemo najprije povrh sadašnjih palisada pribiti još po nekoliko dasaka na kokosova stabla, da povisimo palisade i da bude teže prelaziti preko njih. Neki su ljudi gotovo i prešli preko njih. Zatim se moramo postarati, da bi imali veliku vatru, koja bi nam svijetlila, da se ne borimo u mraku. Oni će nas doduše onda bolje vidjeti, ali sulice im ne mogu prolaziti kroz puškarnice. Za vatru imamo dosta katrana, a palit ćemo je tek onda, kad budemo napadnuti. Onda ćemo vidjeti, kud oni kane provaliti, i imat ćemo dobre nišane.

— Ideja vam je vrlo dobra, Ready, — odobri mu Seagrave, — a da nije te nesretne oskudice u vodi, bio bih zaista uvjeren, da ćemo ih odbiti.

— Po svoj ćemo prilici mnogo pretrpjeti, nema sumnje; no tko bi i znao, šta će nam donijeti sutrašnji dan.

— Istina je, Ready. Vidite li sada divljake?

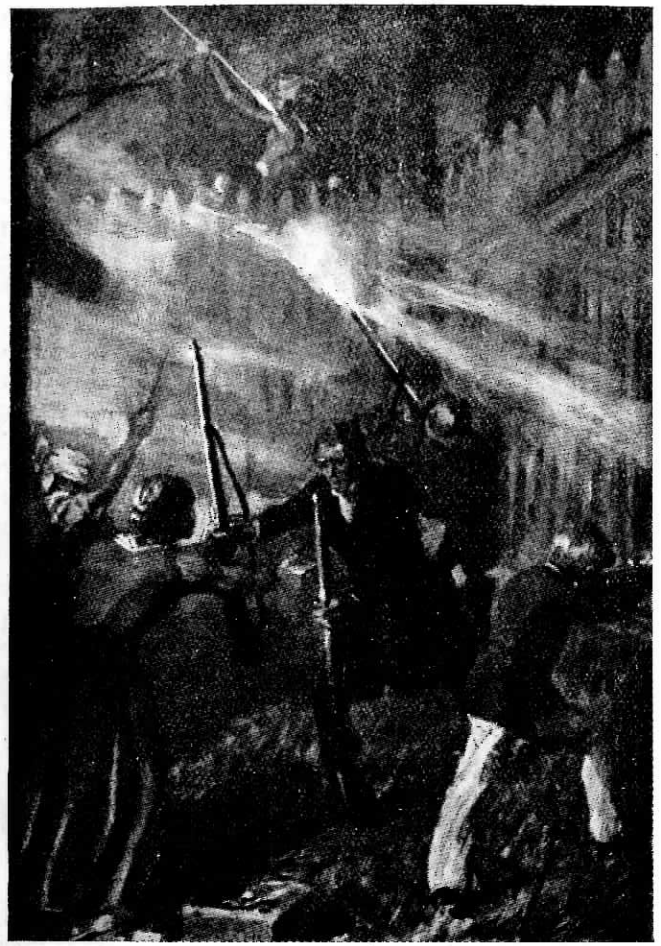

— Ne vidim. Otišli su odande, gdje su se dogovarali, a i ne čujem ih; mislim, da su se zabavili oko svojih ranjenika i mrtvaca.

Kako je Ready i slutio, nisu više navaljivali za dana, te su on, William i Seagrave marljivo poradili i sa tri strane povisili palisade barem za pet stopa, da se divljaci ne mogu uzverati. A za vatru su pripravili katransko bure, u kojem su izmiješali kokosovo lišće, drva i katran, da bude jaka vatra. Nisu ni ručali ni večerali, jer su imali samo usoljene svinjetine i govedine i živih kornjača, pa bi samo još gore ožednjeli.

Jadna su djeca trpjela ljuto; mali je Albert jadikovao i vikao: »Vode, vode!« Carolina je znala, da nema vode, pa je sirotica mirovala, ma koliko se patila; a Tommy, krivac tolikim nevoljama, bio je najnestrpljiviji, te je neko vrijeme rikao, dok se Ready nije rasrdio na njegovo ponašanje i odvalio mu ćušku, a na to je Tommy stišao svoju riku do cviljenja, od straha da ne izvuče još koju ćušku.

No dječji su cvilež brzo nakon sumraka zaglušili svojom krikom divljaci, koji su sad, kako je i prorekao Ready, udarili u noćnu navalu. U jedan su mah napali sa svih strana na palisade i uznastojali da se uzveru na njih. Bacali su tek malo sulica, nego je bilo jasno, da kane provaliti svojim mnoštvom. Bila je sva sreća, što je Ready bio oprezan te je povisio palisade, jer bi se divljaci zacijelo bili popeli. Još prije nego što je Junona i bila zapalila vatru, uzverala su se tri-četiri divljaka, pa su ih William i Ready oborili s vrha palisada.

Kad se je razgorjela vatra, lakše su zgađali divljake i mnogi su popadali penjući se na palisade. Navala je potrajala dulje od sata, a onda su divljaci

opet uzmakli, te kao i prije ponijeli svoje mrtve i ranjenike.

— Sada će, mislim, posjedati u čamce i otići s otoka, — reče Seagrave Readyju.

— I ja bih to želio; nije nemoguće; ali tko bi znao! Dobro bi bilo, kad bismo pazili na neprijateljeve kretnje. Evo vidite, taj je kokosovac, — pokaže Ready jedno od onih stabala, na koja su bile pribivene palisade, — mnogo viši od drugih; da u njeg pozabijamo u razmacima od jedne stope klince, mogli bi se lako penjati i odande razgledavati sav zaliv; onda bismo znali, šta neprijatelji kane. Ni jedan se neprijatelj ne bi mogao neopažen približiti, a bilo bi nam dovoljno vremena i da siđemo, prije nego što bi se on poslužio svojom sulicom.

— Mislim, da vi imate pravo, Ready, — odgovori mu Seagrave, — ali na svaki način ne bih htio da to činimo prije dana, jer možda koji divljak vreba ispod palisada.

Seagrave ode u kuću; Ready odredi, neka William legne i prospava dva-tri sata, a on će dotle stražiti. Ujutro će malo prileći i on, dok ne iziđe Seagrave.

— Ne mogu ja spavati, Ready, ja ginem od žeđe, — odgovori William.

— Jest, muka je to — osjećam i sam, no kako je tek jadnoj djeci! Njih mi je najžalije.

— Meni je, Ready, najžalije moje majke, — odgovori William; — njoj je zacijelo smrtna muka, kad gleda kako se djeca pate, a ne može da im pomogne.

— To je zaista, Williame, najgora strahota materinskomu srcu; no možda će ti divljaci sutra otići, i onda ćemo zaboraviti svaku oskudicu. A sad lezi, Williame, makar i ne mogao spavati.

Međutim je Seagrave bio otišao u kuću. Zatekao je djecu, gdje još jauču za vodom, ma koliko ih milovala i laskala im mati, koja se je u suzama nadvijala nad malog jadnika Alberta. Junona je bila otišla s motikom i kopala što je dublje mogla, ali uzalud, te se vratila mrka i očajna. Nije bilo druge pomoći nego strpljivosti, a u tako male djece nema strpljivosti. Jedina Carolina nije ništa govorila. Seagrave je ostao neko vrijeme uz ženu i mirio djecu; kad je izišao, nađe Readyja na straži.

— Ready, — reći će mu, — volio bih, neka me sto puta napadnu divljaci i da se branim, nego da pet časaka gledam, kako mi se muče žena i djeca.

— Vjerujem, gospodine, — odgovori Ready, — ali nadajmo se, da će biti bolje; divljaci će po svoj prilici nakon tog drugog poraza otići s otoka.

— Kamo sreće! No ja sam došao, da vas odmijenim na straži, Ready. Ne biste li vi malo spavali?

— Hoću malo, a vi me zovnite za dva sata. Dotle će svanuti i ja ću na posao, a vi možete malo prileći.

O svanuću se probudi Ready i zamijeni Seagrava, ali taj se ne vrati u kuću, nego legne na kokosovo lišće, gdje je i Ready spavao uz Williama. Ready donese klince i čekić, zovne Williama, da mu pomogne, i oni uzmu zabijati klince; jedan je izglédao, ne približuju li se divljaci, a drugi radio. Za manje nego za sat pozabijali su klince do vrha triju stabala, odakle je bio izgled i po zalivu i po otoku. William, koji je zabio posljednje tuce klinaca, razgleda se i vrati se onda k Readyju.

— Sve ja vidim, Ready: srušili su staru kuću, i većinom su polijegali oko nje, a pokrili se svojim

bojnim kabanicama; nekoje žene odlaze i dolaze od čamaca, koji stoje još uz obalu, gdje su se iskrcali.

— Jesi li vidio kojega od mrtvih?

— Nisam, ali ću se odmah popeti opet. Usne me peku, Ready, i otekle su mi; koža mi se ljušti. Nisam ni sanjao, da je takva strahota, kad nemaš vode. Nadao sam se, da ću na drvetu naći koji kokosov orah, ali nema ni jednog.

— A da si i našao, u ovo godišnje doba nema u njima mlijeka. No ako danas, Williame, ne odu divljaci, moramo nešto učiniti. Želio bih, da se popneš i vidiš, ne kreću li.

William se popne opet navrh drveta i ostane gore nekoliko minuta; kad je sišao, reče:

— Svi su poustajali i vrve kao pčele. Izbrojao sam sto i šezdeset ljudi. Kod čamaca ima samo osam ili deset žena, koje nose mrtve, mislim. Nisam mogao pravo da razaberem.

Sa vrha kokosovca vidjeli su prije podne, kako divljaci obdržavaju ratno vijeće; posjedali u krug, a jedan stao u sredinu, maše toljagom i sulicom i govori. Poslije podne se prekinulo vijećanje, a divljaci uzeli na sve strane obarati drveće i skupljati sve grmlje.

Ready je stražio dugo, a naposljetku sišao pred zalazak sunčani.

— Gospodine Seagrave, — reći će, — po mojem sudu ne će noćas biti navale, ali sutra nam se valja nadati nečemu vrlo ozbiljnomu; divljaci ruše drveće i sjeckaju granje; posao im je spor, jer su im kamene sjekire i ne sijeku valjano; ali ustrajnost i mnoštvo prevladat će sve, a ja bih rekao, da će raditi cijelu noć.

— A šta mislite, Ready, da oni kane?

— Ili kane pred palisadama nagomilati drva, da se po njima popnu, ili nagomilati i zapaliti, da nas istjeraju dimom.

— Mislite li, da će uspjeti?

— Ne će bez teških gubitaka; možda ćemo ih suzbiti, ali će borba biti ljuta, ljuća od ikoje dosad. Ne bojim se, da bi nas upalili, samo da nije dima. Kokosovo drveće, pogotovo s korom, kao što su naše palisade, dugo tinja, ali ne gori lako, kad stoji uspravno, a granje će planuti, ali ne će dugo gorjeti.

— No u ovakvoj muci, gdje nemamo vode, hoćemo li mi imati snage da ih dočekamo u zagušljivom dimu i plamenu? Mi ćemo iznemoći.

— Nadajmo se, da će sve biti dobro, i radimo sve što možemo bolje, — odgovori Ready. — I pamtite: ako ja nastradam, a vama ne bude nikakve nade da ćete ih nadvladati, okoristite se dimom, umaknite u šumu i otputite se k šatorima. Vi ćete to već pogoditi. Oni će naložiti vatru s morske strane, da dim udara na vas, a vi ćete umaknuti na drugu stranu. Williamu sam pokazao, kako će izbiti jednu palisadu, ako ustreba. Ako divljaci provale i osvoje ovo, ne će oni u prvi mah ni tražiti vas, a možda ni kasnije, kad se dokopaju svega, što je u kući.

— Zašto vi velite, Ready: ako nastradate? —

— Zato, Williame, jer kad oni naslažu granje, da se mognu popeti na palisade, mogu ja biti ranjen, ili mogu zaglaviti, baš kao i ti.

— Dabogme, — odgovori William, — ali nisu oni još provalili, a i bit će im ljute borbe.

Onda će reći Ready Seagravu, da će na stražu, a o ponoći će zovnuti njega. Za ta dva dana bili su vrlo malo jeli. Bila je ispečena kornjača, ali kako su od jela samo još gore žednjeli, nisu ni djeca htjela

da jedu. Muke su sada bile strahovite, a sirotica gospođa Seagrave bila je već sva izvan sebe.

Čim je Seagrave ušao u kuću, zovne Ready Williama i reče mu:

— Williame, moramo doći do vode. Ne mogu da gledam, kako ginu jadna djeca, a ne mogu da gledam ni nevolju tvoje majke. Osim toga, bez vode ne ćemo sutra ni moći da odbijemo divljake. Nakanio sam zato da uzmem bačvicu i da siđem na vrelo po vodu. Pošlo mi za rukom ili ne pošlo, pokušati moram, pa ako poginem, neka bude!

— Ta zašto, Ready, ne puštate mene da pođem?

— Najviše zato, — odgovori Ready, — jer mislim, ti to ne bi izradio onako, kako ću izraditi ja. Zaodjenut ću se bojnom kabanicom i okititi perjem onog divljaka, što je pao preko palisada, neka misle, da sam od njihovih; a i ne ću ponijeti nikakvo oružje osim sulice. Sad pazi: ti ćeš me ispustiti na vrata, a kad izađem, zatvori ih prečagom, da budete sigurni, ako bi navalili divljaci. Pazi na moj povratak i budi pripravan da me pustiš unutra. Razumiješ li me?

— Razumijem sasvim, Ready. Ali ja se bojim, da vas ne stigne nesreća, a onda je nevolja!

— Ne može se drugačije, Williame. Voda se mora dobaviti po što po to, a sada je bolje pokušati nego kasnije. Divljaci su prestali raditi, te jedu; ako ikoga sretnem, srest ću jedino koju ženu.

Ready ode po burence, okiti glavu perjem, obuče divljačku bojnu kabanicu, uprti burence i uzme sulicu. William mu tiho otvori vrata, pa kad su se uvjerili, da se nitko ne sakriva pod palisadama, porukovali se oni i Ready izađe. Brzo je prošao čistinu pred palisadama i dohvatio se kokosove šume. A William prečagom zakrčio vrata i ostao na straži.

Napeto je i tjeskobno prisluškivao svakomu šušnju, svakomu listu, koji zašušti na vjetru, a uza se držao napetu pušku.

Potrajalo je tako nekoliko minuta, i William uze misliti, kako je već vrijeme Readyju da se vrati. Nema mu do vrela sto koraka, a još se ne čuje, da dolazi. Naposljetku mu se učini da čuje tihe korake. I jest, Ready se je vraćao, bez ikakve nezgode. William uhvati rukom prečagu, da je odmakne i otvori vrata, a uto začuje neku gužvu i kao da je netko pao pred vratima. Odmah on otvori vrata, baš u onaj čas, kad ga je Ready zovnuo imenom.

William zgrabi svoju pušku i istrči; Readyja zateče u borbi s jednim divljakom, koji ga je svladao i uperio mu sulicu u prsa. Za jedan tren nanišani William i opali, a divljak se mrtav sruši uz Readyja.

— Unesi brže vodu, Williame! — iznemoglim glasom izgovori Ready. — Ja ću uznastojati da otpužem.

William zgrabi burence i unese ga; onda se požuri k Readyju, koji je klečao. Kad je Seagrave čuo pušku, istrči, a kad je vidio, da su otvorena vrata na palisadama, dođe za Williamom, koji je Readyja bio prihvatio, te ga i on uhvati za drugu ruku, i tako je Ready teturajući ušao u palisade.

— Jeste li ranjeni, Ready? — zapita William.

— Jesam, sinko dragi, jesam: probo mi je sulicom prsa. Vode, brže, vode!

— Bože mili, kad bi je imali! — reče Seagrave.

— Imamo, oče, — odgovori William, — ali nas je skupo stajala.

William otrči po vrčić i Ready se pomamno napije.

— Sad me, Williame, položi na to kokosovo granje, odnesi drugima vode, a kad se svi napiju, vrati se k meni. Ne kazuj majci, da sam ranjen. Učini, kako te molim.

— Molim te, oče, odnesi ti vodu, — zamoli William; — ja ne mogu odlaziti od Readyja.

— Hoću, sinko, — odgovori Seagrave, — ali najprije se napij ti.

William je već bio iznemogao, te kad se je napio vode, odmah je oživio, a onda, dok je Seagrave pohitio s vodom k djeci i ženama, zabavio se on oko Readyja, koji je teško disao, ali nije ništa govorio.

Seagrave se je dva puta vraćao po vodu, dok se nisu svi napili, a onda se vratio k Williamu, koji je bio razdjenuo Readyja, da mu pretraži ranu.

— Bilo bi bolje da ga odnesemo, gdje je drugo kokosovo granje; tamo će udobnije ležati, — reći će William.

Ready prošapće:

— Još vode!

William mu dade još, a onda ga uz očevu pomoć prenese na zgodnije mjesto. Čim su ga položili, legne Ready na bok i krv mu poteče.

— Sad mi je bolje, — izgovori on tihim glasom; — poveži mi, Williame, ranu; u starca čovjeka nema mnogo krvi.

Seagrave i William istraže mu ranu: sulica mu se je bila duboko zabola u pluća. William razdere svoju košulju u trakove i poveže mu ranu, da mu zaustavi krv.

Uto iziđe iz kuće gospođa Seagrave i uzvikne:

— Gdje je taj dobri čovjek, taj junak, da ga blagoslovim i da mu zahvalim?

Seagrave joj pristupi i reče joj:

— Ranjen je, draga moja, a bojim se, da je teško ranjen.

Gospođa klekne uz Readyja, uhvati ga za ruku i udari u plač.

— Nemojte me oplakivati, draga gospođo, — progovori Ready; — moji su dani bili odbrojani; žalim samo, što vam ne ću više biti na korist.

— Mili, dobri starče, — odgovori mu gospođa, — ma kakva nam bila sudbina po volji božjoj, ne ću ja nikad zaboraviti, dok živim, šta ste vi učinili meni i mojima.

Onda se nadvije nad njega, poljubi ga u čelo, ustane i ode plačući.

— Williame, — reče Ready, — ne mogu da govorim. Digni mi malo glavu, a onda otiđi. Bit će mi bolje, kad budem mirovao. Razgledaj se i vrati se za pola sata. Bolje će mi biti, dok malo drijemnem.

William i Seagrave učine Readyju po volji, iziđu i razgledaju sve oko palisada.

— To je žalosna zgoda, — progovori Seagrave.

William kimne glavom i odgovori:

— Nije mene pustio da pođem, a ja bih volio da sam pošao po vodu. Bojim se, da je ljuto ranjen.

— Mislim, da ne će ozdraviti. Teško će nam sutra biti bez njega, ako nas napadnu; jako se bojim, kako će se svršiti.

— I ne znam, oče, šta bih rekao, ali otkad sam se napio vode, osjećam dvostruku snagu.

— I ja, sinko dragi; ali šta će dvojica protiv tolike sile?

— Ako nam mati i Junona budu nabijale puške, — odgovori William, — svakako ćemo moći da uradimo toliko, koliko i nas trojica, dok smo bili onako iznemogli.

— Možda, dragi Williame; bilo kako mu drago, mi ćemo uraditi štogod možemo, jer se borimo za svoj život i za život naših najdražih.

William ode tiho k Readyju. Starac je drijemao, možda i spavao. Dječak ga zato nije bunio, nego se vrati k ocu, te njih dvojica unesu burence s vodom u kuću. Pošto su sad utažili žeđu, osjete svi i glad.

Bilo se je gotovo već razdanilo, kad je William, koji je nekoliko puta prilazio tiho k Readyju, da se uvjeri, spava li, zatekao ga otvorenih očiju.

— Kako vam je, Ready? — zapita William.

— Miran sam i lako mi je, Williame, i nemam silnih bolova; ali propadam i ne ću dugo izdržati. Ako budete morali uzmaknuti iz palisada, ne vodite brigu o meni, nego me ostavite, gdje sam. Meni nema života, a da me povedete, samo bih brže umro.

— Volijem umrijeti s vama, nego da vas ostavim, Ready.

— Ne, to bi bilo krivo i ludo; ti moraš izbaviti majku, braću i sestru; obećaj mi, da ćeš uraditi po mojoj želji.

William se je skanjivao.

— Opominjem te, Williame, na tvoju dužnost. Znam tvoja čuvstva, ali se ne smiješ povesti za njima. Obećaj mi to, jer ćeš me inače jako razjaditi.

William stisne Readyju ruku; srce mu je bilo prepuno i nije mogao da govori.

— Oni će, Williame, doći, kad se razdani — ja barem mislim tako; nemaš mnogo vremena da tratiš. Popni se na izglednicu i pripazi odande, doklegod budeš mogao, a zatim se vrati, da mi pripovjediš, šta si vidio.

William se odmah popeo na kokosovac i tamo je stražio sve do dana. O svanuću spazi divljake, kako

je svaki uprtio po tovar drva te dolaze k palisadama. On siđe odmah s drveta i zovne oca. Puške su bile nabijene, a gospođa Seagrave i Junona stadoše na svoja mjesta za palisadama, da nabijaju puške, čim budu ispaljene.

— Moramo pucati, čim budemo sigurni, da ćemo ih pogađati, Williame, — reče Seagrave, — jer što im jače spriječimo napredovanje, to je bolje.

Kad su prvi divljaci bili na pedesetak koraka, opale njih dvojica, i dva se čovjeka sruše; tako su nastavili da pucaju s velikim uspjehom prvih deset minuta; onda divljaci uzmu navaljivati u zbijenijim masama, a za opreznost su držali ispred sebe drva i njima se štitili. Tako su stigli do palisada i počeli gomilati svoja drva. Seagrave i William održavali su bez prestanka vatru, ali im nije bio onakav uspjeh kao prije.

Premda su popadali mnogi divljaci, drva su se malo pomalo gomilala, dok nisu dosegla gotovo do puškarnica na palisadama. A kad su divljaci stali slagati drva u kosom pravcu, bilo je očevidno, da se po njima kane popeti na palisade. Naposljetku, kad su valjda donijeli sva drva, povukli se oni podalje, za kokosovce.

— Otišli su, oče, — reče William; — no vratit će se, a mene je strah, da nam je onda kucnuo kraj i konac.

— I mene je strah, čestiti sinko moj, — odgovori Seagrave. — Oni su uzmakli samo zato, da priprave opću navalu, i tada će provaliti. Gotovo bih volio, da su zapalili drva; bili bismo utekli, kako nas je uputio Ready, no ovdje nam nema nikakve nade.

— Nemoj ništa kazivati majci, — reći će William. — Mi ćemo se braniti do krajnjih sila, a ako budemo svladani, božja je volja.

— Eno ih, Williame, dolaze jatom. Bog te blagoslovio, sinko! Uzdam se, da ćemo se sastati na nebu.

Divljaci su dolazili iz šume u zbijenoj masi i dali se u takvu dernjavu, da su se prestravile gospođa Seagrave i Junona, ali nisu uzmakle. Kad su im se opet približili divljaci na pedesetak koraka, pripucaju na njih. Na vatru je odgovorila krika na sav glas, i divljaci su već bili do podnožja nagomilanim drvima, kad i njihovu kriku i pucnjavu iz pušaka zagluši mnogo jača pucnjava, a za njom praska i krhanje kokosovih stabala, tako da su obje strane zaprepašćene zastale. Pucanj zaredao za pucnjem, zemlja se izbrazdala, a divljaci bez broja popadali.

— To je, oče, zacijelo top sa broda, — reče William. — Mi smo se spasili — mi smo se spasili!

— I ne može ništa drugo biti; mi smo se spasili, a spasilo nas je čudo, — odgovori Seagrave nadasve iznenađen.

Divljaci, zaprepašćeni, zastadoše u navali. Zrakom je gruhala gromovita topovska pucnjava; topovski su metci hujali i šišali kroz kokosov gaj. A kad je brod zagruhao svim topovima sa svog boka, okrenuli su divljaci i udarili u bijeg k svojim čamcima: nije pred očima ostao ni jedan jedini.

— Mi smo se spasili! — klikne Seagrave i zagrli ženu, a ona se baci na koljena i digne sklopljene ruke za hvalu Bogu.

William se popne brže na kokosovac i zavikne svojima, kad su opet zagruvali topovi:

— Velika škuna (brod), oče; ona puca na divljake u čamcima; neki su potonuli. Čamac s oružanim ljudima vozi se k obali; već su kod rta, gdje je vrt.

Iza toga siđe William hitno s drveta, te brže-bolje raskrči vrata na palisadama. Kad je odmaknuo posljednji proštac, začuje napolju korake osloboditeljâ.

On otvori vrata, i za tren se stvori u zagrljaju kapetana Osborna.

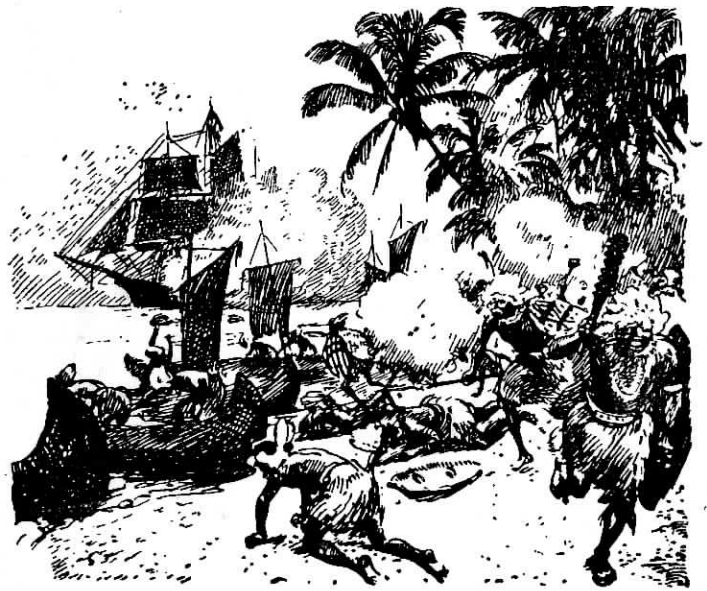

X

READYJEVA SMRT

Kako se je kapetan Osborn stvorio tu baš u ovako sretan tren?

Sjećamo se, kako je prije nekoliko mjeseci prošao kraj otoka neki brik, i kako su se oni na otoku razočarali, što im se brik nije više javljao. Ali na briku su bili opazili njihove znakove, a i opazili su na zastavi ime »Pacifik«. No ljuta je bura otjerala brik k jugu, i on je odjedrio u Sydney.

Kad su Mackintosh i mornari s »Pacifika« odnijeli kapetana Osborna na čamac, bio je još u nesvjestici, ali se stao pomalo oporavljati. Nakon burne noći oporavio se on tako, da je od Mackintosha čuo, šta se je dogodilo i otkud se je našao na moru u čamcu. Ujutro se stišao vjetar, i oni srećom naiđoše na brod, koji je plovio na Tasmaniju, i on ih sve primio.

Po Mackintoshevu izvještaju nije kapetan Osborn sumnjao, da je porodica Seagrave poginula, te je po dužnosti svojoj javio vlasnicima, da je propao brod i oni na njemu.

Na Tasmaniji se kapetanu Osbornu jako svidjela lijepa i plodna zemlja, te on odluči da kupi posjed i tamo se naseli. Tako je i učinio, ali kad se je slučajno desio u Sydneyju, stigao je onaj brik i javio,

da se na onom otočiću nalaze bijeli ljudi, a istakli su zastavu s imenom »Pacifik«.

Kad je kapetan Osborn čuo to, raspitao se i doznao, da se otok nalazi u onoj širini i duljini, gdje su oni ostavili svoj brod. Bio je sad uvjeren, da se je porodica Seagrave po nekom čudu spasila. Javio je to odmah guverneru, te su mu stavili na raspoloženje oboružanu vladinu škunu, ako želi da ode u potragu za svojim putnicima.

Stigao je k otoku onog istog jutra, kad su onamo pristali i čamci s divljacima. A da je Ready pogledao na durbin, kad ga je William upozorio, da se vidi neki jedrenjak, bio bi on razabrao, da je to škuna, a nije divljački čamac, koji se je za noći odvojio od drugih čamaca.

Škuna je bila ušla među grebenje, a onda opet uzmakla i poslala svoj čamac, da nađe, gdje bi se usidrili. Čamac je spazio divljake na njihovim čamcima, a zatim čuo pucnjavu. Kad se je vratio k brodu, javio je, šta je vidio i čuo.

Po noći su opet čuli pucnjavu, i onda odluči kapetan Osborn, da se iskrca što prije. A još prije toga, kad su divljaci udarili jurišem na palisade, otvorio je on na njih vatru iz topova.

Teško je i zamisliti veselje gospodina i gospođe Seagrave, kad su ugledali starog prijatelja kapetana Osborna.

Kad su ga obavijestili o nesreći starca Readyja, pohitio je s mjesta k njemu. Ready ga je odmah poznao po glasu, jer oči su se starčeve bile već zamutile i nije više vidio.

— To je kapetan Osborn, znam ja, — izgovorio je Ready iznemoglim glasom. — Stigli ste u pravi

čas. Znao sam, da ćete doći, i uvijek sam to govorio. Neka vam bude hvala od čovjeka na samrti.

— Nadam se, da nije baš tako zlo, Ready. Mi imamo liječnika na brodu i ja ću vam ga odmah poslati.

— Nikakav liječnik ne može meni pomoći, — odgovori Ready. — Ne će proteći sat, a ja ću stupiti Bogu pred lice. Hvala Bogu, što je izbavio porodicu, ali moj je sat kucnuo.

Starac prekrsti ruke na prsima i ostade neko vrijeme u tihoj molitvi.

— Bit će bolje, da odemo, — reče kapetan Osborn; — on želi, da mu ne smetamo. Poslat ću za svaki slučaj po liječnika, premda slutim, da je uzalud, jer smrt već lebdi nad njim.

Gospodin i gospođa Seagrave odu s kapetanom Osbornom, svi u teškoj tuzi. Uz Readyja ostao je samo William, da mu dodaje vode, ako ustreba. Za nekoliko minuta otvori Ready oči.

— Jesi li ti ovdje, Williame? Ne vidim te. Slušaj me, dragi sinko. Pokopajte me pod drvećem iznad izvora. Želim da počivam tamo. Siromah mali Tommy! Ne kazujte mu, da mi je on prouzrokovao smrt. Zovni ga, i Junonu i Carolinu, da se oprostim s njima.

Williamu su suze tekle niz obraze, kad je pohitio kući, da ocu i materi javi Readyjevu želju. Onda dođoše svi na posljednji rastanak. Ready ih je sve zvao po imenu, jedno za drugim. Koga je zovnuo, kleknuo je i poljubio ga. Izgovarali su »zbogom« iznemoglim glasom, koji je najzad prelazio u šapat. Ostali su uz njega, šuteći i u suzama, a William je klečao i držao mu ruku, sve dok nije starcu klonula glava i on izdahnuo dušu.

— Svršio je, — tužno izgovori Seagrave, — a ja ne sumnjam, da će steći nagradu čovjeka dobra i pravednika. Blago onima, koji umiru u Gospodu!

Seagrave odvede ženu i djecu, a uz pokojnika ostadoše Junona i William. Sirotica je Junona plakala i jecala, kao da će joj srce pući. William je nastojao da je utješi.

— Ah, gospodine Williame, — govorila je, — često sam mislila i sad zaista mislim, Bog je njega poslao, da sve nas izbavi. Poživio je toliko, da uradi sve što je mogao, a onda se vratio na nebo.

— I ja mislim tako, Junono; a i ja bih želio, da tako poživim i tako umrem kao on.

William mu sklopi oči i ostane uz starca. A Junona ode i donese brodsku zastavu, te je polože na mrtvo tijelo.

Dotle se je kapetan Osborn dogovorio sa Seagravom, da se sutradan sve spakuje i prenese na brod, a preksutradan da se ukrca porodica.

Bude određeno, da se Junona odveze uokolo čamcem u malu luku i da doveze merino-ovce, koje su bile vrijedne, a sve druge životinje, osim pásâ, neka ostanu na otoku, za dobro onima, koji će možda u budućnosti dopasti ovamo u sličnoj nesreći, kao i momčad i putnici s »Pacifika«.

Bili su se uvijek nadali, da će Ready ostati u njihovoj porodici. A sada, kad su im se gotovo ispunile želje, bila im je još ljuća tuga, što su izgubili svoga spasitelja.

Posljednjega dana sva je porodica uranila, pomolila se i u svečanoj tuzi sačekala kapetana Osborna i momčad sa škune, da dođu na sahranu starcu Readyju. Oni su donijeli i lijes i u njeg položili Readyja.

Za pola sata udesilo se sve i povorka krenula. Šestorica mornara nosila su lijes, pokriven engleskom narodnom zastavom, i donijela ga do groba. Za lijesom je išla porodica Seagrave, kapetan i nekoliko momaka sa škune. Seagrave je izmolio smrtne molitve, uz jecaje Junonine. Grob se zatrpao i oni se šuteći vratili.

Na molbu Williamovu odredi kapetan tesaru, da oko groba načini hrastovu ogradu i ploču s pokojnikovim imenom i smrtnim danom. Kad se je i to svršilo, ode William s teškim uzdahom s groba.

Uto je kapetan Osborn bio došao i javio, da ih čamac čeka, i oni se odvezoše na škunu. Odande su upirali bez prestanka oči u otok. Naposljetku se digla jedra i brod se provezao kraj rta, gdje im je bio vrt. Oči su im još vazda gledale na onu stranu.

Junona i William stajali su straga. William je gledao kroz durbin, a kad ga je zapitao kapetan Osborn, šta gleda, odgovori on:

— Opraštam se sa Readyjevim grobom.

Kako su se vozili k zapadu, provezli su se kraj zaliva, u kojem su se bili iskrcali. Gospođa je Seagrave šuteći gledala, a onda će reći:

— Nikad ne ćemo biti sretniji nego što smo bili na tom otoku.

Otok se je sve manje razbirao. Nakon nekog vremena bilo je kopno nestalo i samo se vidjeli vršci kokosovcima, a malo pomalo počeli nestajati i oni. Kad se naposljetku nije vidjelo ništa više, zamaše Junona maramicom, a onda siđe, da sakrije svoju tugu.

Bio je neprestano povoljan vjetar, te su nakon dobra puta stigli za manje nego četiri nedjelje u Sydney, u luku, u koju su se i bili na »Pacifiku« uputili iz Engleske.

* * *

Moji će mladi čitaoci željeti po svoj prilici da još nešto doznadu o porodici Seagrave. Izvijestit ću ih, da je Seagrave, kao i patrijarh Job poslije svoje nevolje, našao umnožena stada svoja, kad je stigao u Sydney. Nastojnik, kojemu je povjerio svoje dobro, bio je marljiv i čestit, i premda je tvrdo vjerovao, da je sva porodica poginula i da će imetak dopasti u ruke dalekim srodnicima, nije ipak dopustio da se išta upropašćuje.

Gospodin i gospođa Seagrave poživjeli su dugo i udomili svu djecu. William je baštinio veći dio imetka od oca, kojemu je i dotle pomagao mnogo godina. Oženio se je i ima veliku porodicu.

Tommy je uza sve neprilike bio, kad je odrastao, valjan momak i stupio je u vojsku. Sada je on major, a uza sve teške poslove svoje marljiv je i maran oficir za oficirskim stolom.

Carolina se udala za pastora, te mu je izvrsna žena, a mali je Albert otišao k ratnoj mornarici i sad je kapetan.

Gospodin i gospođa Seagrave su pomrli, ali dobra Junona živi još na posjedu kod Williama, a najmilija joj je zabava njihati na koljenima njegovu djecu i pripovijedati im duge pripovijesti o otoku i onda ih rasplakati pripoviješću o smrti i sahrani starca Readyja.

A sada, draga djeco, kad sam vam ispripovjedio sve što znam, jedino se još nadam, da će vam se militi, što sam vam napisao, i od svega vam srca kličem: zbogom!

KONAC

GDJE JE ŠTO

		Strana
I.	U buri i pogibiji	5
II.	Brodolom i spasenje	27
III.	Put po koraljnom otoku	45
IV.	Novi dom	64
V.	Ready pripovijeda svoje doživljaje .	81
VI.	Na bijegu u Južnoj Africi	96
VII.	Readyjeve morske pustolovine . .	123
VIII.	Brod na dogledu. — Crni posjet . .	145
IX.	Opsjednuti od divljaka	176
X.	Readyjeva smrt	196

NAJNOVIJA IZDANJA „Zabavne Biblioteke"

Izbor najboljih pripovijedaka svjetske književnosti.

522. i 523. »JANE CARROLL«. Roman jedne Engleskinje i jednoga Irca od E. Temple Thurstona. Povijest jedne strasti, koja je junakinju pripovijesti povukla iz zaštićene atmosfere svog londonskog salona u vihor ogorčene borbe za samoodređenje Irske. Dublinski meteži, uloga protestantskih Ulsterovaca u sukobu s katoličkim Ircima, osnivanje irskih republikanskih armija i djelovanje irskih svećenika — sve je to izneseno objektivnim prikazivanjem engleskoga autora. Nad cijelom knjigom lebdi dašak ljubavi između samosvijesne Jane i mladog buntovnika Johna Maddena. Ali Irska ne trpi ljubavi između žene iz neprijateljskoga tabora i junačkoga borca za irsku slobodu. I tako jadna Engleskinja gubi ne samo svoj dom nego i čovjeka, čiji je heroizam u njoj rasplamsao plamen strasti. Djelo se ovo odlikuje neiskazanom psihološkom finoćom bez ikakove jurnjave za senzacionalnošću, pa je upravo zbog toga od neobično potresne snage, koja ne popušta ni na čas. — Obje knjige Din 52.—. Uvezane Din 72.—.

524. »CRNOGORCI U PRIČAMA I ANEGDOTAMA«. Druga knjiga pod ovim naslovom u izdanju »Zab. Biblioteke« od Mićuna Pavićevića, pošto je prva bila za nekoliko dana razgrabljena u dva izdanja. Ovoj novoj knjizi napisao je opširan i temeljit predgovor g. Gjuro Vilović pod naslovom »Svijet bez kastâ i bez staleža«, u kojemu je opisao Crnu Goru, kako se prikazuje u ovom svesku. U ovim se pričama, veli on, vide živi i konkretni Crnogorci, realna Crna Gora, puna živahnosti i vedrine kao ljetno nebo nad Lovćenom, puna snage i neobičnog pulsa, kako ju nije gledao ni vladika Rade sa svoga prijestolja, ni ban Mažuranić, koji ju je vidovito naslućivao iz daljine pjesničkom intuicijom. Ovo je knjiga dokumenata o Crnoj Gori, koja zapanjuje svojom novošću i zanimljivošću, nadmašujući otkrića različnih romana Pierre Lotija, novele Jacka Londona i prerijske doživljaje Knuta Hamsuna. Neke su priče upravo klasične, da bi se zbog svoje plemenitosti i ljepote mogle uvrstiti u školske čitanke kao uzorno štivo. Din 26.—. Uvezano Din 36.—.

525. »DRUG KISLJAKOV«. Roman iz sovjetskog društvenog života od Pantelejmona Romanova. Opisuje se život Ipolita Kisljakova, čovjeka s inteligentskom tradicijom, koji nastoji da opće čovječansku svoju dušu pronese kroz sadašnju sovjetsku epohu i spasi je od propasti. A nije mogao. S kim god se sastajao, nikome nisu zablistavale oči od kakve ideje; svi su duševno opustjeli: »dokončali se«. U svih je razrožnost. Čovjek čovjeku nije potreban, po duši nije potreban. Nigdje ni jedne srdačne riječi, jer svi žive kolektivno, kao masa, koja nema u sebi nikakvog svog duševnog života. Po devet porodica živi u istom stanu: proletarijat i inteligencija skupa; proletarijat sa bezbrojem djece, a inteligencija s bezbrojem — pasa. Stanovi ostavljaju dojam magazina s pokućtvom ili zalagaonice, gdje poslije dražbe sve bacaju na hrpu. Kad se govori o društvenim prilikama, svi naginju glave nad sam stol, kao da se bave spiritizmom... A kroz cijeli roman povlači se nedozvoljena ljubav »druga Kisljakova« s Tamarom, ženom njegovog najboljeg prijatelja, koja je u sebi nosila umjetničku dušu, da postane kinematografska »diva«. I tako se ona sastaje s njemačkim režiserom Milerom, koji živi u strašnom uvjerenju, da se svaka Ruskinja može osvojiti sa »tri para svilenih čarapa«. Din 40.—. Uvezano Din 50.—.

526. »JULIENINA UDAJA«. Roman jedne udavače od Marcela Prévosta. Prigodom 70-godišnjice autorove izdano je ovo djelo »doktora ljubavnih znanosti«, koji je dosad dao »Zabavnoj Biblioteci« sedam knjiga. Kao sve dosadašnje, i ova se odlikuje svojom umiljatošću, prikazujući djevojku, koja bi se imala udati, a sasvim je nespremna za brak. Kako je provodila svoje bračne osnove, prepušteno je neodoljivoj komici pripovjedačevoj. Uz ovu pripovijest dodane su još četiri novele i tri odlomka iz najnovijih njegovih »Pisama Françoisi«, u kojima se raspravlja o poratnoj djevojci. Vrlo duhovito objašnjava autor krizu stidljivosti (pobjeda tricota), otvoreni prekid između roditelja i djece poslije rata, govori o novcu i ljubavi tečajem vijekova i o propasti romantične ljubavi. Međutim, na koncu te rasprave prosijeva nada, da će se ljubav ipak povratiti. — Din 20.—. Uvezano Din 30.—.

527. »BURA NA JAMAICI«. Roman iz gusarskih vremena od Richarda Hughes-a. Senzacionalna knjiga najnovije engleske literature, o kojoj prvi kritičari svih naroda pišu zanosne ocjene. Rijetko je kada napisano djelo o djeci, koje bi tu djecu tako duboko i istinito shvatilo. U potresnom obliku prikazana je tu bezazlena okrutnost prirode i dječje duše, nepravednost Zla i potajna infamija besmislene umiljatosti. Neiskazano lijepa, djetinjska i grozna knjiga, kao i ona tropska djevojčica Emilija, koja može i da ubije čovjeka, ne shvaćajući, što je učinila. Korijenje kose zabada se čitaocu u

mozak kao ledene igle. Svakako jedno od najodabranijih djela između ono malo doista originalnih pripovijesti, koje su posljednjih godina izdavane. Njemački pisac Walter von Molo veli o ovom djelu: »Kad bi sve majke, svi odgojitelji i sudci pročitali ovu knjigu, mogli bismo koraknuti napred«, a Rudyard Kippling: »Čitaocu oduzimlje dah ne samo fabula, nego i način, kojim je ispripovijedana; knjiga izvanredne snage«. Din 28.—. Uvezana Din 38.—.

528. »SAMOTARKE«. Odlomci iz života osamljenih žena od Ade Negri. Osamnaest grandioznih prikaza ženskih usuda. Svaka od ovih žena nosi na sebi po koju varijantu velike tragedije. Sve, bile one iz puka, ili svjetske dame, bježe iz svoga zlokobnoga ambijenta u samoću, da u njoj potraže počinak i zaborav. Sve su one ropkinje ili svoje strasti, ili muške samovolje, ili okrutne sudbine, ali sve imaju u sebi nešto manijačko, nešto ledeno, ahasversko i mizantropsko. Sve zaziru od ljudske zajednice i od čovječjega bratstva. A opet, sve su one toliko ljudske i realne nature, imaju u svojim ispovijestima toliko općeljudske sadržine, da se čini, kao da su prije istrišci iz života, negoli umjetnički produkti. Sve njih mori tjeskoba radi duševne pustoši; krv im podžižu trzaji neukroćenoga bunta, a sve napokon prigibaju šiju pred svemoćnom voljom usuda. Nema žene, koja bi mogla pročitati ovu knjigu bez najdubljega bola zbog sudbine svojih sestara ili — svoje rođene. Din 28.—. Uvezano Din 38.—.

529.—530. »OBEĆANA ZEMLJA«. Veliki roman iz života jednog tvorničkog grada od laureata Nobelove književne nagrade, poljskog pripovjedača Vladislava St. Reymonta. U djelu se opisuje život industrijskoga grada Lodza, tog poljskog Manchestera, kao stjecišta židovskih i njemačkih kapitalista, koji isisavaju krv poljskih radnika. Opisuju se razne prevare, lažni bankroti, potpaljivanja vlastitih tvornica zbog velikih osigurnina, a svim tim huljstvima gomila se divi, jer poštuje samo milijune, ne pazeći, kako su stečeni... Za razliku od sličnih amerikanskih romana, koji se danas slave kao nedosežni književni proizvodi, ovo slavensko remekdjelo puno je poezije, puno bojâ, opisa prirode, plastike i — ljubavi. Osjeća se samo autorov skeptički smiješak, s kojim se opisuju svi oni borci i hulje, koji nad tuđim lješevima izgrađuju svoje blagostanje. Završetak romana preliven je čistom slavenskom milinom, koja se ne zadovoljava »ni srebrom ni zlatom« nego onim »što je srcu drago« i što se može bratski podijeliti s prezrenim i neimućnim bratom. Snagom, kojom su opisani pojedini dramatski prizori, mogu se uporediti samo najsnažnije scene iz Zolinih romana. Obje knjige iznose oko 800 strana, a cijena im je 74 Din, uvezanima Din 94.

531. »ATMOSFERE LJUBAVI«. Jedan od najboljih i najčuvenijih romana, koji su posljednjih godina napisani u Francuskoj i koji se prevodi na sve kulturne jezike. Originalni naslov mu je